

HENRIK PONTOPPIDAN

LYKKE-PER

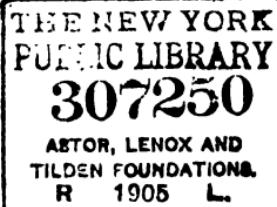
HANS SIDSTE KAMP

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRISTIANIA

1904

4
num 1

FORHISTORIEN

Per Sidenius, en fattig ung Ingeniør uden Eksamens, har konstrueret et stort, kombineret Kanal- og Frihavnsprojekt tilligemed nogle Vind- og Bølgemotorer, for hvilke Ideer han har søgt at interessere Offenligheden ved at udgive et lille Skrift om dem. Imidlertid er han blevet indført hos den hovedrige jødiske Købmand Philip Salomon, hvis Datter Jakobe han efter en kort Kamp vinde. Paa Grundlag af dette Forhold skabes der en vis Stemning for hans Planer hos nogle Pengemænd og Spekulanter, og der er just ved hans Tilbagekomst fra en længere Studierejse i Udlændet nogen Udsigt til at faa dannet et Interessentskab til deres delvise Udførelse, da han modtager Efterretningen om sin Moders, en gammel Præsteenkes, Død. Hans Forhold til Hjemmet har, tildels paa Grund af hans irreligiøse Standpunkt, altid været daarligt, tilsidst ganske afbrudt; men — som et Par Gange før under lignende Omstændigheder — gribes han nu af en stærk religiøs Stemning, forlader pludselig København og rejser over til Jylland for at komme til Klarhed over sig selv hos et Par ældre Herregaardsfruer, som han har truffet paa sin Rejse, og som har fattet en varm Interesse for ham. Her stifter han Bekendtskab med en Pastor Blomberg, under hvis Paavirkning hans religiøse Trang yderligere vækkes samtidig med, at hans Hjerte drages mod Præstens unge Datter, Inger. Tilsidst bryder han med sin Forlovede og hendes Kres, og for at skaffe sig Adgang til et borgerligt, betrygget Erhverv og dermed Haab om engang at turde tilbyde Inger sin Haand beslutter han sig til at tage Landmaalereksamen. Paa Tilbagerejsen til København lægger han Vejen om ad sin Barndomsby for at indvie sit nye Liv med et Besøg ved sine Forseldres Grave.

FØRSTE KAPITEL

Samme Aften som Jakobe rullede ind over Berlins Asfalt og med en Følelse af Befrielse lod sig opsluge af Verdensbyens sinds- og sansedøvende Tummel, sejlede Per tilbage til København efter et døgnlangt Ophold i sin Barndomsby ved de store, stille Enge.

Uigenkendt og uden selv at søge nogen af sine gamle Bekendte havde han tilbragt Tiden der alene med sine Minder. Og det var ikke denne gang gaaet ham, som da han sidst gensaae Byen ved Faderens Død og den i sin provinsielle Uanselighed, med sine krogede Gader og fattige Butikker, havde forekommet ham halvt komisk og vakt hans Medynk. Han havde i de mellemliggende Aar faaet Øjet op for sin vedvarende Afhængighed af den; og efterhaanden som det fortrinsvis var bleven Barndomsindtrykkene, der nærede og formede hans Følelsesliv, havde hans Forhold til den antaget en næsten religiøs Karakter. Fra Berlin og Tyrol, fra Rom og København havde hans Tanker gjort Pilgrimsfarter til denne Afkrog af Verden, hvor hans Skæbnes Traade

løb sammen og tabte sig i Evigheden. Den lille Engby ved Foden af de høje Banker var bleven hans hellige Stad, Verdens Indgang og Udgang, hvorigennem Vejen for ham gik tilbage til alle Tings Ophav.

Alligevel var det i Begyndelsen med nogen Tøven, han havde begivet sig ud i Byen for at op-søge de kendte Steder. Navnlig kunde han længe ikke overvinde en vis Sky for den Sidegade, hvor Præstegaarden laa. Trods al hans gode Vilje til at ydmyge sig havde Fortiden endnu for megen Magt over ham. Han kunde ikke komme bort fra den Række triste Erindringer, der for ham knyttede sig til den store, mørke Bygning med den mærkelige Fængselsport. Selv ude paa Kirkegaarden ved Forældrenes Grave vilde den reite, sønlige Taknemlighedsfølelse ikke rigtig griben ham. Ved Synet af den høje Mindesten, som Menigheden havde ladet sætte paa Faderens Grav, rørte der sig endog i hans Sind en sidste Rest af den gamle Modsigelsesaand.

Der var dog ikke Tale om, at han længer gjorde andre end sig selv ansvarlig for de Skygger, der fra Barndomstiden havde strakt sig ud over hans Liv; og som syntes at vokse med Aarene. Han kunde blot ikke lade være med at tænke paa, hvorledes meget kunde være blevet anderledes for ham, dersom hans Fader og Moder havde været mindre hildede i deres Tids

Fordomme — ogsaa i det religiose. Hvor kunde han ikke have været sparet for mangen Forvildelse og mangt et beskæmmende Fald, dersom han straks som Barn havde mødt en saadan mild og lys Kristendomsforkyndelse som den, der nu endelig havdeaabnet hans Øjne for Livets højeste! Og — hvad der var det tungeste — det Savn, han nu maatte bære paa, var uafhjælpeligt. Den Ensomheds- og Fattigdomsfølelse, han i disse Øjeblikke led under, vilde følge ham gennem Livet. Hvorledes hans Fremtid end vilde blive, ja selv om det Kærlighedshaab, hvormed han var draget bort fra Bøstrup Præstegaard, skulde opfyldes — der vilde dog altid blive et tomt Rum paa det Sted i hans Hjerte, hvor andre gemte deres allerbedste Erindringsklenodier. For Ingen var i Grunden fattig uden den, som ingen gode Ungdomsminder havde.

Da han ved Aftentid var kommen tilbage til Hotellet og sad inde i dets Kafelokale og spiste noget Smørrebrød, hændte der ham noget overordentligt. Ved et Tilfælde, der saae ud som en guddommelig Tanke, tændtes der just et Ledelys for ham i disse hans Fortidsskæbnæs Løngange.

Sammen med Aftensmaden havde Opvarteren bragt ham nogle Blade, deriblandt en af Byens egne Aviser, hvis Navn og Skikkelse han huskede fra Præstegaarden, og som han nærmest af den Grund gav sig til at kigge i. Paa Bladets første

Side stod et længere »Hovedstadsbrev«, der meddelte forskelligt af Øjeblikkets Samtalestof i København. Mellem Nyt fra Hoffet og Teaterverdenen, fra Tivoli og Cirkus, fandtes der ogsaa en Meddelelse om et »opsigtsvækkende Selvmord« i det gode Selskab. En ung, haabefuld Mand, en forhenværende Kavalleriofficer, havde taget sig af Dage under meget romantiske Omstændigheder. Han havde — som der stod — elsket og ment sig genelsket af en ung, nygift Frue, der tilhørte det jødiske Pengearistokrati; og da hans Forhåbninger skuffedes, havde han umiddelbart efter Hjemkomsten fra et ham tilstaaet Stævnemøde skudt sig en Kugle gennem Hovedet. Paa tidsvarende Vis var selve den blodige Begivenhed vidtløftig afmalet. Den samvittighedsfulde Brevskriverskaanede ikke Læserne, hverken for et Billede af det tilsølede Gulv, hvor man havde fundet Liget, eller for en Beskrivelse af Sofaen, hvorfra det var trillet ned, eller af Bordtæppet, der var bleven oversprøjtet med Hjernemassee; ja selve Indholdet af det Brev, den Afdøde havde efterladt, antydedes paa en Maade, der uden at angribe Privatlivets lovbeskyttede Fred behændigt tilfredsstillede Almenhedens Nysgerrighed.

Per var under Læsningen skiftevis bleven hvid og rød. Skønt der ikke var nævnt noget Navn, og skønt han intet havde hørt om, at Løjtnant Iversen var død, kom han hurtig paa det rene

med, at det var ham og Nanny, Beskrivelsen galdt, . . . Nanny, hvis nøgne Arme for ikke mange Uger siden havde været slynget om hans egen Hals! Med en Fornemmelse, som krøb der ham en Giftsnog ned ad Ryggen, læste han Beretningen tilende, og Indtrykket var saa stærkt, at han ikke kunde faa sig til at blive siddende i Kafeen, hvor Folk snakkede og larmede omkring ham, men søgte op paa sit Værelse.

Her gik han op og ned ad Gulvet og følte sig som En, der lykkelig er undsluppen en overhængende Fare. Det blev mørkt for hans Øjne, idet han tænkte paa, hvor nær han havde været ved at blive hængende i denne djævelske Kvindes Garn, og at det lige saa godt kunde være bleven ham, der havde maattet tjene som Offer for skandalgriske Journalisters Penne, dersom ikke — —.

Ja — dersom!

Han standsede. Det var, som om der ved dette Ord aabnedes en Skodde i hans Sjæls dybeste Mørke; og i det indstrømmende Lys jog halvglemte Billeder fra hans forgangne Liv ham skyggeagtig forbi. Han saae sig selv i hin Nat for længe siden, da han flyede bort fra Fru Engelhardts Seng, grebet af Væmmelse ved de Glæder, som Skøgerne skænker. Han mindedes en anden Gang endnu længere tilbage i Tiden, i hans Drengeaar, da han fristedes af den sortøjede Tiggertøs

fra Riisagers Gaard, men i det afgørende Øjeblik frelstes af den Blu, der vaktes i ham af det for-dærvede Barns skamløse Ord og Lader. Og han tænkte paa de mange andre Gange, hvor han vilde være bleven Selvødelæggelsens sikre Bytte, dersom — — ja, dersom han ikke i sit Inderste havde baaret paa en instinktmæssig Sky for Synden, dersom han ikke gennem sine Forældre — og da vel særlig gennem sin Fader og hans Aarhundreder gamle Præsteslægt — havde staaet i lønlig Pagt med de livsbevarende Magter, han i sin Ungdoms Overmodaabent havde villet trodse. Den »side-niuske« Arv, som han havde kaldt sit Livs Forbandelse, var den ikke netop den Amulet, det signede Tegn, han kunde takke for, at det dog ikke var gaaet ham værre, end det var?

Flygtigt og ligesom sky havde dette Spørgsmaal et Par Gange før i de sidste Maaneder gennemfaret hans Sind. Nu holdt han det fast og besvarede det med et fuldtonende Ja. Og Svaret avlede et nyt Spørgsmaal. Denne medfødte Kraft til Frigørelse, der havde aabenbaret sig hos ham i det skjulte; denne Selvopholdelsens Drift i Sjælen, der virkede ganske uafhængig af alle Troeslærdomme, højt ophøjet over de skiftende Tiders strengere eller milder Livssyn, hvad var den vel andet end Guds egen Aand, Biblens »hellige Aand«, den Kristnes Fylgje, der usynlig vogtede hans

Fod for Fald og førte ham frelst gennem alle Forvildelser?

Han havde sat sig hen til Vinduet, der vendte ud mod en stille, mennesketom Gyde. Han boede lidt tilvejrs og saae ud over en Vrimmel af røde Tage og rygende Skorstenspiber, bag hvilke Solen just var gaaet ned. Næsten paa hvert andet Tag laa en Storkerede; og henad Mønaasene vaklede Storkeunger paa lange Ben, advarede og vejledede af Forældrene, der stod paa Reden og skræppede.

Det var, som om han først nu helt forstod sig selv og hvad der var foregaaet med ham de sidste Dage. Vistnok var han allerede paa Kærsholm bleven sig sin Kristendom bevidst; men det havde dog mere været den opskræmte Samvittigheds Magtsprog, han der havde bøjet sig for, end Hjertets og Forstandens overbevisende Vidnesbyrd. Først i disse Øjeblikke opgik Troen for ham som et Erkendelsens Lys, der gennembrød Stemningsstaagerne. Mens han sad der med Haanden under Kinden og saae ud paa de mange lodret opstigende Røgsøjler og paa de flyvfærdige Storkeunger, der tegnede sig mod den gulrøde Aftenhimmel, fuldbyrdedes i hans Sjæl det store Under, den ny Menneskefødsel, der saa længe havde været forberedt.

Da han den næste Morgen igen gik ud paa Kirkegaarden, var Fortidens Skygger manet bort

fra hans Vej. Ud fra det Rum i hans Hjerte, som han havde troet uafhjælpeligt øde, tomt og mørkt, straalede nu *Ættens gyldne Skat*, *Troens Klenodie*, samlet af fromme Forfædre, nidkært værnet fra Slægt til Slægt, øget gennem Selvtugt og Trængsler. — Saa var han da en Kongesøn alligevel! Livsens Krone, den ydmyge og sønnevlydige Samfølelse med Verdens Behersker, med den evige og uforanderlige Gud, var skænket ham som Vuggegave; og alle sande Goder, Hjertets Fred og Sindets Tryghed, Glæde ved Livet og Frygtløshed i Døden, hørte til hans Arvelod.

Han havde taget Plads paa den lille Bænk overfor Mindestenen, hvor Faderens Navn — *Johannes Sidenius* — stod indridset med store Guld-bogstaver. Det var en dejlig, blikstille Avgust-morgen, og han var ganske alene. Der var ikke et Menneske at se eller høre paa hele den store, murindhegnede Begravelsesplads. En kornblomstblaau Himmel hvælvede sig over den høstlige Jord, hvor et Solskinssmil netop brød frem gennem Natteduggens Taarebad. Overalt i Luften flimrede den flyvende Sommers regnbuefarvede Spind. Hækker og Buske var som overdragne med Sølvmor, og hvert Blomsterbæger og hvert Straa var tungt af gyldne Draaber. Øverst oppe i de gamle, taarnhøje Popler, som dannede en bred Allee gennem Kirkegaarden, susede det svagt; men nede over Gravene rørte der sig ikke et Blad, og Stilheden

var saa dyb, som strømmede den ud fra selve Evigheden.

I over en Time fik han Lov at sidde der ganske uforstyrret i en lykkelig bevæget, højtidsfuld Stemning, helt opgaaet i den ham saa fremmede og forunderlige Følelse af Hvile og indre Fred. Endogsaa Erindringen om Inger trængtes i disse Øjeblikke tilbage i hans Sind, fordunkledes af hans Glæde ved den endelige Forsoning med sine Fædres Gud. Derimod tænkte han undertiden paa Jakobe. Nu, da han selv havde fundet hjem og følte Kraften fra den moderlige Jordbund stige vederkvægende op i hans udmattede Sjæl, — nu maatte han tænke paa dem, som endnu vansmægtede uden at vide Raad for deres Ve. For Jakobes Vedkommende turde han dog næppe have noget Haab. Hun tilhørte jo et Folk, der havde gjort sig Frafald og Fornægtelse til Livsprincip. Men han følte paa sig selv, at for dansk Ungdom maatte den Tid være nær, da den grebes af en saadan Solopgangsstemning som den, der nu gennemlynsede og gennemglødede ham, og som allerede Poul Berger havde bebudet i sit store Bekendelsesdigt:

»Natten og Mørket er svunden; Guds Dag op-rinder paany med Fred og Lykke for alle, der vil bede. Som Vildandeflokken, der strækker Halsene, naar den paa sit lange Træk over Bjergene øjner Havets blaa Stribe i det Fjerne; som vansmæg-

tende Soldater, der efter daglang Marsj, forbrændte af Solen, hvide af Landevejens Støv, kaster sig ned ved Bækken for at drikke, — saaledes, o Menneskehed, skal du stille din Tørst ved Naa-dens genfundne Kilde!«

* * *

Om Eftermiddagen gik Per ombord paa den samme gamle, butsnudede Damper, hvormed han for otte Aar siden var draget bort fra Hjemmet, opfyldt af en saa ungdommelig Selvfortrøstning, af et saa overmodigt Fremtidshaab. Langsomt og besværligt arbejdede Skibet sig ud gennem Fjordens stedse mere tilgroede Krumninger, hvor det hvert Øjeblik saae ud, som skulde man blive stikkende midt i Engen. Per stod i Agterstavnens og saae over det mudrede Kølvand tilbage mod Byen, der nu i bogstavelig Betydning var bleven hans hellige Stad, hans Damaskus. Vistnok maatte han ofte ryste paa Hovedet af de Vidnesbyrd om Forfald, han saae omkring sig, og dog ønskede han i Øjeblikket ikke noget anderledes her. Hvormeget Forstanden end kunde have at udsætte, i sit Hjerte var han taknemlig for at finde alt saa ganske uforandret. Disse store, skønne Enge, disse yndefuldtyvne Sivbredder, disse fritgaaende Kører og Kalve, der overalt kom drivende ned imod Skibet og hilste det som en gammel

Bekendt, — han forstod i Grunden godt, at man daarligt nænnede at forstyrre dette Billedet af en henfarende Tids Fred og frodige Lykke.

Straks efter Ankomsten til København satte han sig i Bevægelse for at indrette sig en Bolig og ordne sine Pengeaffærer, saa han med Ro og Tryghed kunde tage fat paa Arbejdet. Det var hans Hensigt at vende sig til Overretssagfører Hasselager for at rejse et Laan paa en fjorten-femten Hundrede Kroner, der vilde kunne sikre ham Underholdet i det mindste et Aarstid. Saa pinligt det end var for ham at maatte gøre sig afhængig af den Slags Folk, hvis Udbyttervirksomhed og hele Levevis han nu mere end nogen-sinde foragtede, saa vidste han i Øjeblikket intet bedre Raad. Og Sagen maatte ordnes hurtigt — han var utaalmodig efter igen at begynde at arbejde.

Som Sikkerhed for Laanet tænkte han at tilbyde de to Patenter, han endelig havde opnaaet for sine Vind- og Bølgemotorer, — et dansk og et udenlandsk. Rigtignok havde der ikke meldt sig nogen Lysthavende til noget af dem; og det var heller ikke hans Mening at lægge Skjul paa, at han ikke selv tillagde dem synderlig Værdi. Han betragtede sin Opfindelse som kun halvvejs færdig; men han gik ud fra, at Hasselager, der jo skulde være en saa snu Forretningsmand, og som havde viist Forstaaelse af hans Ideers Be-

tydning, ikke desmindre vilde finde sin Regning ved at støtte ham med et Forskud.

Overretssagføreren modtog ham da ogsaa med den største Høflighed; men han havde netop Dagen i Forvejen faaet at vide, at Pers Forlovelse var blevet hævet, og var derfor en Smule tilbageholden. De samtalte en Tid om Pers Planer og Forhaabninger, navnlig saa vidt disse angik den videre Udvikling af hans Opfindelse, og Per følte sig forpligtet til at ytre sig herom uden Forbehold. Da han tilsidst kom til Spørgsmaalet om Penge-laanet, blev den anden yderligere tillukket. Med den mest slebne Københavner-Elskværdighed beklagede han, at han ikke saae sig i Stand til at imødekomme ham paa dette Punkt; han indlod sig principmæssig aldrig paa at ordne Laan, for hvilke der ikke fandtes, hvad man kaldte bank-mæssig Sikkerhed. Det var et Forretningsprincip, som enhver Sagfører var nødt til strengt at overholde, for ikke at blive mistænkt for at befatte sig med Pengeomsætninger, som ikke taalte Lyset.

Per spurgte ham, om han da mente det gørligt at rejse Laanet hos andre, for Sagen interesserede Folk, som ikke var bundne af den Slags Hensyn. Hvortil Hr. Hasselager efter en kort Betænkning og imod bedre Vidende svarede, at det troede han ganske sikkert. Den store, blonde, blodrige Dansker, som ellers ikke uden Held efterlignede Max Bernhardts vilde Forvovenhed som

Spekulant, besad ikke denne blege Mands Frygtløshed overfor Blodsudgydelsen men overlod det helst til andre at give hans Ofre Naadestødet. I dette Tilfælde henviste han til »Proprietær Nørrehave, hvem Per forøvrig selv havde haft i Tankerne, og som jo ogsaa var den, der oprindeligt havde sat dem i Forbindelse med hinanden.

Dagen efter søgte saa Per den som Agerdyrker forklædte Storspekulant, der boede i en standsmæssig udstyret Villa paa Frederiksberg.

Den bredmavede Jyde, som nok havde hørt Rygget om den hævede Forlovelse men uden at ville tro derpaa, tog imod ham med sit trohjertigste Smil og et varmt, ja svedigt Haandtryk. Men Per havde ikke talt længe, før Manden blev tavs; og hans smaa, hvidfrynsede Svineøjne fik travlt med fra Siden at undersøge Ringfingeren paa Pers højre Haand. Den plumpe Bonde blev bredere og bredere i sin forgylde Lænestol, jo længere Per talte. Tilsidst lagde han Armene over Brystet og erklærede afgørende, at han ikke vilde have med den Sag at bestille.

Per begyndte at blive utaalmodig. Han erindrede Manden om, at det var ham selv, der i Foraaret havde foreslaaet et Samarbejde og det under Former, som gjorde hans — Pers — Henvendelse til ham fuldkommen berettiget. Men Proprietæren rystede uanfægtet paa Hovedet og gentog paa sit Købstadjysk:

»Jeg vil it' ha'e med den Sag aa bestil'!«

Per vilde dog stadig ikke lade sig nøje med det Svar; han forlangte en Forklaring. Da svarede Proprietæren med den landlige Ligefremhed, hans Forretningsven netop havde gjort Regning paa, at »Situationen« (hans Yndlingsord) jo totalt havde forandret sig, siden Per — hvad han nu kunde begribe — ikke længer var Philip Salomons tilkommende Svigersøn.

Per havde været forberedt paa Svaret, ja han havde med sine Spørgsmaal netop villet fremtvinge det for at have Sagen paa det rene. Og da den anden nu med bondsk Nærgaaenhed gav sig til at udtale sin Forundring over dette Brud med det rige Købmandshus og endogsaa søgte at udfritte ham om Grunden til det, rejste Per sig med en Mine, der ligesom slog Manden paa hans Mund, og sagde:

»Kort og godt, — De vil altsaa ikke selv yde mig og heller ikke paa anden Maade skaffe mig et Laan som det, jeg her taler om?«

Proprietæren blev igen lidt usikker. Denne bydende Tone genvakte for et Øjeblik den frygtagtige Respekt, Per i sin Tid havde indgydt ham ved sin Opræden overfor Max Bernhardt. De tykke Arme var sunket ned, Hænderne laa foldede over Bugen, og Tommelfingrene drejede rundt, mens de smaa, hvidfrynsede Øjne saae op paa Per med et grundende Udryk. Det varaab-

bart, at han endnu engang i Stilhed gjorde Pers Regnskab op og vejede Mulighed og Risiko mod hinanden.

»Nej,« — kom det saa som et Træskospark efter endte Overvejelser. »Jeg vil it befat' mig med'et.«

Næsten før Ordene var udtalte, havde Per grebet sin Hat og stormede mod Døren uden Farvel.

Udenfor blev han roligere. Han sagde til sig selv, at han havde ingen Ret til at beklage sig. Han havde selv været med i den kannibalske Offerdans omkring Guldkalven. Hvad Under, at Dyret stangede nu, da han ikke længer vilde blote.

Men hvad skulde han gøre? Penge maatte han skaffe. Han ejede knap hundrede Kroner i Kontanter.

Han var gaaet ind i Frederiksberg Have og sad her længe paa en Bænk og brød sit Hoved med at finde en Udvej. Den Opfindsomhed, der var hans Styrke som Tekniker, svigtede ham heller sjeldent, hvor det galde Vanskeligheder af anden Art; og da han en Timestid efter rejste sig fra Bænken, havde han da ogsaa sin Plan færdig. Han vilde henvende sig til Oberst Bjerregård. Denne Mand var han jo ovenikøbet et Besøg skyldig. Dog var det ikke hans Menning at prøve paa at laane Penge af ham; Obersten skulde blot være hans Mellemmand og

Fortaler overfor Etatsraad Erichsen, den bekendte Mæcen, som han engang havde set i det salomonske Hus, og som, saavidt han vidste, før havde understøttet Folk af hans Fag. Netop fordi han havde truffet Etatsraaden i sine forhenværende Svigerforældres Hjem, kunde han ikke faa sig til personlig at søger ham; og forresten vilde det selv uden denne Betænkelighed falde ham svært at gaa op til en fremmed Mand og bede om Penge.

Endnu samme Eftermiddag sad han i Oberstens Arbejdsværelse, i den samme lille Rørsofa, hvor han for godt tre Aar siden saa forhaabningsfuldt havde udviklet sine Planer for Fremtiden. Obersten sad tilbagekastet i sin Skrivebordsstol og iagttagt ham med et halvt medlidende, halvt nysgerrigt forskende Blik over sin vandret liggende Næseklemmer. Af sin Søstersøn, Dyhring, havde han faaet at vide, at det skulde være Uoverensstemmelse i det religiøse, der havde foranlediget Per til at hæve sin Forlovelse; og skønt han — Gud bevares! — i høj Grad anerkendte dette Motiv, saae han dog paa ham som paa En, der ved et Ulykkestilfælde havde taget Skade paa Forstanden.

Per begyndte med at gøre en Undskyldning, fordi han saa sent besvarede hans ærefulde Besøg; men han havde — som han ytrede — »af personlige Grunde« følt Trang til i nogen Tid at holde sig borte fra København.

Obersten gav Kvittering for denne Tilstaaelse ved en hensynsfuld Tavshed.

Og Per rykkede nu frem med sit egenlige Ærinde. Uden Omsvøb fortalte han om sine økonomiske Vanskeligheder, og hvorledes han havde tænkt sig at komme ud over dem. Han havde Grund til at tro, sagde han, at han, i Fald han turde gøre Regning paa Oberstens velvillige Bistand, vilde kunne opnaa en Understøttelse af Etatsraad Erichsen, saa meget mere som han vidste, at denne i Forvejen fra anden Side var bleven paavirket til Gunst for ham.

Skønt Obersten var ganske klar over, at han for sit Vedkommende ikke vilde have noget med den Ting at gøre, udtalte han sig dog særdeles imødekommen, lovede at tage Sagen under Overvejelse og derefter at lade høre nærmere fra sig. Han betragtede Per som en syg Mand, hvem man gjorde bedst i at snakke efter Mundens. Og unægtelig saae han i Øjeblikket noget overspændt ud, som han sad der og lod Munden løbe med adskilligt mere, end han selv rigtig vidste af. De sidste Tiders svære Sjælekampe og den Tilfredshed, han nu følte, ved endelig at have overvundet sig selv, havde skabt en lidt naiv Trang til Fortrolighed. Den stærke Spænding havde desuden angrebet ham rent legemligt, havde gjort ham mager og ligesom forlænget hans Ansigt. Ogsaa paa anden Maade havde hans Udseende forandret

sig i Sommerens Løb. Han havde under Opholdt paa Kærsholm ladet Haar og Skæg vokse, og med lidt god Vilje kunde man baade i hans Klædedragt og i hans Maade at udtrykke sig paa spore en begyndende Bestræbelse for at tage en vis, evangelisk Folkelighed til Mønster for sin Opræden.

Da han endelig rejste sig og gik, fulgte Obersten ham med Blikket henne fra sin Stol, indtil Døren lukkedes bag ham; saa faldt han hen i Tanker. Stakkels Fyr! tænkte han. Ogsaa han gik sandsynligvis nu sin Undergang imøde! Og han havde dog saa rige Evner, ja var vel egenlig et Geni! ... Og Oberstens Tanker gled videre og standsede tilsidst ved Søstersønnen, der netop i de samme Dage havde gjort et nyt Kup. For at sikre sig Støtte fra hans Blad havde man valgt Dyhring ind i Bestyrelsen for et af Landets største Aktieselskaber, hvad der aarlig vilde kaste nogle Tusinde Kroner af sig uden en Fingers Arbejde. Snart sad han efter al Sandsynlighed ogsaa i Rigsdagen. Den Knægts Held var nærværd at faa ham til at tvivle om et retfærdigt Forsyn. Uden Begavelse, uden Handlekraft, uden Tro, uden Fædrelandsfølelse skred han ustandselig frem i Magt, Betydning og Anseelse, mens — —.

Obersten følte det pludselig værke i det store Skudsaar i hans højre Side. Han fyldte nylig halvfjersindstyve Aar og havde i den Anledning

haabet paa en eller anden offentlig Udmærkelse.
Men Ingen havde mindedes Dagen.

* * *

Per havde lejet sig et Værelse hos en gammel Enkefrue i en Villa, der laa ved en af de smaa Sideveje bag Frederiksberg Have. Han havde valgt denne Yderende af Byen ikke alene for at bo i Nærheden af Landbohøjskolen, hvor han skulde høre Forelæsninger, men ogsaa for at være saa langt som muligt fra Bredgade-Kvarteret og de andre Steder, som gemte Fortidens trykkende Minder. Hans Værelse var et lille, tarvelig udstyret Loftskammer, og som sædvanlig gjorde han ikke selv noget for at skabe Hygge omkring sig. Han tænkte blot paa hurtigst muligt at gøre sig færdig til sin Eksamens, saa han igen kunde komme bort fra Byen.

I god Tro til Oberstens Tilsagn og overbevist om, at hans Pengesager nu nok vilde blive ordnede, lod han sine Bøger, Tegninger og øvrige Ejendele hente hjem fra Hotellet, hvor de havde været opbevarede under han Fraværelse. Til sin Sorg maatte han dog atter gemme baade Bøger og Tegninger hen igen; han kunde foreløbig ikke beskæftige sig med andet end at forberede sig til Undervisningen paa Landboskolen, som begyndte den første September. Kun i stjaalne

Timer tog han Udkastene til sine Vind- og Bølge-motorer for sig; han havde allerede forskellige gode Ideer til deres Forbedring, og det var hans sikre Tro, at det engang skulde lykkes ham at løse den store Opgave. Saasnart Eksamens var overstaaet og han var kommen til Ro derovre ved det lille Udtørningsarbejde omkring Kærsholm, som forhaabenlig vilde blive til Virkelig-hed, skulde der tages fat for Alvor. Det var jo det store Fortrin, en Opgave som denne havde fremfor f. Eks. Kanalprojektet, at den kunde bringes til Udførelse i Ensomhed og Frihed, at den ikke tvang ham ind i noget Afhængighedsforhold til andre, endsige til Makkerskab med Personer af Max Bernhardts og Nørrehaves Kaliber. Derude paa Landet vilde han desuden ganske anderledes have Lejlighed til at anstille saadanne praktiske Prøver, som i Længden ikke kunde undværes. Rimeligvis vilde han endogsaa blive nødt til at bygge sig et Par smaa Forsøgsmotorer ... Men alle disse Tanker maatte foreløbig hvile. Til Trods for, at det kun var en Tillægseksem-samen, han skulde tage, idet de Prøver, han allerede havde bestaaet som Polytekniker, nu kom ham tilgode, vilde han dog faa nok at gøre. En af hans Professorer, til hvem han straks havde henvendt sig for at kunne lægge en Plan for sine Øvelser, havde anbefalet ham at regne med en Studietid af halvandet Aar. Selv fastslog han

at ville nøjes med den halve Tid. Og han optog i den Anledning paany sin Ungdoms frejdige Løsen: Jeg vil.

Saa sad han da igen i et fattigt lille Kammer og kæmpede for Livet og sin Fremtidslykke. Ligesom i sin Tid i Nyboder stod han op om Morgenens ved Fabrikernes Hanegal, og hans Vindu var i Almindelighed det sidste, bag hvilket Lyset om Aftenen slukkedes paa den lille, landlig stille Villavej. Skønt hans Maal, saa stort det ogsaa var, ikke længer havde nogen eventyrlig dragende Gyldenglans over sig, tog han fat paa Arbejdet med en Iver og Fortrøstning som ingensinde før, uden at hæmmes af disse pludselige, pinlige Anfald af Modløshed, hvoraf han i forrige Tider saa hyppig overfaldtes. Han ventede sig slet ikke noget stort materIELT Udbytte af sin Opfindelse, ja ønskede sig det knap. Det vilde være ham Belønning nok at vide, at han havde virket for Menneskehedens Vel. Alt, hvad han for sit personlige Vedkommende haabede af sit Arbejde, var, at han ved dets Hjælp skulde faa Lov til at leve et jævnt og muntert, virksomt Liv i inderlig Forening med den, hans Hjerte længtes efter.

Men paa sin Kærlighed til Inger vovede han alligevel endnu ikke rigtig at opbygge nogen Fremtid. Saa ofte hans Tanke begav sig paa Vej til Bøstrup Præstegaard, var det, som om den standses af en sværdbærende Kerub. Her maatte

bies. Til Paradiset var han endnu ikke værdig, — ja nu, da han var bleven sig sit Syndefald fuldt bevidst, syntes han, at han slet ikke havde Lov til at haabe paa saa rig en Lykke. Overfor Uskyld og Hjertets Renhed maatte han slaa Øjet ned; det var hans Straf. Han maatte gaa skjult med sit Haab som Tyven med sin Lygte og turde foreløbig kun fryde sig ved Tanken om et Gensyn. Ved Afrejsen fra Kærsholm havde Hofjægermesterinden spurgt ham, om han ikke kunde tænke sig at tilbringe Julen hos dem. Og med et lille Smil havde hun tilføjet, at man vistnok ogsaa i Præstegaarden vilde blive glad ved at se ham igen.

Den første Søndag efter sin Tilbagekomst tog han ind til Byen for at gaa i Vartov Kirke. Det var en dejlig Solskinsdag, og han begav sig i god Tid hjemmefra for at kunne tilbagelægge hele Vejen tilfods. Men da han kom ind i Alleen, blev han alligevel lidt sky ved Synet af den brogede Strøm af glade Københavnere, som drog ud efter for at tilbringe Søndagen i det Grønne; og ved Værnedamsvejen satte han sig ind i en Sporvogn.

Da han naaede den lille Bedesal i Løngangsstræde, manglede Klokken endnu et Kvarter i ti; ikke destomindre fandt han Salen fuld, ja overfyldt. Mens der i adskillige af Byens store Kirker prækedes for halvtomme Bænke, var

der altid Trængsel her i den grundtvigske Menigheds uanselige Moderhjem. Vel var det snart længe, siden den store Kirkefaders egen Røst havde lydt der; men hans Aand rugede endnu over Stedet, og fra hele Landet søgte Folk dertil som til en hellig Plet, hvor Gud paany havde aabenbaret sig for sit Folk i en brændende Tornebusks Lignelse.

Per fik sig med Besvær arbejdet frem til en Staaplads ved den ene Sidevæg. Gennem et Par Vinduer paa den modsatte Side skinnede Solen festligt ind og lagde som en Glorie omkring Hovedet paa alle dem, der sad i Nærheden af Kirkens Midtergang. Og nu kom Præsten for Alteret, og Orgelet præluderede, og Salmesangen begyndte.

Blandt de mange glorieomstraalede Hoveder var der et, som, uden at han blev opmærksom derpaa, ofte vendte sig hen imod ham med et lyst Øjepar under mørke, sammenvoksede Bryn. Først midt i anden Salme fangede det hans Blik; og pludselig foer det igennem ham, idet han genkendte sin Søster Signe. Ved Siden af hende sad hans yngre Brødre, Tvillingerne. De sad Skulder mod Skulder og saae i en fælles Salmebog og havde aabenbart endnu ikke faaet Øje paa ham.

Han følte, at Blodet strømmede ham hedt til Kinderne, og han kunde næsten ikke faa sig til at

møde Søsterens Blik. Det var ikke faldet ham ind, at han kunde træffe nogen af sin Familie her. Han havde overhovedet ikke tænkt sig, at han paa et saadant Sted kunde være utsat for at blive set af Bekendte. Signe derimod syntes knap nok overrasket. Hun nikkede roligt til ham uden at afbryde sin Sang, — det var, som havde hun Søndag efter Søndag siddet der og ventet ham.

Per havde allerede Dagen efter sin Tilbagekomst til København søgt sine Søskende i Moderens gamle Lejlighed ved Gl. Kongevej; men trods sin Længsel efter endelig at læse det Brev til ham, som Moderen skulde have efterladt, og som Signe opbevarede, havde han følt det som en Lettelse, da han ikke traf nogen af dem hjemme. Han vidste ikke, hvorledes han skulde faa dem sagt, at han ikke længer var forlovet, og hvad der i det hele var foregaaet med ham. Han havde endnu ikke Mod og Troeskraft nok til at turde møde Synet af deres Sejrsglæde, den, han da ogsaa nu — og selv paa dette Sted — straks havde spejdet efter i Søsterens Ansigt.

Men nu sluttede Sangen, og Præsten viste sig paa Prækestolen over Alteret. For Per var det imidlertid ikke længer muligt at fastholde Tankerne ved, hvad han hørte. Det var endnu saa nyt for ham at føle sig greben af en opbyggelig Stemning; der skulde aldrig meget til for at faa den til at forflygtiges. En gammel Kone, der sad et Stykke fra

ham, havde allerede i Forvejen forstyrret hans An-dagt med sin Hoste, og i Virkeligheden gik det ham ikke stort bedre dennegang end ved hans første, saa mislykkede Kirkegang forleden i Borup. Hvor meget han end anstrengte sig for at samle sit Sind, — han følte sig igen saa fortvivlet udenfor det hele.

Ogsaa rent legemligt følte han sig efterhaanden uvel. Han havde i de sidste Dage ikke været rig-tig rask. Han havde igen haft en Mindelse af sine gamle Smerter i Mellemgulvet, og hans Søvn havde været urolig, gennemjaget af Drømme. Den beklumrede Luft her i den overfyldte Kirke, Sol-en, der skar ham i Øjnene, Anstrengelsen ved at staa op saa længe, dertil Præstens noget enstonige Stemme og den gamle Kones vedholdende Smaa-hosten, alt dette i Forening med Spændingen for det forestaaende Genmøde med Signe og Brødrene gjorde ham tilsidst helt svimmel. Der var et Øje-blik under Slutningen af Prækenen, hvor han troede, at han skulde faa ondt.

Da han efter Gudstjenestens Slutning mødtes med sine Søkende udenfor Kirken, følte han sig alvorligt syg. Signe saae det straks og spurgte, hvad der fejlede ham. Og dette Spørgsmaal og Søsterens bekymrede Mine jog ham pludselig en stor Angst gennem Hjertet. Det begyndte at flimre for hans Øjne, og han maatte søge ind i Portner-

stuen, hvor han næppe var kommen til sæde, før han besvimedede.

Der gik nu Bud efter en Droske, og da han varkommen til sig selv igen, tog Brødrene ham under Armen og ledede ham ud til Vognen. Her hørte han Signe give Kusken Ordre til at køre til det fælles Søskendehjem, og han forsøgte ingen Indvending. Han følte sig saa uendelig kraftesløs og træt og troede sikkert, at han skulde dø.

Saasaare han varkommen til sengs, faldt han ogsaa hen i et timelangt Blund, der halvt var Afmagt, halvt forvirret Søvn, og hvorunder han i Drømme genoplevede den hele Gudstjeneste, men som en himmelsk Aabenbaring. Han stod atter derhenne ved Sidevæggen med Solen lige i Øjnene, og Kirkerummet laa for ham i en gylden Dis. Med en forunderlig Fornemmelse af at svæve saae han Himlen aaben over sig; og det var ikke længer Menigheden, der sang, det var et Englekor, han hørte, et tusindstemmigt Halleluja, der tabte sig i Uendeligheden. Præsten stod paa Prækestolen og fremsagde de foreskrevne Bønner for Kongehus og Regering, for Syge og Sorgfulde, for Enkerne og de Faderløse. »Og bede vi, at Naadens Lys maa skinne ogsaa for alle dem, der sidder i Dødens Mørke og Skygge«, sluttede han, og Englekoret svarede med et langt hentonende Amen. Nedenfor i Kirkestolen sad Søsteren Signe; ogsaa hun bad. Og rundt om hende sad Folk

med foldede Hænder og bøjede Hoveder, og han læste paa deres Læber, at de alle i Tavshed gentog Præstens Ord. Og i Drømme faldt der et nyt Lys over hans Sjæls mysteriøse Omvendelse. Idet han tænkte paa, at ogsaa han Søndag efter Søndag havde været indesluttet i Menighedens Forbøn, at man i hver Kirke i Kristenheden havde anraabt ogsaa om hans Frelse, og det i fuld Tillid til, at en Troendes Bøn ikke var et virkningsløst Suk, men at den var en Aandens Kraft og Værge for den, for hvem den opsendtes — —

Han vaagnede med et Ryk og slog Øjnene op i et halvmørkt, lavloftet Værelse med et enkelt Vindu, for hvilket Gardinet var rullet ned. Det varede noget, før det gik op for ham, hvor han var; og da jog det paany igennem ham, og hans Kinder brændte.

Med bankende Hjerte saae han sig omkring. Der stod Moderens Mahogni-Sekretær med de runde, benhvide Nøgleskilte, der stirrede hen paa ham som forbavset opspilede Øjne. Der var Kurvestolen, som han huskede fra sin Faders Dødsværelse. Og Puffen med det haandbroderede Sæde, som Moderen altid havde været saa øm over. Og derhenne paa Spejlkonsollen laa endnu som i hans Drengeaar den store, afrikanske Konkylie, i livis blodrøde Indre Havets vilde Sange tonede . . . dette koglende Spøgelsebrus, hvortil han som Barn havde lyttet med saa megen Undren, og

som maaske allerførst havde vakt hans Drøm om det Fjernes og Fremmedes eventyrlige Herlighed.

Han aandede dybt ud i en lykkelig Følelse af Befrielse. Ja, han var hjemme nu! Drømmenes vilde Luftridt var tilende. Han var vendt tilbage til Virkeligheden, havde atter faaet Fodfæste paa den moderlige Jord.

Døren til det tilstødende Værelse stod paa Klem, og han hørte sine Søskende tale derinde med dæmpede Stemmer. Det lød saa hjemligt, saa hyggeligt. Og nu slog det gamle Taffelur derinde ... tre klare, æteriske, sølvklingende Slag. Hvor han kendte den Lyd! Det var, som steg med den hans hele Barndom lyslevende frem af Tidens Skød. Han mindedes, hvordan han som lille Purk havde lyttet andægtig til dette Ur, der samvittighedsfuldt ringede over hver udrunden Time ligesom Kirkeklokken over Lig. Senere havde han grundet over, om det var den døende Times Sjæl, som udløstes og foer til Himmels i denne sølvklare Tone; ja, selv efterat hans Fantasi havde vendt sig fra det Hinsidige og fundet Tumleplads paa Jorden, stemtes han ofte højtidelig af disse regelmæssige, ligesom alvorsfuldt manende Timeslag. I Grunden havde han vel aldrig helt frigjort sig for denne barnlige Andagtsfølelse, tænkte han. Hvor gammel han end var blevne, han kunde endnu aldrig i Ensomhed høre et Ur slaa uden

at faa en Fornemmelse af, at der bragtes ham et lønligt Bud dybt inde fra Evigheden.

Han vilde nu kalde paa Signe. Han følte sig efter Søvnen helt rask, kun lidt træt og noget tung i Hovedet. Men i det samme blev der ringetude fra Forstuedøren. Lidt efter hørte han Eberhards Stemme derinde i Stuen ved Siden af.

Der gik igen et lille Stød igennem ham ved Lyden af denne Stemme, der saa mærkelig lignede Faderens. Ogsaa den Maade, hvorpaa Broderen gik op og ned ad Gulvet, mens han talte, var saa aldeles Faderens, at det næsten blev uhyggeligt. Han hørte nu, at Signe fortalte ham, hvad der var sket; og skønt de begge talte med dæmpede Stemmer, kunde han nogenlunde følge deres Ordveksling. Eberhard bebrejdede Søsteren i ret opirret Tone, hvad hun havde gjort. Det havde været rigtigst, sagde han, straks at køre til et Hospital. Naar man ikke med Sikkerhed vidste, hvad et Menneske fejlede, var det altid det eneste korrekte. Maaske var det ovenikøbet en smitsom Sygdom. Der burde i det mindste øjeblikkelig være sendt Bud efter Lægen.

Per havde ligget stille og lyttet men vilde nu ikke høre mere. For straks i Fødslen at nedslaa en Følelse, der var begyndt at sætte sig op mod hans Forsonlighed, sagde han til sig selv, at Broderen havde Ret. I hvert Fald: nu maatte og skulde Udsoningsværket fuldendes. Øjeblikket var

kommet, da han skulde vise sin Tro af sine Gerninger.

»Eberhard!« kaldte han.

Broderen kom ind, og lidt efter ogsaa Signe, der stillede sig hen ved Sengens Fodende.

»Jeg tror ikke, I behøver at ængste Jer,« sagde Per hurtig og ligesom med et Viljesspring udover sig selv. »Jeg fejler vist i Grunden ingen ting. Jeg har blot været lidt overanstrengt i den sidste Tid. Jeg føler mig igen helt vel.«

»Naa ja, du ser jo heller ikke netop daarlig ud,« sagde Eberhard; han havde rakt ham Haanden, og hans Tone var ogsaa helt venlig og deltagende nu. »Men en Besvimelse er dog altid en alvorlig Ting.«

»Jeg har været uoplagt — andet er det vist ikke. Og saa var jeg uheldigvis kommen til at staa med Solen i Øjnene; det taaler jeg ikke. Jeg føler mig ganske rask nu.«

»Jeg holder dog bestemt paa, at der bliver sendt Bud efter Lægen. Dersom han er hjemme, kan vi have ham her om et Øjeblik.«

»Ja, naar det kan være Jer til nogen Beroligelse, saa — naturligvis. Men, som sagt, jeg tror ikke, mit Ildebefindende har noget med egenlig Sygdom at gøre. Det var bare den Sol . . . og saa maaske den daarlige Luft.«

»Ja, om Grunden skal jeg ikke udtale mig,«

sagde Eberhard lidt afvisende. »Men ogsaa i den Henseende vil Lægen bedst kunne give Besked.«

Trods sine gode Forsætter havde Per ikke helt kunnet lade være med at spejde ogsaa i Broderens Udtryk efter den Triumf, han mest af alt frygtede. Men Eberhard stod med Ryggen til Lyset, og desuden var hans Ansigt med det fremtrædende Underbid i endnu højere Grad end Søsterens en ubevægelig Lædermaske, hvis Liv helt var samlet i Blikket.

Per føjede sig nu efter hans Ønske; kun bad han om, at der maatte blive sendt Bud efter den Professor Larsen, han engang før havde raadsprugt i et lignende Tilfælde. Men denne Anmodning blev taget ham ret ilde op baade af Eberhard og Signe. De saae paa hinanden, og Broderen sagde:

»Vi har jo vor Huslæge. Han er ganske vist ikke Professor; men det er en Mand, til hvem vi har fuld Tillid.«

»Moder havde ingen anden«, tilføjede Søsteren. Per forstod dem ikke straks; men da det gik op for ham, at de opfattede hans Ønske som en utidig Vigtighed, et Forsøg på at gøre sig til af fornemme Vaner, æggede denne Miskendelse ham, saa han nu paa det bestemteste modsatte sig at blive tilset af nogen anden Læge end den, som engang før havde undersøgt ham, og som derfor bedst var i Stand til at dømme om hans Tilstand.

Men Eberhard vilde endnu ikke give Køb.

»Jeg skal ikke uttale mig om dit Forhold til Professor Larsen,« sagde han. »Men vi for vort Vedkommende kan ikke forbigaa vor egen Læge, saa meget mindre som vi ikke har nogen Grund til at være utilfreds med ham. Rimeligvis tager Professor Larsen ikke engang ud paa denne Tid af Dagen, i hvert Fald næppe til Folk, der ikke hører til hans faste Klientel. Saa alene af den Grund —.«

Men Per var nu bleven stridig og erklærede kort og godt, at enten skulde Professor Larsen hentes, eller han vilde ingen Læge se. Selv en Henvisning til, at det var Søndag, og at det vilde gaa ud over Tjenestepigens Fritid, dersom hun skulde bringe Besked til Professoren, der boede i den anden Ende af Byen, gjorde ikke noget Indtryk paa ham. Eberhard trak sig da krænket bort for at give Pigen Ordre.

Signe vilde følge ham, men Per holdt hende tilbage og bad hende om Moderens efterladte Brev.

»Vil du have det nu?« spurgte hun tydelig forbavset.

»Ja — du har det jo — ikke sandt?«

Tavs gik Signe hen til Moderens Sekretær, tog et Nøgleknippe frem, aabnede en Skuffe og kom tilbage med en lille forseglet Pakke.

Saasnart Per var bleven ene, brød han Seglet og fandt Faderens Ur tilligemed et lukket Brev.

Der gled en tæt Taage for hans Øjne, og det trak om hans Mund, da han læste Udkriften, der var skrevet med Moderens egen, usikre Haand: »Til min Søn Peter Andreas, — at læse i en stille Time.« Selve Brevet lød:

»I Vorherres Jesu Kristi velsignede Navn! Dette skriver jeg til dig, min Søn, for endnu en sidste Gang, inden mine Øjne lukkes, at prøve paa at tale til dit Hjerte, som du har tilsluttet, ej alene for din Moder og din i Herren hensovede Fader og alle andre, som staa dig menneskelig nær, men ogsaa for Gud den Almægtige og hans Naade ved Jesum Kristum. Jeg skriver dette, skønt jeg jo ikke engang veed, hvor du lever og færdes. Bestandig skjuler du dig for os, og du har vel dine Grunde dertil. Dine Søskende ville vide, at du befinder dig langt borte, i Frankrig eller Amerika. Men hvor du saa er, eet veed jeg, paa Guds Veje er du ikke. Du har jo valgt at trælle under Verdens Aag, og der staar skrevet, at den, der forhærder sig i Trods og Synd, for ham bliver Evangeliet skjult indtil Dagenes Ende.

»I en af sine Prædikener brugte din Fader engang det Billedet om det gudløse Menneskes Liv, at det er som en Indespærring i en Fængselskælder uden mindste Sprække, hvorigennem Himmellets kan trænge trøstende ind, og uden anden Udgang end en Falddør, der svigefuldtt lukker over en bundløs Afgrund. Min ulykkelige Søn!

Maatte Sandheden af dette Billede gaa forfærdende op for dig. Maatte du fatte det Ord, at om vi leve efter Kødet, da skulle vi visselig dø, men dersom vi døde Legemets Gerninger formedelst Aanden, skulle vi leve evindelig. Ja, maatte du kun lære at grue for dig selv, saa var der endnu Haab om, at du kunde finde Vejen til din Forløser og bortvende dit Sind fra det Onde og bede om Naade og dine Synders Tilgivelse for Jesu Blods og Døds Skyld.

»Meget havde jeg endnu at sige dig, min kære Søn; men min Haand er mat, og mine Øjne trætte. Saa være da dette din Moders sidste Ord til dig i Forkrænkeligheden: Nedbøj dig for Herren din Gud med sønderknust Hjerte, at den hellige Aand skal blive udøst i dig formedelst vor dyrebare Frelser Jesum Kristum. Den Barmhjertige se i Naade til dig, at du ikke paa den yderste Dag skal vækkes af Dødens Søvn med det forfærdeligste af alle Ord: Gaa bort fra mig, Usalige, jeg kender dig ikke.«

En Timestid efter, da Tjenestepigen var kommen tilbage, traadte Eberhard ind. Per laa endnu med Moderens Brev i Haanden, men ved Broderens uformodede Tilsynekomst skjulte han det hastig under en Lagenflig. Eberhard blev staaende i Døren; han var i Overfrakke og holdt sin Hat i Haanden. Han havde Hast og skulde gaa; han havde kun ventet paa Pigens Tilbagekomst for

personlig at kunne overbringe Per Professorens Svar.

»Det var, som jeg sagde,« forkyndte han. »Josefine bringer den Besked fra Professoren, at han ikke tog ud mere idag, naar der ikke var nogen overhængende Fare. Han skulde derimod gerne se herud engang imorgen Formiddag, i Fald det ønskedes.«

Per svarede med et tavst Nik. Det var knap nok, han rigtig opfattede, hvorpaa Meddelelsen gik ud. At det var Broderen en Tilfredsstillelse at have faaet Ret overfor ham, blev han i Øjeblikket ikke engang opmærksom paa. Ligesaa lidt gik det op for ham, hvorfor Eberhard nu blev staaende nogen Tid uden at sige noget. At det var en fornyet Henstilling til ham om at afstaa fra sit egensindige Forlangende, faldt ham først ind, da Broderen vendte sig om og ret ublidt trak Døren til efter sig.

Per forstod ikke rigtig selv den uhyggelige og knugende Stemning, Læsningen af Moderens Brev havde efterladt hos ham. Han havde været forberedt paa strengt fordømmende, ja skaanselsløse Ord; men den hele Skrivelse lod ham ganske kold. Hans første, bevidste Tanke efter den allerførste Gennemlæsning havde været Ønsket om, at disse Afskedsord aldrig var kommen ham ihænde.

Efterhaanden tilskrev han dog sig selv en Hovedpart af Skylden for sin Skuffelse. Han be-

brejdede sig, at han ikke mere samvittighedsfuldt havde efterkommet den udtrykkelige Paamindelse, Moderen havde givet ham udenpaa Brevet. Han burde ikke have læst det i det Øjeblik, da hans Sind var lidt ophidset efter den lille Ordstrid med hans Søskende. Han vilde nu gemme Brevet hen og læse det paany i en mere »stille« Time, naar han igen var helt alene hjemme hos sig selv. Det havde nemlig ogsaa virket forstemmende paa ham, at først Signe og siden en af Tvillingerne havde gjort sig et Årende ind i hans Stue, tydeligt nok alene for at se, hvad Virkning Brevet gjorde paa ham. Signe havde tilmed bagefter sat sig til det gamle Klaver inde i Dagligstuen og spillet nogle Salmer.

Uret derinde slog nu fire, og han tænkte alle rede med Bekymring paa, hvorledes Dagen skulde faa Ende. Han følte sig stadig legemlig rask, kunde hen paa Eftermiddagen endogsaa spise lidt og begyndte derfor selv at blive ked af, at han ikke havde ladet sig nøje med sine Søskendes Læge men havde faaet Bud efter den anden, hvis Komme han nu var nødt til at oppebie. Skønt baade Signe og Tvillingerne gjorde deres bedste for at pleje og underholde ham, og skønt han ogsaa var dem virkelig taknemlig for deres Om sorg, længtes han dog allerede tilbage til Ensom heden og Arbejdsfreden i sit eget lille Kammer.

Ud paa Aftenen viste Eberhard sig igen. Han var endnu ikke flyttet sammen med de andre

Søskende; han boede i sin gamle Lejlighed paa Nørregade men kom her regelmæssig hver Dag Klokken tre til Middag, saadan som han havde gjort det allerede i Moderens Tid. Per blev nu ganske rørt over, at han trods deres lille Skærmydsel var gaaet den lange Vej herud alene for at høre til hans Befindende, og han trykkede broderligt hans Haand.

Til nogen fortroligere Samtale med ham eller med Signe kom det dog stadig ikke. Han kunde ikke engang blive klog paa, hvorvidt de overhovedet vidste Besked om hans Brud med Jakobe. Han havde et Par Gange i Løbet af Eftermid-dagen forsøgt at lede Talen hen derpaa overfor Signe; men hun havde hver Gang med synlig Uro givet sig til at tale om andre Ting. Ogsaa Eber-hard syntes ganske utilbøjelig til at komme ind paa Emnet, endsige til selv at give Anledning til nogen Tilstaaelse. Per vedblev at have en Fornemmelse af, at de med al deres Omhu og Deltagelse var paa deres Post overfor ham og navnlig stadig var tilbøjelig til at udlægge selv den uskyldigste Ytring af ham som et Forsøg paa at gøre sig til af sin Fortid og sine Forbindelser.

I den Henseende tog han nu heller ikke meget fejl. Hverken Eberhard eller Signe havde foreløbig stor Tillid til Oprigtigheden af hans Om-vendelse, — dertil syntes han dem endnu langt-fra nedbøjjet nok. At hans Forlovelse med den

jødiske Rigmandsdatter var bleven hævet, havde de hørt fra anden Side, og herpaa byggede de et stort Haab; men hvorledes det nærmere forholdt sig dermed, vidste de ikke; og Signe ønskede for sit Vedkommende heller ingenting at vide, fordi hun overhovedet intet andet vilde kende af hans Liv, end hvad der laa indenfor Hjemmets og Troens Grund.

— — Den næste Formiddag kom saa Profesoren for at foretage en Undersøgelse. Den berømte lille Mand med det underlig tarvelige, ja snuskede Udseende og det sære Kældersprog var i de første Øjeblikke meget gnaven. Det var knap nok, han vilde mindes at have set Per før, og han begyndte med at sige, at han selv var syg og egenlig slet ikke burde være taget ud. Hans blygraa Ansigtsfarve og de store, blaasorte Hudposer, der hang ham under Øjnene, bekræftede ogsaa hans Ord med næsten uhyggelig Tydelighed.

Efter endt Undersøgelse blev han dog noget mere tilgængelig. Han satte sig paa en Stol ved Siden af Sengen og sagde:

»Hvad er'et i Grunden, De vil ha' og vide? Madskabet ta'r for megen Plads op hos Dem, og De har et snavs Blodomløb, — men det sagde jeg Dem vistnok sidst.«

Per mente, at disse pludselige Nerveforstyrrelser dog vel maatte have en bestemtere Aarsag. Han følte sig jo ellers ikke syg og havde —

kunde man vel nok sige — endog en ualmindelig god og kraftig Legemsbygning.

»God og kraftig? Muldjordskraftig — hva'? Naa ja, naar De selv er tilfreds! Jeg vil dog alligevel raade Dem til og la' være med og stille for store Krav til den Muldjordskraft. For det taaler den inte. Det sagde jeg Dem vistnok ogsaa sidst. Vi gode danske Mænd med vores udspilede Melgrøds- og Vandsuppemaver, vi kan — ligesom Bønderheste — være gode nok til det gammel-dags, jævne Luntetrav med daskende Haler; i det moderne Kapløb knækker vi sgu sammen. Det er ikke længer Skulderbredden, der gør'et, Højstærede! Eller et Par velformede Laarmuskler. Det er Jern i Blodet og Fosfor i Hjernen, det nutildags kommer an paa. Og saa Nerver, der ikke ligger begravede i overflødigt Fedt. — Som sagt, la' vær med og stol for meget paa Deres Konstitution. Den er ikke til og jave med.«

»Da har jeg netop i Øjeblikket megen Arbejdskraft behov,« sagde Per og bad Professoren give ham Anvisning paa de Styrkningsmidler, han mente at kunne anbefale ham under disse Forhold.

Men Lægen rystede melankolsk paa Hovedet.

»Styrkningsmidler? Jeg kender ingen.«

»Da jeg sidst talte med Dem« — vedblev Per — »tilraadede De mig kolde Styrtebade, Gymnastik, i det hele en Hærdningskur.«

»Naa ja, noget skal man jo sige. Og skade

kan den Slags vel heller inte. Men det vilde unægtelig have været betydelig bedre for Dem, om det var Deres ærede Bedste- og Oldefædre, jeg kunde have ordineret en saadan Kur. Jeg slutter nemlig af Deres Navn, at De er Præsteson — saadan som vi forresten omtrent allesammen er det i dette gudsvelsignede lille Land. For det er dog vore salig Henfarnes tykke Dyner og gennemsvedte Uldtrøjer og den fra Fædrene nedarvede Sødsuppe og Tobaksfimsen og det hele Fromhedsliv i Studerekammeret, der nu hævner sig paa os. — Har De forresten taget de Styrtebade nogenlunde regelmæssigt?«

Per svarede, at han i den senere Tid havde levet under Forhold, der havde vanskeliggjort en planmæssig Afhærdning.

»Sig hellere, at De ikke har Smag for en saadan kold Vask. Og det er meget forstaaeligt. Den er langtfra behagelig, naar man ikke fra Barnsben er blevet vænnet til den. — Tillader De, Højstærede, at jeg endnu engang ser Deres Tunge?«

Per aabnede Munden.

»Ja, jeg tænkte det nok. De fleste af Deres Kindtænder er væk! De har rimeligvis været temmelig gammel, før de blev præsenteret for det nyttige lille Instrument, der hedder en Tandbørste. Jeg var selv over tyve Aar. Indtil den Tid nøjedes jeg med om Aftenen paa Fædrenes Vis

fortrøstningsfuldt at skylle Munden med et Fader-vor. — Naa, lad os inte fordybe os i disse gamle Jammerskader! « afbrød han pludselig sig selv og trykkede Haanden ind i Siden med et Smerte-gisp.

Per vilde være bleven alvorlig forarget over denne Tale, dersom han ikke havde forstaaet, at det var en dødssyg og lidende Mand, der i sin Forpinthed knap selv rigtig vidste, hvad han sagde. Af samme Grund havde han heller ikke ladet sig ængste synderlig af hans mistrøstige Udtalelser om ham; han havde hele Tiden haft en Fornemmelse af, at Manden var mere optaget af sin egen Tilstand end af hans.

Endnu et Spørgsmaal gjorde han ham dog. Han syntes, sagde han, at have fornummet, at Bylivet og Byluften ikke rigtig passede for ham. Om Professoren derfor ikke troede, det vilde være heldigt, om han søgte at indrette sig saadan, at han fremtidig saavidt muligt levede paa Landet?

»Jo, Gud bevares! Tag endelig paa Græs! Der hører vi dog hjemme. Til Stenbroen duer vi endnu inte i dette Slægtled. ·Og maaske heller inte i det næste. — Naa, men bliv nu liggende et Par Dage og faa Deres ærede Nerver lidt i Ro. En Spiseskefuld Bromkalium om Aftenen kan jeg ogsaa nok tillade Dem. Og saa forresten, kære Lidelsesfælle, lad os bære vores fortykkede Tarme

med Taalmodighed! Vi skal forhaabenlig dog
inte opstaa med dem i Ewigheden.«

* * *

Per havde ikke Ro paa sig til at blive i Sengen længer end til den næste Morgen; og efter endnu et Døgns Forløb tog han hjem til sig selv. Kort efter begyndte Forelæsningerne og Øvelserne paa Landbohøjskolen, og han forsvandt atter helt i sit Arbejde.

Den Paamindelse, han havde faaet, om at tage Vare paa sig selv, var han dog ikke overhorig. Hans Dag vedblev vel at være lige lang; men han indrettede sig med mere Forstand, undte sig Tid til Hvile, gik sine regelmæssige Spasereture og søgte Adspredelse i sin Ensomhed ved paa Pebersvendevis at iagttagte og anstille Betragtninger over Livet, som det rørte sig om ham. Udenfor Frederiksberg Have og Vejene deromkring kom han dog ikke eller i hvert Fald kun om Søndagen, naar han tog ind til Byen for at gaa i Kirke. Han havde stadig en Sky for den østlige Byende og undgik ethvert Møde med gamle Studiekammerater eller andre Bekendte. Engang i en Sporvogn var han kommen til at sidde skraas overfor en af sine forhenværende Medstuderende, hvis overraskede, maabende og usikkert smilende Genkendelsesudtryk havde gjort ham saa nervøs, at

han af lutter Angst for, at Mennesket skulde give sig til at tiltale ham og spørge ham ud, var steget af i Utide.

Med sine nye Studiefæller paa Landboskolen knyttede han ingen Forbindelse. Dels var de fleste af dem ikke saa lidt yngre end han, dels stod de ham, baade hvad Interesser og aandelig Udvikling angik, saa fjernt, at der alene af den Grund ikke kunde komme noget Forhold i Stand. Sine Søskende besøgte han af og til om Søndagen, og en eneste Gang havde han haft Genbesøg af Eberhard; men til nogen virkelig Fortrolighed kom det stadig ikke, fordi nu ogsaa Per selv helst undgik det. I Vartov viste han sig af Forsigtighedshensyn ikke mere; han søgte nu de mindre overfyldte Kirker, hvor han kunde være sikker paa at faa en Siddeplads. Og forresten betragtede han sig heller ikke særlig som »Grundtvigianer«, ja var knap nok helt klar over, hvad Benævnelsen i kirkelig Henseende betød. Han var i sit Troesforhold endnu en Ensom, en Søgende; og Moderens Brev, som han nu havde læst i de forskelligste Stemninger, forøgede kun hans Usikkerhed og gav ham meget at grunde over. Han kunde stadig ikke overvinde den instinktmæssige Uhygge, han straks havde følt ved dette Afskedsord, hvori han kun vanskeligt skelnede den moderlige Stemme, som han havde længtes efter. Han maatte tilsidst ligefrem tvinge sig

til ikke at tænke paa det for ikke paany at blive et Bytte for Twivlen.

Efteraaret var nu inde. Vildvinen blussede overalt paa Villamurene, og i Frederiksberg Have sejlede røde og gule Blade i de skyggemørke Kanaler. Per havde hurtig faaet Forkærighed for dette stilfulde lille Parkanlæg, hvortil han fra sin Bolig kun havde godt et Hundrede Skridt. Navnlig holdt han af at gaa derinde i den tidlige Morgentime, naar der endnu kun var faa andre Spaserende. Høstnattens hele Friskhed slog ham da imøde fra de store,aabne Plæner, hvor Duggen laa rødmende over Græsset. Modsætningen mellem den Fred, der her omgav ham, og de Indtryk, han i sin Nyboderstid havde modtaget paa sine smaa, hastige Morgentre gennem Kastellet og paa Langelinje, var ham vel ikke altid helt bevidst men bidrog ikke desmindre til det Velbehag, han følte her. I Stedet for Hammerslagene fra Værfterne og Dampskibenes Stempelslag og Militærudrykninger med Musik og Trommehvirvler og al den anden Uro, som dengang havde hidset hans Fantasi, lød nu en fredelig Fuglesang i hans Øre, og tavse Svaner gled ham stille forbi paa sorte Vande med en Holdning og Mine som forgjorte Eventyrprinsesser.

Ogsaa det Liv, der paa andre Tider af Dagen rørte sig i Haven og paa Vejene deromkring, fjernede ham ved sin Egenart fra den Tid og de

Oplevelser, han nu helst vilde glemme. Og dog kunde der paa en vis Maade være livligt nok i Kvarteret og da navnlig nede i Alleen, hvor der Dagen igennem udfoldede sig en Række hastigt vekslende Folkelivsscener, der næsten var som et Anskuelsesbillede af Tilværelsen i dens lunefulde Omskiftelighed. Straks om Morgenen saaes her enkelte enliggaaende Damer og Herrer, mest ældre Folk, som efter deres Ansigtssudtryk at dømme ikke gik der for Fornøjelses Skyld. Det var den stille Betragtningens Time, da den tyknakkede Middagsgrosserer angrede Gaarsdagens Champagne, mens han paa sine podagristske Fødder trippede henad Fliserækken, og da den blegsotige og nervøse Frue efter en søvnlos Nat ransagede sin Samvittighed og lovede sig selv at betvinge sin brødefulde Kærlighed, for hvis Skyld hun nu ved en Misforstaaelse af Huslægen gennemgik en kraftig Karlsbaderkur. Men næsten i et Nu blev der livligt under Træerne. Det var Skoleungdommen, som mylrede ud af alle Husene og strømmede til fra Sidevejene. Og herefter skiftede Billedet næsten med Timeslaget. Efter Frokosten viste de Gamle sig paa Fliserækkerne, alle de mange Pensionister, der befolkede Kvarteret, de ældste eller svageste i Rullestol. Samtidig kom Smaabørnene og Barnevognene tilsyn, og disse Timer, hvor Alderdommen og de Spæde mødtes og tilsmilede hinanden, dannede Idyllen i Dagens lange Billedrække. Henne

omkring den lille Kirke samlede der sig af og til et Opløb, enten det nu var en Barnedaab eller en Begravelse, der hidlokkede Nysgerrigheden. Senere paa Dagen var det Brylluperne, som vakte Røre; og naar Brudevognen med de hvide Heste kom op igennem Alleen, fik selv gamle Folk travlt for at komme tidsnok til at se noget. Men naar den sidste glade Bryllupsskare rullede ind til Byen, mødte den et andet Vogntog med stumme og blege Gæster. Det var de lave, sorte, helt til-lukkede Vogne, som i Mørkningstiden førte Ligene ud til Kapellerne paa Kirkegaardene vest for Byen. En efter en kom de skumplende fra Hospitaler og private Hjem, enten ganske uden Følge eller led-sagede af en enlig Droske. Paa samme Tid tændtes Lygterne i den Række smaabborgerlige Forlystelseshaver, der laa overfor Kirken. Sangerindeknejper aabnedes, Hornorkestre larmede, Karuseller gik; og i Dødens Kølvand strømmede det levende og leveystne unge København herud i Sporvogn og Omnibus. Først efter Midnat blev der stille. Lygterne i Alleen slukkedes; og naar den sidste Droske var rullet ind til Byen med et forsinkel Kæresterepar, hørtes ingen anden Lyd end Klokkeslagene af Kirkens Ur og nogle enlige, tungsindige Ørken-brøl inde fra den zoologiske Have, hvor en stak-kels Løve drømte bag Tremmerne i sit Fængsel.

Det var med saadanne Jagttigelser og Betragtninger, Per underholdt sig selv paa sine ensomme

Spasereture i den ham fremmede Bydel, som saa hurtig var blevet ham kær. Han følte sig hjemme her paa en Maade, han ikke havde kendt i Nyboder. I Virkeligheden savnede han aldrig Selskab, fordi han efter Sommerens mange Sindsrystelser var blevet saa modtagelig for Indtryk, at enhver nok saa lille og ganske tilfældig Hændelse tog hans Fantasi fangen og sysselsatte hans Eftertanke.

Imidlertid gik Dagene, og endnu havde han ikke hørt noget fra Oberst Bjerregrav. Dette begyndte at forurolige ham. Hans Smule Penge var opbrugt, ja han havde endogsaa maattet nedværdige sig til at pantsætte noget Tøj for at kunne betale Professor Larsen. Saa skrev han til Obersten for at bringe sig i Erindring, og Dagen efter fik han ogsaa Svar, idet Obersten ganske kort meddelte, at han efter nøjere Overvejelse ikke saae sig i Stand til at tage sig af den Sag, hvorom han havde henvendt sig til ham.

Per blev siddende med Brevet i Haanden; det varede lidt, inden det gik op for ham, at han var blevet holdt for Nar. Saa trak han paa Skuldrer og kastede Brevet i Kakkelovnen. Han kunde ikke engang rigtig harmes paa Obersten. Han sagde til sig selv, at han burde have forudsæt ogsaa dette. Som man raabte i Skoven, fik man Svar! Ja, jo mere han tænkte over Sagen, des mindre bebrejdede han Obersten, hvorimod han

anklagede sig selv, fordi han for at skaane sin Stolthed havde villet skubbe den anden frem i sit Sted. Javist var det ikke behageligt at skulle gaa til en fremmed Mand og bede om Penge. For ham, der havde drømt om at blive sine Medmenneskers Herre og Betvinger, var det ligefrem en grim Historie saadan at maatte begynde at betle. Men det var kun Løn som forskyldt. Gud lod sig ikke spotte! Han havde ikke villet spare ham for denne ydmygende Tiggergang. Fuld Bod skulde der gives for Fortidens Forsyndelser.

Etatsraad Erichsen havde sit Kontor ved Højbroplads, paa en Førstesal i en af de store Hjørneejendomme, der vendte ud mod Kanalen. Per gik nogen Tid frem og tilbage nede i Porten under Paaskud af endnu engang at maatte besinde sig paa, hvormed han skulde indlede, og hvad han i det hele skulde sige. Han havde i Forvejen overvejet det altsammen hjemme og gennemgik det nu i Tankerne som en Lektie. Ogsaa paa Trappen tövede han et Øjeblik. Saa stod han endelig inde i en halvmørk Sal, hvis ene Hjørne var afskaaret med en Skranke. Bag denne sad en Snæ Mennesker og skrev ved store Dobbelpulte. En ung Mand kom hen til ham og spurgte, hvad han ønskede, og Per bad om at faa Etatsraaden i Tale.

Kontoristen smilte.

Etatsraaden var ikke hjemme, sagde han. Etatsraaden var i Udlandet og kom ikke hjem før om et Par Maaneder. Om det ikke var noget, de kunde afgøre — ?

Per havde allerede vendt sig mod Døren. For ikke at blive nødt til at sige sit Navn skyndte han sig bort uden al Forklaring.

Da han igen stod nede i Porten, spurgte han sig selv: Hvad nu? Foran ham laa det brogede Frugt- og Blomstertorv i et kraftigt September-solskin. Storkysede Amagerkoner bredte sig mellem deres Kurve og raabte Købere an. Gartnerne holdt der i lange Rækker med deres Vogne, og Handelen gik livlig under Snakken og Kævlen og Tingens. Men Per saae og hørte intet. Midt i al denne høstlige Overflod blev han Bytte for en Angst, som hidtil aldrig rigtig havde kunnet faa nogen Magt over ham, — Angsten, ikke for Sjælens men for Legemets Nedværdigelse, for det virkelige Livs Dæmoner: Sulten, Kulden, Smudset. Han tænkte paa den Snes Kroner, han endnu havde tilbage. De kunde vel strække til for en Uge, maaske to. Og hvad saa?

Han tog sig sammen og gik langsomt hjemad. Han maatte altsaa nu søger en anden Udvej, og han vilde ikke være mistrøstig. Hvilke Trængsler der end forestod ham, hvilke Ydmygelser der endnu var ham beskaaret, han ønskede dog intet u gjort, følte ingen Fristelse til at vende om og

give sig Verdens Herrer i Vold. At Vejen til Gud var en Prøvelsernes Vej, var jo endelig heller ikke noget Nyt for ham; det havde han hørt alle rede, da han sad paa Skammel ved sin Moders Seng. Naar han ikke desmindre nu var bleven saa overrasket og forskrækket ved Udsigten til virkelig at komme til at lide for sin Tros Skyld, saa maatte det jo være, fordi han hidtil havde opfattet hine Ord som en velklingende Talemaade. Og saadan forholdt det sig vist ogsaa. Det gik op for ham, at Pastor Blomberg, ved hvem han havde modtaget sin religiøse Indvielse, og som i sin Forkyndelse kunde finde saa følte og rammende Ord for Glæden og Gevinsten ved Livet i Gud, havde manglet overbevisende Kraft, hvor Talen var om Ofrene og Lidelsen. Det var da paa Tide, han blev erindret om, at Ordene om den tornestrøede Sti og de saarede Fødder var at tage efter Bogstaven. Og dette skræmte ham ikke heller, fordi han havde en Forudfølelse af, at det altsammen kun vilde føre ham nærmere til Gud og bringe Klarhed over meget af det, som nu var skjult for ham og i sin Skjulthed ængstede ham og gjorde ham usikker.

Med alt dette — Midler til at opholde Livet maatte han jo skaffe sig, og han tænkte et Øjeblik paa Hofjægermesterens. Men han forkastede straks Tanken. Hellere alt andet! Takt var ikke de Folks Sag, og det vilde ikke kunne

undgaaes, at Historien kom Inger og hendes Forældre for Øre. Men hvilke Forestillinger maatte disse vel gøre sig om ham, naar de hørte, at han havde sagt Tak for udvist Gæstfrihed ved at bede om et Pengelaan? Udfaldet af det Forsøg, han allerede paa Kærsholm havde gjort med Hofjægermesteren, tydede desuden paa, at en saadan Anmodning vilde være ganske frugtesløs, i hvert Fald saalænge hans Forslag til et Udtørningsanlæg derovre ikke var blevet endelig vedtaget og hans Stilling til det fastsat. Men hvad skulde han da gøre? At forsøge en skriftlig Henvendelse til Etatsraad Erichsen vilde sikkert være unyttigt, saalænge denne var i Udlandet. Et Forsøg paa at faa et af Byens tekniske Bureauer til at afkøbe ham hans to Patenter havde han i Forvejen gjort uden at opnaa noget Resultat.

Han besluttede nu at se Tiden an og foreløbig slaa sig igennem med, hvad han kunde skaffe sig ved at sælge eller pantsætte Resten af sin overflødige Rejsegarderobe og saadan andre Værdigenstande, som nu kunde undværes. Han vilde regne med den Mulighed, at Udtørningsanlæget snart blev vedtaget, og han vilde da ligefrem stille Fordring om en forlods Pengeudbetaling. I et Brev, Hofjægermesterinden havde sendt ham som Svar paa hans Taksigelsesskrivelse, havde hun rigtignok ikke mere end netop omtalt Sagen men dog skrevet, at hun stadig havde godt Haab

for den; samtidig havde hun gentaget sin Indbydelse til at tilbringe Julen paa Kærsholm.

Der gik nu nogle Uger; man kom ind i Oktober, men endnu havde der ikke vist sig nogen Udsigt til Hjælp. Alligevel opgav han ikke Haabet om, at det skulde lysne for ham. Han kunde ligesom ikke tro paa, at Gud vilde træde ham endnu dybere i Støvet. For at faa sine Midler til at strække til det længst mulige undte han sig tilsidst næppe Føden. Hvad det galdt om, var jo at holde ud, i det mindste indtil han havde faaet sin Eksamens. Han vilde vel da kunne faa en eller anden Ansættelse og kunde i hvert Fald slaa sig ned et eller andet Sted som privat Landinspektør og bie paa sin Tid. Men uden Eksamens, uden Penge eller Forbindelser havde han kun Udsigt til at sulte ihjel paa en Kontorstol eller slaa sig igennem som slet og ret Nævearbejder. Men det kunde dog vel ikke være Forsynets Mening, siden det havde nedlagt saa store Evner i ham; og mindst vel nu, da han havde frigjort sig for al forfængelig Higen? Og Inger? Solskinsdrømmen i hans ensomme Skyggeliv? Skulde ogsaa den briste? Han vilde saa meget nødigere tro det, som han følte, at hans Lydighed ikke vilde strække til overfor en saadan Straffedom. Naar han før havde troet andet, havde han taget fejl af sig selv. Her,

hvor selve Livslykken stod paa Spil for ham, vilde og kunde han ikke give Afkald.

Dagene — mørke og sludfulde Efteraarsdage — gik hen i Uro og Spænding. Hver Formiddag stod han ved sit Vindu paa den Tid, da der kunde ventes jysk Post, og spejdede efter den røde Frakke. Det var fra Kærsholm, Frelsen skulde komme. Han stod til Stadighed i Brevveksling med Hofjægermesterinden, hvem det aabenbart var en Tilfredsstillelse at være Budbringer mellem ham og Bøstrup Præstegaard. Hun sendte vel aldrig ligefrem Hilsen fra Inger men lod ham dog tydelig forstaa, at han ikke var glemt af hendes unge Veninde, og at de ofte talte sammen om ham. Ogsaa om Udtørningsforetagendet skrev hun hver Gang men mere og mere forbeholdent. Der var bleven holdt et Par Møder af Lodsejerne, og hendes Mand havde taget sig ivrig af Sagen. »Men der er desværre megen Uenighed om den,« — skrev hun sidst — »saa Udsigterne er i Øjeblikket vist ikke lyse.«

Som for at føje Spot til Skade indløb der i de samme Dage et udenlandsk Brev til ham, der naaede ham ad lange Omveje og blandt andre Steder ogsaa havde været paa Kærsholm. Brevet kom fra Rom og sendtes ham af den unge Kunstner, som paa Bestilling af Baronessen havde modellet hans Byste dernede. Billedhuggeren skrev, at Bysten nu stod færdig i Marmor og kunde af-

sendes naarsomhelst. Han havde allerede for nogen Tid siden, forklarede han, tilsendt Baronessen en Meddelelse derom tilligemed en høflig Anmodning om at faa det aftalte Honorar tilsendt; men til sin Forbavelse havde han faaet sit Brev tilbage fra hendes svenske Godsadministrator med den Besked, at Hendes Naade ikke erindrede at have gjort nogen saadan Bestilling, og at hun iøvrig heller ikke havde været berettiget dertil, uden forud at have indhentet sine Formynderes Samtykke. I den Anledning bad nu Billedhuggeren ham, som jo bedst kendte Sagens Sammenhæng, at være hans Talsmand overfor rette Vedkommende og hjælpe ham til at faa sit haardt tiltrængte Tilgodehavende.

Per blev højest ilde tilmode ved dette Brev, ikke saameget endda for selve Anmodningens Skyld, som paa Grund af de Minder, det vakte fra en Tid, der nu syntes ham at tilhøre hans dybeste Fornedrelse. Han blussede af Skam, naar han tænkte paa denne Byste med den frække og tillavede Imperatormine; og han ønskede, at han havde været i Stand til at sende Manden hans Penge, alene for at kunne bede ham sønderslaa sit »Kunstværk« og strø det ud paa Landevejen som nyttige Skærver. Nu maatte han endda foreløbig lade hans Brev ubesvaret, fordi en Henvendelse til Hofjægermesterinden eller hendes Mand om dette Mellemværende maaske kunde indvirke

skadeligt paa den Sag, hvoraf i Øjeblikket hele hans egen Velfærd afhæng. De kunde let tage ham en saadan Indblanding i Baronessens Anliggender meget ilde op, saa meget mere som Hofjægermesterinden aldrig overfor ham helt ud havde tilstaaet Søsterens Utilregnelighed.

Der gik nu igen nogle Uger, og i Slutningen af November stod han foran Katastrofen. Stykke efter Stykke var forsvunden fra hans Klædeskab; ogsaa Størsteparten af sine Bøger havde han solgt, ja selv de to Diamantknapper, han i sin Tid havde faaet af Jakobe, og som det havde været hans Agt ved Lejlighed at tilbagesende, havde han maattet forgrive sig paa og sælge for Spotpris. Nu skulde han om et Par Dage betale Lejen for sit Værelse, og han var desuden kommen i Gæld hos Opvarterne i den Beværtningsshove, hvor han spiste.

Han havde paa det sidste ikke længer kunnet arbejde for Uro. Ogsaa den mangelfulde Ernæring havde udmattet ham. For første Gang i hans Liv var den røde Farve helt svunden fra hans Kinder. Hos sine Søskende viste han sig ikke i denne Tid. Han vidste godt selv, at han saae daarlig ud, og han frygtede deres Spørgsmaal.

I sin Nød havde han derimod vovet sig til et nyt Forsøg hos Etatsraad Erichsen men med nøjagtig samme Udbytte som forrige Gang: Etats-

raaden var bleven syg paa Rejsen og ventedes først hjem efter Jul. Han maatte da nu forsøge det yderste Middel og henvende sig til en Pengeudlaaner, en Aagerkarl. Han gennemgik en Dag i Bladene de enslydende Bekendtgørelser med Smaatryk, hvormed disse Menneskevenner daglig bringer sig i Erindring, og han bestemte sig til sidst for en Mand, som hed Søndergaard, et Navn, der i hans Øre havde noget tillidsvækkende ved sig, fordi der hjemme i hans Barndomsby havde boet en skikkelig gammel Kagekone af det samme Navn. Da han vidste, at man bedst traf den Slags Folk om Aftenen, naar det var blevet mørkt, ventede han til henimod Sekstiden og gik saa ind til Byen.

Hr. Søndergaard, der kaldte sig Ejendomskommissionær, boede i en af de stille Smaagader omkring Domhuset, hvorigenmed Folk skyder Genvej, naar de har travlt, men hvis Navne de færreste kender. Per maatte da ogsaa spørge sig frem og læse paa Hjørnetavlerne for at finde den rigtige Gade. Det var et lille, smalt og mennesketomt Stræde med en eneste Lygte, som netop stod foran det Hus, han søgte. Han traadte ud paa Gaden og saae op mod anden Sal, hvor Hr. Søndergaard skulde bo. Der var kun tre vinduer, og der saaes Lys i dem alle. Manden var da rimeligvis hjemme.

En lille, rødlokket Pige paa seks-syv Aar lukkede op. Det vil sige, hun holdt Døren paa-klem og kiggede ud paa ham med et Par store, vandblaau Øjne; og da hun ikke forstod, hvad han sagde til hende, spurgte hun ganske barnligt, om han vilde tale med hendes Far. Saa løftede hun sig paa Taaspidserne for at løse Sikkerhedskæden og viste ham ind i et Værelse, en almindelig københavnsk, smaabborgerlig Dagligstue med Tæppe under Bordet, Skilderier paa Væggene, Albums og billigt Nips paa en Etagere.

Per var behagelig overrasket; her saae slet ikke uhyggeligt ud. Henne paa et Skrivebord ved Vinduet stod en Lampe med en Skærm af rødt Silkepapir. Mellem Portræterne over Sofaen saaes endog en ornatklædt Præst og et Fotografi af en Landsbykirke. Og nu kom Hr. Søndergaard ind fra den anden Stue — en høj, førladen Skikkelse med et stort, rødgraat Fuldkæg. Hans Væsen var i de første Øjeblikke noget usikkert. Det faldt ham aabenbart ikke let at bedømme Per, der var bleven staaende i Halvmørket henne ved Døren, og som med sit blege Ansigt, sit mørke Skæg og sin lange, sorte, helt op i Halsen tilknappede Regnfrakke ogsaa nok kunde gøre et fremmedartet Indtryk i disse Omgivelser. Hr. Søndergaard bad ham tilsidst med et Skrabud tage Plads og spurgte, hvormed han kunde være ham til Tjeneste.

De satte sig.

Hr. Søndergaard havde øjensynlig lige rejst sig fra sit Aftensbord. Han havde endnu ikke tygget helt færdig, og der stod en meget kendelig Os af Ostebrød omkring ham. Per gik straks løs paa Sagen, nævnte den Sum, han ønskede at laane, gjorde Rede for sine Fremtidsudsigter og for den Sikkerhed, han kunde stille, og tilbød desuden, da denne indskrænkede sig til hans to Patenter, at livsforsikre sig for et Beløb, der svarede til Laanets Størrelse. Hr. Søndergaard sagde ingenting. Han sad i en Armstol ved Skrivebordet, og nu, da Per saae ham fuldt belyst af Lampen, gjorde han ikke længer et saa fordelagtigt Indtryk. Ud af et rødplette Ansigt med store, svampede Kinder gloede et Par gullige Øjne, der havde et højst ubehageligt, stift og nærgaaende Blik. Saa havde han aabenbart ogsaa spist vel rigeligt til Aften. Hvert Øjeblik hoppede hans runde Mave i Vejret under vældige Opstød, som han ikke gjorde sig ringeste Umage for at skjule.

Imidlertid opfattede Per hans Tavshed som et godt Tegn og gav sig til at spørge om Laanebetingelserne. Men i Stedet for at svare herpaa spurgte den anden ham nu, hvilke Kavtionister han kunde møde med.

»Kavtionister? Forlanges der Kavtion?«

Hr. Søndergaard mødte Pers Overraskelse med et vantro Smil.

»Naa, saa det har De kanske ikke tænkt paa? Jo, nogen Sikkerhed skulde man dog gerne have. Og naar De har saa gode Udsigter, som De siger, saa kan det vel heller ikke være svært for Dem at skaffe et Navn eller to. — Hvormeget var det, De sagde, at De ønskede at laane?«

»Tusinde Kroner.«

»Og for hvor lang Tid?«

»Jeg havde tænkt mig et Aar. Inden den Tid haaber jeg ganske sikkert at kunne tilbagebetale baade Summen og de paaløbende Renter.«

»Ja se, Renterne afdrages nu forud,« sagde Hr. Søndergaard henkastende og tog i det samme en stor Bog, der laa paa Skrivebordet. Det var Københavns Vejviser.

Den lille Pige, der havde lukket op for Per, var imidlertid kommen ind i Stuen med en Dukke i Favnen. Hun havde et Øjeblik staaet lænet op ad Faderen, der med synlig Stolthed havde ladet sin Haand køre rundt i hendes røde Krøltop. Nu, da han havde maattet slippe hende for at blade i Bogen, krøb hun op paa hans Skød og betragtede herfra Per med et forkælet Barns selvtildfredse og næsvise Mine.

»Jeg kan ikke finde Deres Navn her,« sagde Hr. Søndergaard efter nogen Leden.

»Jeg opholdt mig sidste Aar i Udlandet,« forklarede Per.

»Ja saa — De var i Udlandet.«

De gule Øjne gled atter op med et mistænksomt undersøgende Blik, der akkurat naaede over Bogens Kant. Saa gik de ned igen.

»Her staar en B. Sidenius, forhenværende Provst. Er det af Deres Familie?«

»Nej.«

»Saa er her F. Sidenius, Bogholder. Er det — ?«

»Nej.«

»E. Sidenius, cand. jur., kgl. Fuldmægtig. Det er maaske heller ikke af Deres Familie?«

Per tøvede med Svaret.

»Jo,« sagde han saa.

»Det er maaske endda en nærmere Paarørende?«

»Det er min Broder.«

»Men kan De ikke faa ham til at kavtionere? Saa kunde Sagen maaske nok gaa i Orden.«

»Nej, det kan jeg ikke,« svarede Per afgørende og blev forvirret.

»Naa, det kan De ikke. — Øjnene viste sig paany over Bogens Kant —. »De staar maaske ikke i nærmere Forhold til nævnte Herre?«

»Jeg kan i hvert Fald ikke anmode ham om den Slags Tjenester.«

»Ikke? — Ja, saa kan der vist heller ikke blive noget ud af den Ting,« sagde Hr. Søndergaard i forandret Tone og smækkede Bogen i.

Der fulgte en Pavse. Per blev siddende. Han var angst for at gaa derfra uden mindste Haab. Gadernes Mørke og Ensomheden derhjemme i hans Kammer rejste sig bag ham som et op-spilet Afgrundsgab. Men at henvende sig til Eberhard i denne Sag — nej, nej, det var umuligt! Det kunde han ikke. Alt andet hellere end det!

Han sagde da, at han vilde kunne nøjes med fem Hundrede Kroner, ja med endnu mindre, og tilbød desuden at stille i Pant, hvad han ejede af Gangklæder og Bøger. Men Hr. Søndergaard var nu bleven den overlegne. Han faldt ham i Talen med en nærgaaende Bemærkning om Folk, der bildte sig ind at kunne faa Penge paa deres pæne Ansigt. Gode Udsigter! Det manglede bare! Paa den Maade kunde Enhver komme rendende op fra Gaden og blive beslaaet. For gode Udsigter, det havde de sgu allesammen. Nej, solide Garanter eller Pant i virkelige Værdigenstande — ellers var der ikke noget at faa hos ham.

Saa rejste Per sig tavs og gik.

Det var en vaad, sludfuld Aften med sølet Føre, men han vilde ikke hjem. Hans Tanker flakkede raadvilde om. De steg og sank som Fugle, der kämper sig op mod en Storm. Selv-følelsen vilde rejse sig til Oprør mod Gud; men samtidig talte en Stemme inden i ham og sagde: Du erkender jo meget godt din Doms Retfærdighed. Der skal bødes, hvor der er syndet. Saa fuldfør da

din Bod! Her staar du foran Prøven. Dette er Naaleøjet, som du ikke slipper udenom, dersom din Sjæl skal finde Fred.

Han var, uden selv at vide hvordan, kommen gennem Smaagaderne ud paa Kongens Nytorv, hvor Livet rørte sig festligt trods Taage og Søle. Vogne gennemkrydsede den store Plads i alle Retninger. Fra Teatrets Loggia straalede der Lys. Ogsaa Hotellet paa den anden Side var stærkt oplyst, og Butiksvinduer og Gadelygter forgylde den vaade Stenbro. I sin overnervøse Tilstand og uvant, som han var bleven, med Bytummelen følte han sig et Øjeblik helt bedøvet. Larmen laa som en Blyklump i hans Øre. Jorden syntes at ryste under ham. Et »Varsko« vakte ham op. En Droske kørte ham saa tæt forbi, at Hjulene strejfede hans Ærme og overstænkede ham med Gadeskarn. Ved Skærret af en Lygte skimtede han i Forbifarten et selskabsklædt Par derinde. Damen var i havblaau Silke og vendte en diamantlynende Øreflip imod ham. Herren var i Uniform og havde Brystet fuldt af Ordner. En anden Vogn kom forbi fra den modsatte Side. Derinde sad et ungt Par og gantedes.

Per gik langsomt videre og stadig bort fra Hjemmet. Han drev ind i Store Kongensgade, standsede hist og her ved et Butiksvindu men saae ingenting. Hans Tanker var andetsteds. Stemmen inden i ham talte igen og sagde: Vend

om! Stands itide! Du gaar din Undergang imøde! —
Men han gik videre.

Han drejede om et Hjørne og var nu inde i den lille Tværgade, hvor »Palæet« laa, hans forhenværende Svigerforældres Bolig. Han havde trykket Hatten ned i Panden og slaaet Frakkekraven op for at gøre sig ukendelig. Snart stod han foran Huset men paa den anden Side af Gaden, hvor der var Skygge. At Jakobe skulde opholde sig derinde, troede han ikke. Han vidste ingen ting derom; han havde det blot paa Fornemmelsen, at hun var rejst til Udlandet for at komme bort fra Folkesnakken. Men maaske sad Nanny derinde i al sin forlokkende Legemspragt. Der syntes i hvert Fald at være Selskab. Han kunde akkurat skimte de tændte Kroner gennem Vinduernes svære Silkeforhæng.

Da han ikke turde blive staaende for ikke at vække Opmærksomhed, gik han et Stykke henimod Bredgade men vendte straks tilbage. Og paany løftede hans Sjæl sig anklagende mod Gud og sagde: Alt dette har jeg ofret dig! Som en udelukket Hund staar jeg her, frysende, overstænket af Gadesnavset . . . og dog vil du ikke vise dig barmhjertig!

Han var igen standset paa Fortovet men trak sig med eet dybere ind i Skyggen ved Husvæggen. Han havde set Porten derovre blive aabnet. En lille, paraplybærende Mandsperson

blev lukket ud. Hvem var det? Ivans ilfærdige Fodskifte var det ikke. Var det Eybert? Jakobes gamle Tilbeder? En latterlig Skinsyge blaffede ved denne Tanke spøgelseagtig gennem hans Sind ... Da saae han ved Lygteskæret en krumnæset Profil, et graasprængt Hageskæg, et Par store, indadvendte Fødder ... Aron Israel.

I det samme gik det som et Lynstød igennem ham: Der var Frelsen! Aron Israel vilde hjælpe! At han ikke havde tænkt paa ham! »Algodheden i Menneskeskikkelse«, som han var blevet kaldt. For ham vilde det intet betyde, at han ikke længer var Philip Salomons Svigersøn. Og til ham kunde han tale frit. Han havde jo allerede før hans Forlovelse med Jakobe vist ham megen Deltagelse og røbet en saa ærefuld Tillid til hans Fremtid.

Han fulgte efter ham ind i Store Kongensgade. Men Stemmen i hans Sjæls Inderste tog igen tilorde og sagde: Gaa hjem! Hvad vil hans Godhed hjælpe? Du kender nu Guds Krav til dig. Opfyld det! Du slipper ikke udenom. Dag for Dag vil Kra-
vet lyde fuldere i dit Øre, og du finder ikke Fred, før du enten følger Budet eller paany for-
hærder dig. Opsæt ikke Afgørelsen! Netop for
din Stoltheds Skyld, som du er saa øm over,
ting ikke om fornyet Frist. Rask til Værket!
Gud venter.

Han havde sagtnet sine Skridt. Paa Hjørnet

af Kongens Nytorv standsede han sin Forfølgelse og saae herfra med et langeligt Blik efter den lille Mand, der forsvandt forbi Lygten under Uret og ind i Grønnegadekvarteret, hvor han boede.

Saa gik Per langsomt den lange Vej ud til Frederiksberg. Klokken var over ni, da han naaede hjem. Han tændte ikke Lys. Vilde heller ikke gaa i Seng. Han satte sig ved sit Bord med Hovedet i sine Hænder og blev siddende saaledes i Mørket den halve Nat næsten uden at røre sig.

— — Den næste Formiddag gik han ind til Eberhard, og Broderen lettede ham ikke den vanskelige Tilstaaelse. Han sad tav, med et ubevægligt Udtryk, og sparede ham ikke for en eneste Oplysning. Han nægtede dog ikke at hjælpe. Kun vilde han ikke høre Tale om nogen Slags Kavtion, og desuden ønskede han at overveje Sagen nøjere og raadslaa med de andre Søskende, idet det jo — som han udtrykte sig — vilde være naturligst og mest i Forældrenes Aand, om Laanet blev ydet ham af dem alle i Fællesskab.

Per forsøgte ingen Indvending. Han var bleven saa underlig ligegyldig. Den Fred og livsalige Oploftelse for Sjælen, han havde ventet sig, mærkede han intet til. Tværtimod. Han syntes aldrig, han havde følt sig mere nedslaaende tom, mere forladt af alle gode Magter end netop i dette Øjeblik.

ANDET KAPITEL

Dengang man i Bøstrup Præstegaard fik at vide, at Per havde hævet sin Forlovelse med den københavnske Rigmandsdatter, var Pastorinde Blomberg bleven alvorlig opskræmt. Da hun nu hørte, at Per ventedes tilbage til Kærsholm i Juleferien, talte hun en Aften i Sengen aabent til sin Mand om sine Bekymringer og foreslog at sende Inger bort til den Tid. Herom vilde Præsten dog ikke høre Tale. Der var ganske vist heller ikke for ham noget tillokkende ved Udsigten til at skulle bortgive sin Datter til en Mand med Pers Fortid; men man skulde, sagde han, være varsom med at agere Forsyn. Den unge Mand havde desuden nu indset sine Vildfarelser, og at hans Omvendelse virkelig var oprigtig ment, derfor borgede jo de store, materielle Goder, han havde ofret for sin sjælelige Velfærds Skyld.

»Vi tør ikke bruge Magtsprog i Troesanliggender. Og Kærlighed er Tro. Men jeg vil en Dag tale ligefrem med Inger om Sagen. Hun skal netop vide, at vi ikke vil lægge Baand paa hendes Hjerte. Det vil forhøje hendes Ansvarsfølelse.«

Inger havde fra først af slet ikke sat Pers Brud med den københavnske Dame i nogen Forbindelse med sig selv. Skønt hun ellers godt kendte sit eget Værd, opfattede hun det skete udelukkende som et Resultat af Bekendtskabet med hendes Fader og den Indflydelse, dette efter Pers egen Udtalelse hin Dag ved Middagen paa Kærsholm havde haft paa ham. Det var hendes Veninder, de to Frøkner Clausen, der satte hendes Tanker paa det rigtige Spor, og hun havde siden levet i en egen behagelig Svimmelhed ved at høre om de mange Millioner, Per skulde have givet Afkald paa for hendes Skyld.

Hvad hun ellers følte derved, var hende længe temmelig uklart. Nogen særlig Optagethed af Pers ydre Person var hun sig ikke bevidst. Naar hun tænkte paa ham, huskede hun egenlig kun hans Øjne, maaske fordi hendes Fader hin Aften efter hans første Besøg i Præstegaarden havde sammenlignet deres Blik med en aaben Havstrand, hvor solbeskinnede Maagesværme kreser omkring halv-begravede Vrag i Sandet — »Minderne om Vintermørkets og Jævndøgnsstormenes Ødelæggelser«. Hun havde dengang studset over dette Udtryk, hvis Hentydninger hun ikke forstod. Nu, da hun forstod dem bedre, sysselsatte disse blege, sorgfulde Havmandsøjne hendes Fantasi og beherskede helt hendes Erindring om ham. Samtidig var dog netop den Fortid, hvorom de fortalte, den værste Anstødssten for hendes Følelser. At give sig bort

til En, der havde været forlovet engang før, stod altid for hende som noget, hun umuligt ville kunne gøre. Men unægtelig mildnede det Sagen, at hun intetsomhelst kendte til den paagældende Dame men derimod havde set, hvor ulykkelig og forpint han havde følt sig i Forholdet.

Hun troede da ogsaa nok, at hun syntes om ham; men om hun nogensinde vilde kunne komme til at holde rigtig af ham, at elske ham, det vidste hun ikke, fordi hun overhovedet endnu havde højst uklare Begreber om, hvad Elskov var. Hendes to Veninder havde rigtignok villigt staaet til rede med Oplysninger derom. Navnlig havde den robuste Gerda altid gerne villet betro hende baade, hvad hun personlig erfarede, og hvad hun gennem andre fik opsnuset om Kærlighedslivets Mysterier. Men Inger havde aldrig villet høre paa hende; den Slags Ting havde hidtil ikke interesseret hende.

Højst perpleks blev hun nu, da Faderen en Eftermiddag et Par Uger før Jul, just som de et Øjeblik var bleven alene i Dagligstuen, gav sig til at tale om Per og om hans sandsynlige Genbesøg der paa Egnen.

»Som du vistnok veed, min Pige, er Hr. Sidenius ikke længer forlovet. Og nu vil jeg ganske aabent spørge dig, om du maaske af Hensyn til, hvad Folk kan finde paa at udlede af dette Skridt, helst vil være fri for at se ham her i Præstegaarden. Svar du kun lige ud!«

Inger opfattede Spørgsmaalet som et maskeret Frieri. Hun tænkte sig, at Per havde skrevet til hendes Forældre, og hun blev til sin Beskæmmelse saa forvirret, at hun ikke kunde svare noget.

Men for Pastor Blomberg var denne Tavshed og Blusset paa hendes Kinder ogsaa Svar nok. Om Aftenen i Sengen talte han derom til sin Kone og gentog, at der ikke maatte øves noget Pres paa Barnet; de maatte saa haabe paa, at Vorherre vilde give hendes Hjertes Valg sin Velsignelse og føre det til Lykke for hende. Paa den Indvending, at Per jo ingenting var og næppe engang havde Udsigt til nogen Stilling, hvormed han kunde ernære en Familie, svarede Præsten fortrøstningsfuldt, at ogsaa i den Henseende vilde Gud nok hjælpe; og han tænkte derved særlig paa den Strømregulering, hvorom der havde været saa megen Tale, og som sikkert vilde kunne kaste en Del af sig.

Nu var Udsigterne for denne Sag rigtignok i Øjeblikket alt andet end lyse. Der var i Løbet af Efteraaret paa Foranstaltung af Hofjægermesteren bleven afholdt et Par offentlige Møder om den; men det havde vist sig umuligt at skabe Enighed mellem de to-tre Hundrede større og mindre Lodsejere, hvis Interesser berørtes af den, og uden hvis udelte Tilslutning der intet kunde udrettes. Trods en Menneskealders folkelig-kristelige Vækkelsesarbejde hang Broderskabsfølelsen

hos Egnens Bønder endnu udenpaa Klæderne som en festlig Stemning, der omsluttede dem ved Folkemøderne og i Kirken, men som hurtig dryssede af under Hverdagslivets Træskogang og navnlig slet ikke paavirkede Pengepungen. Skønt i Grunden hver enkelt var overbevist om, at den foreslaade Ordning vilde kunne blive fordelagtig for ham, modsatte man sig den — eller stillede sig dog uvillig til den — af lutter Ængstelse for, at Ens Nabo eller Svoger eller Broder skulde tjene endnu mere ved den eller komme forholdsvis billigere til sin Fordel. Saa undte man nu heller ikke Hofjægermesteren Æren af at sætte et saa betydningsfuldt Foretagende i Værk. De store Bønder var tilsidst helt udeblevne fra Møderne, og man betragtede dermed Planen som uhjælpelig strandet.

Men nu blandede Pastor Blomberg sig pludselig i Sagen. Med sin lykkelige Evne til i sine smaa Privatinteresser bestandig at kunne se Samfunds- eller Menighedsanliggender af vidtrækkende Betydning besluttede han — som han sagde til sin Kone — »at grike om denne grimme Brændenelde,« der syntes ham et nedslaaende Eksempel paa, hvorledes Ufordragelighedens og Mistroens Ukrudt kunde vedblive at skyde op i et ved Aanden lutret og frigjort Samfund. Først søgte han underhaanden at indvirke paa nogle af dem, paa hvis Godtykke et gunstigt Udfald fortrinsvis be-

roede; men da han mødte Modstand, blev han vred og gik angrebsvis tilværks. Ved et stort Opbyggelsesmøde trak han dristig Sagen frem midt i sin Tale og advarede i kraftfuldt manende Ord mod af smaalig Egenkærighed at lægge Hindringer i Vejen for Fremskridt, der kunde tjene Næringslivets Trivsel og dermed ogsaa fremme Udviklingen af et sundt og lykkeligt og ærligt Kristenliv.

Hans Ord vakte overalt stor Overraskelse, hos nogle desuden alvorlig Misfornøjelse, dels fordi de fremkom paa et Opbyggelsesmøde, dels fordi man allerede havde hørt Rygter om en forestaaende Forbindelse mellem Inger og den unge Mand, der fra anden Side var udset til at lede Udførelsen af det foreslaaeede Arbejde. Men Blomberg lod dem knurre. Det var ikke første Gang, han havde opvakt en øjeblikkelig Forargelse i sin Menighed med en vovet Udtalelse eller en dristig Fordring. Han kendte sine Folk og holdt af at føle sit Ords Magt over dem. Han havde desuden opnaaet, hvad han foreløbig tilsigtede: at blæse nyt Liv i en Sag, der i hans Øjne nu var blevet intet mindre end en Velfærdssag for Egnen. Rundtom i Bøndergaarde og Husmandshytter drøftedes hans Tale, og hermed genoptoges i Virkeligheden Forhandlingerne om Pers Projekt.

*

*

*

Dagen før Juleaften rejste Per over til Kærsholm, hvor han fandt alt ganske uforandret med den Undtagelse, at Baronessen nu var borte, og at Hofjægermesterens Ansigtsfarve var bleven endnu mere lig et vissent Ahornblads. Om det saa var den lille Os af Tørverøg fra Køkkenet, sporedes han den straks og fornams den som en Velkomsthilsen.

Hofjægermesterinden var derimod ikke længe om at opdage, at der var foregaaet en Forandring med Per, og det ikke alene i det Ydre. Det anede hende, at han havde haft en eller anden alvorlig Oplevelse; men trods alle sine Bestræbelser for at tillokke sig hans Fortrolighed ved at lægge en moderlig Deltagelse for Dagen kunde hun ikke faa ham til at udtales sig derom, hvad der tilsidst krænkede hende en Smule.

Første Juledag fulgte Per hende til Højmesse i Bøstrup Kirke. Hofjægermesteren befandt sig ilde og maatte blive hjemme. Salmesangen var netop begyndt, da de kom ind i Kirken. Med den ene Haand i Kjolelommen gik Pastor Blomberg frem og tilbage i Kirkens Midtergang og nikkede omkring til Venner og Bekendte, alt mens han sang med kraftig Røst. Af og til standsede han nedenfor Trappen til Koret og skuede ud over det tætfyldte Kirkerum, mens hans Ansigt lyste af evangelisk Glæde.

Pers Blik havde straks søgt Inger. Hun sad ovre i den anden Stolerække ved Siden af sin

Moder og var helt sortklædt, hvad der gav hendes lysblonde Skikkelse en egen fin og blid Ynde. Hun løftede ikke Øjnene fra sin Salmebog. Selv ved Lyden af det Silkebrus, hvormed Hofjægermesterinden overalt anmeldte sit Komme, og som havde faaet Moderen til at vende sig om for at hilse, saae hun ikke op. Derimod havde hendes Kinder meget tydelig skiftet Farve; og da Per havde Grund til at tro, at hun ikke var uvidende om hans Medværelse, tog han dette som et Sejrs-tegn, og hans Hjerte svulmede af lidenskabelig Forventning.

Efter Gudstjenesten blev han og Hofjægermesterinden tilligemed nogle andre af Dagens Kirkegængere buden over i Præstegaarden til Kaffe. Disse Kaffeindbydelser, som altid foretages af Præsten personlig, var Dragesæden i den blombergske Menighed; der blev bestandig givet nøje Agt paa og holdt et indviklet Regnskab over, hvem denne Udmærkelse blev til Del. Per traf nu i Præstegaarden fire Bønder med tilhørende Koner, paa hvis Ansigter der med forskellig Skrift men lige tydeligt stod skrevet, at de hørte til Egnens velstaaende og indflydelsesrige Personer. At Pastor Blomberg kunde have nogen bestemt Hensigt med at føre ham sammen med disse Folk, faldt ham ikke ind, endda Præsten var besynderlig ivrig for at faa ham forestillet for dem alle. Reguleringsarbejdet blev nu heller slet ikke bragt

paa Bane fra nogen af Siderne, og desuden varede Sammenkomsten ikke stort mere end en halv Timestid. Præsten skulde til Sidstjeneste i Annekset og tilkendegav selv, at man skulde gaa. Først brød Bønderne op, kort efter tog ogsaa Hofjægermesterinden og Per afsted, — og Inger kunde igen aande frit.

Hun havde hele Tiden gaaet med Hjertet i Halsen af Frygt for at blive ene med Per. Hun levede stadig i den Indbildung, at han havde skrevet til hendes Forældre og paa Forhaand sikret sig deres Samtykke til Forbindelsen; men hun var endnu ikke bleven enig med sig selv om, hvorvidt hun holdt af ham eller ej. Eller rettere: hun kunde i sin Uerfarenhed stadig ikke komme til Klarhed over, om det, hun følte for ham, virkelig var Kærlighed. Hun syntes jo nok, at han, skønt han vist ikke var nogen stor Begavelse, dog havde noget over sig af det ikke helt almindelige, som absolut maatte findes hos den, til hvem hun skulde skænke sin Haand. Hun troede ogsaa nok, at han var god og vilde være omhyggelig for hende; og hun kunde heller ikke skjule for sig selv, at Forventningen om Gensynet havde gjort hende urolig og holdt hende vaagen flere Nætter. Ja, denne Morgenstund lige inden Kirketid havde hun, rent ud sagt, pludselig faaet en heftig Mavepine. Men var det Kærlighed?

Saalænge Per var tilstede, havde hun næsten

været overbevist om, at hun ikke holdt af ham. Den Forandring, der var foregaaet med hans Ydre, havde nu ogsaa gjort ham saa fremmed for hende, omendskønt hun fandt, at den ikke misklædte ham. Nu, da han var borte, syntes hun alligevel, at han havde efterladt en underlig Tomhed i Præstegaarden, og Resten af Dagen sneg sig hen for hende, uden at hun rigtig kunde finde Hvile noget Sted. Hun flyttede sig fra Stol til Stol, fra Stue til Stue og begyndte at føle det som en Ulykke, at hun nogensinde havde lært ham at kende. Denne Uro og Usalighed, der var hendes Natur saa fremmed, pinte og beskæmmede hende. Tilsidst sad hun ved Vinduet inde i sit eget lille Kammer og stirrede fortapt ud i Haven, hvor Solen i sin Nedgang forblødte bag de rimpudrede Træer.

Hun tænkte paa en Skikkelse, et halvt uhyggeligt Eventyr-Billede, som Per under Besøget havde kaldt frem i hendes Erindring, og som siden havde forfulgt hende. Med sit tavse, indesluttede Væsen, sit blege Ansigt, sit store, mørke Skæg og disse underlige Havmandsøjne havde han mindet hende om »Den flyvende Hollænder«, saaledes som denne var blevet fremstillet i en Opera, hun for et Aarstid siden havde set i København. Navnlig saae hun hele Tiden for sig det højtidelige Oprin, hvor den stakkels omflakkende Sømand, jaget af Hjemløshedens Forbandelse, har søgt Ly mellem de norske Skær og under langsomme

og dæmpede Paukeslag fra Orkestret træder ind i Kystbondens Stue, hvor Husets unge Datter sidder ensom og synger ved sin Rok. Og hun lagde pludselig Hovedet ned paa sin Arm og tænkte, at hun dog vistnok alligevel elskede ham, endda hun ikke var glad.

Hun ventede nu bestemt, at den næste Dag vilde bringe Afgørelsen. Sammen med Forældrene var hun buden til Middag paa Kærsholm, og saa vidt hun vidste, vilde der ikke komme andre. Men tidlig om Morgen kom Stafetten fra Herregården og meldte Afbud; Hofjægermesteren var om Natten bleven alvorlig syg af sit gamle Maveonude.

Om Eftermiddagen kom Hofjægermesterinden selv, ledsaget af Per, for at gøre Undskyldning. I Samtalens Løb gjorde hun en Hentydning til de fire Bønders Besøg i Præstegaarden den foregaaende Dag og udtalte, at der nok allerede i nogen Tid havde været Tale om at indvarsle til et nyt Møde angaaende Strømreguleringsplanen, hvad hun oprigtig glædede sig over.

»Sagen gaar saamænd nok i Orden,« sagde hun. »Og vi faar Lov at beholde Hr. Sidenius her.«

Pastor Blomberg, der gik frem og tilbage paa Gulvet med Hænderne paa Ryggen, standsede ved disse Ord med et alvorsfuldt Udtryk.

»Ja,« sagde han efter nogen Tavshed. »Jeg

vil heller ikke opgive Haabet om, at Fordragelig-hedens Aand til sidst skal sejre i denne Sag.«

Præstefruen sagde ingenting. Hofjægermesterinden derimod blev mer og mer veltalende, og det viste sig nu, at hun havde et helt Arrangement for Pers Fremtid færdigt i Hovedet.

»De husker nok den lille hvide Villa inde ved Stationen. Den er jo ledig nu efter Enkepastorinde Petersens Død, og jeg kan ikke tænke mig nogen mere passende Bolig for Hr. Sidenius. Den tager sig nydelig ud fra Vejen og skal være meget velholdt med en smuk Have og fortrinlige Udenomsbekvemmeligheder. Jeg kan ikke tænke mig en mere henrivende Beliggenhed.«

Inger havde rejst sig. Hun var opbragt og skamfuld over denne Snak, hvis Hensigt hun godt forstod. Hun havde i det hele tabt meget for Hofjægermesterinden i den senere Tid. Ikke alene forstod hun nu, at denne lange havde arbejdet paa at faa hende gift med Per; men hun begyndte ogsaa at ane, at der under hendes Iver herfor og under Interessen for dette Reguleringsarbejde skjulte sig en Forelskelse i Per, hvis Skik-kelse og Legemsbygning hun undertiden paa en usmagelig Maade havde berømmet for hende.

Efter Kaffen gik Selskabet en lille Spaseretur gennem Haven og ud over Bakkerne, men til nogen Enesamtale mellem Inger og Per kom det heller ikke dennegang. Fru Blomberg holdt sta-

dig Øje med dem, og straks efter Hjemkomsten kørte Vognen for Døren. Hofjægermesterinden maatte hjem til sin syge Mand, og Per blev overhovedet ikke anmodet om at blive.

Ved Afskeden omfavnede Hofjægermesterinden Inger og vilde kysse hende paa Munden; men Inger vendte mut Øret til. Hofjægermesterindens Kærtegn, som hun engang havde været saa taknemlig for, var i den sidste Tid bleven hende ligefrem imod.

Der gik nu flere Dage, hvori de to Forelskede ikke saaes. Hofjægermesterinden var bundet til Hjemmet af sin Mands Sygdom, og herved gik ogsaa Per glip af al Deltagelse i Egnens store Juleselskabelighed. Herover beklagede han sig dog kun, forsaavidt det hindrede ham i at træffe sammen med Inger. Han vidste, at hun baade for sin Skønheds Skyld og som Pastor Blombergs Datter var det fejrede Midtpunkt i Ungdommens Lag, at hun overalt var den selvskevne Himmel-dronning eller Eventyrprinsesse i de festlige Jule-optog og gammeldags Folkedanse, om hvis Gen-indførelse i Menigheden han allerede om Sommeren havde hørt saa meget. Endskønt han troede at vide, at der ikke fandtes andre unge Herrer der paa Egnen end nogle halvt bondeagtige Proprietærsønner og maaske et Par grønne Studenter, følte han sig ikke ganske beroliget herved, og Tiden faldt ham dengang saare lang paa

Kærsholm. Den krølskæggede Forvalter bød ham daglig med ud paa Jagt; men han havde ganske tabt Smagen for den Slags Adspredelser; han holdt sig helst inden Døre, ogsaa fordi han ventede, at Inger skulde komme der paa Besøg. For Hofjægermesterindens Tilrettelægninger af hans Fremtid, ja selv for Underhandlingerne om hans Projekt havde han foreløbig heller ikke stor Opmærksomhed, fordi deres Betydning jo ganske afhæng af, om han virkelig turde tro paa at eje Ingers Kærlighed.

Inde i hans Værelse hang der ligesom sidst en Hylde fuld af forskellige Slags Bøger; og hos disse søgte han mer og mer sin Underholdning. Men mod Sædvane tog han dennegang sin Tiltrugt til Morskabslæsning, gennembladede Romaner, Skuespil og Noveller, der kunde sluge Tiden og døve hans Utaalmodighed. Han havde desuden følt nogen Forlegenhed overfor religiøse Bøger siden den Dag, da han havde maattet ydmyge sig for sin Broder og give sig sine Søskendes Naade ivold for at fuldføre Boden for sin Fortid. Den Gud, han havde lært at kende under Efteraarets Kampe, kunde han i det hele slet ikke forlige med det Billede af en vennesæl og altforbarmende Trøster, der havde lyst ham saa forjættelsesfuldt imøde fra de blombergske Opbyggelsesskrifter. Han var en Dommer, der syntes ham mere at minde om Jødernes naadeløse, hævngerrige Søndertræder, en

uophørlig Trusel, en uudslukkelig Vredesild. Et Par Gange kiggede han dog lidt i en eller anden af de Bøger, der om Sommeren havde været ham til saa megen Glæde og Beroligelse; men han følte under Læsningen den samme Skuffelse, der havde grebet ham allerede i Kirken under Pastor Blombergs Julepræken. Hans Tanker fandt ikke længer nogen Hvile i disse kunne og fine, men saa almindelige Betragtninger over Liv og Død og Synd og Naade. Han var i sin religiøse Erkendelse vokset ud over det barnlige Udviklings-trin, da man tilfredsstilles ved et Billedsprog, der bevæger Følelsen uden at opbygge Forstanden. Hans Aand vilde næres, hans Tro styrkes; men her bødtes der ham Blomster for Brød. Han havde nu ogsaa besluttet at unde sine Tanker en midlertidig Hvile. Han var træt af den frugtesløse Søgen. Han vilde for en Tid stænge Porten til det uvejsomme Hinsidige og samle Sindet om det store Tærningekast, der skulde bestemme over hans Liv og Lykke her i Endelighedens Verden.

Han havde tidligere ikke kunnet tænke sig at fri til Inger, før han havde sin Eksamens overstaaet og havde faaet en Stilling eller dog Udsigt til en nogenlunde betrygget Fremtid. Men der var i disse Dage, hvor han utaalmodig og skin-syg ventede hendes Komme fra Time til Time, vaagnet noget af hans gamle Vovemod i ham; og han var nu fast bestemt paa at opnaa en Af-

gørelse, saasnart det kunde lykkes ham at blive ene med hende.

Dagen før Nytaarsaften fik han endelig en Lejlighed til at forny sit Besøg i Præstegaarden. Han havde hørt, at der et Par Gange havde været Bud derfra med Forespørgsel om Hofjægermesterens Befindende; og da der nu om Morgenen havde vist sig Tegn, der tydede paa en gunstig Vending i Sygdommen, spurgte han ved Frokostbordet, om han ikke skulde tage til Bøstrup og bringe Præstefamiljen den glædelige Efterretning.

Hofjægermesterinden brød ud i en lille Latter.

»Det har De virkelig været længe om at hitte paa,« sagde hun med den lidt frivole Biklang i Stemmen, som han et Par Gange før havde studset over.

Straks efter Frokosten tog han afsted. Han vidste, at man i Præstegaarden spiste Klokken tre, og han havde regnet ud, at han i Tiden mellem Et og To bedst kunde gøre sig Haab om at træffe Inger alene i Dagligstuen. Moderen var da rimeligtvis beskæftiget i Køkkenet, Faderen i sit Studerekammer; i hvert Fald havde Inger paa den Tid sin Musiktide, den hun, som Hofjægermesterinden engang havde sagt, med sin strenge Pligtfølelse nøje passede Dag efter Dag Aaret rundt med Undtagelse af Helligdagene.

For at kunne komme saa ubemærket som muligt havde han afslaaet Tilbudet om en Vogn.

Vejret var desuden smukt, Føret godt, og han trængte til Bevægelse efter den lange Indesidden. Vintersolen kastede sine lange Skygger henover Markerne, hvor hist og her et Par svangre Faar gik og pillede paa Baargræsset. Han var ved godt Mod og saa rolig, at han selv forundrede sig derover. Med en ejendommelig, næsten religiøs Betagethed hørte han Lyden af sine taktfaste, sideniuske Skridt paa den frosthaarde Vej. Det var, som om denne Lyd forbandt ham med en Verden langt, langt borte, hvorfra der paa hemmelighedsfuld Vis tilstrømmede hans Legeme Kraft, hans Sind Fortrøstning, hans Tanker Fred.

Nu gik naturligvis alting ganske anderledes end beregnet. Den første, han saae, da han kom ind gennem Præstegaardsporten, var Fru Blomberg, der stod midt i Gaarden omringet af sine Høns. Med knebent afmaalt Venlighed takkede hun for den Hilsen, han overbragte, og bød ham indenfor. Her sad Inger ganske rigtig ved Klavoret; men Moderen veg ikke fra Stuen, og Spørgsmaal og Svar naaede ikke langt udover Hofjægermesterens Sygdom. Tilsidst kom Præsten ind i sin lille, sorte Lastings Jakke og erobrede øjeblikkelig Samtalen, og Per var allerede forberedt paa at maatte gaa bort med uforrettet Sag.

Da hørtes der pludselig Hovslag udenfor i Gaarden; en gammeldags Kalesjevogn svingede op for Døren. Det viste sig at være en ældre Nabo-

præst og hans Frue, der kom for at gøre Julevisit. Der var i Forvejen bleven bragt en Bakke ind med Vin og Kager; nu kom der tillige Sjokolade og Kaffe, og Inger hjalp til med Opvartingen. Per rejste sig for at gaa; men Pastor Blomberg nødte ham til at blive, og han var ikke heller vanskelig at overtale.

Efter en lille Times Forløb tog de fremmede Præstefolk bort. Pastor Blomberg og hans Kone fulgte dem selv tilvogns; og i de Par Minutter, der hengik, mens man tog den sidste Afsked udenfor paa Trappen, blev Inger og Per forlovede.

Da Fru Blomberg kom ind igen i Dagligstuen, saae hun straks, at der var sket noget. Inger stod henne ved Blomstervinduet med Ryggen til Stuen; Per ved Siden af.

»Hvadgaard her for sig?« spurgte hun næsten brysk.

Per gik et lille Skridt frem imod hende og sagde, ligesom undskyldende, med en Hovedbøjning:

»Jeg har friet til Deres Datter, Frue!«

Nu kom ogsaa Præsten trampende ind i sin stumpedje Lastings Jakke, og da han hørte, hvad der var foregaaet, fik hans Ansigt et meget alvorligt Udtryk. Til en Begyndelse gav han ogsaa forskellige pligtmæssige Bekymringer Luft; men — let overvundet som han blev, hvor der taltes til hans Følelse — smilte han snart, udbredte

Armene mod Inger, kaldte Per sin Søn og gav dem med Taarer i Øjnene sin Velsignelse.

Hvorledes Frieriet i Grunden var gaaet for sig, vidste Per knap nok selv. Han maatte bagefter lade sig det fortælle af Inger, og hun fremstillede det paa en Maade, der ikke var fri for at gøre ham en lille Smule latterlig. Hun havde, berettede hun, ved de fremmede Præstefolks Bortgang villet følge med Forældrene ud til Vognen; men Per havde da pludselig grebet hende om Haanden og holdt hende tilbage.

»Jeg havde virkelig nær skreget, saa haardt du tog. Du skulde bare vide, hvor ondt det gjorde. Du havde fortjent, at jeg havde sagt Nej.«

Hun sagde dette uden alt Skælmeri. Det var en alvorlig ment Beklagelse. I det hele var hun aabenbart foreløbig mindre optaget af Per end af Tanken om den Lykke, hun havde skænket ham. Til nogen Fortrolighed mellem dem kom det da heller ikke denne første Dag. Per kunde tydelig mærke, at Inger undgik at komme paa Tomands-haand med ham. Af Frygt for et Afslag vilde han derfor ikke engang ved Bortgangen, da de dog var et Øjeblik alene i Forstuen, bede hende om et Kys, og han maatte drage af Gaarde med tør Mund. I Virkeligheden følte han sig heller ikke krænket af hendes Skyhed. Det var jo netop denne kyske Blu, denne stolte Uberørt-

hed, der fra først af mere end noget andet havde gjort hende saa indtagende for ham, og han lovede sig selv at være taalmodig og ikke saare den.

Det var bleven bestemt, at Forlovelsen skulde holdes hemmelig, indtil han havde faaet sin Eksamens. Det var Fru Blomberg, der bestemt havde holdt herpaa, og Per havde villigt bøjet sig. Heller ikke Hofjægermesterinden maatte faa noget at vide før andre. Det havde Inger udtrykkelig forlangt. Men da Per kom tilbage til Kærsholm, gik det galt; hans Ansigtssudtryk røbede ham.

»De er bleven forlovet!« udbrød Hofjægermesterinden øjeblikkelig, saasnart hun saae ham.

Saa maatte han gaa til Bekendelse og lod sig endda lokke til at fortælle mere om Dagens Hændelser, end han bagefter var rigtig glad ved.

* * *

Per fik nu paany Lejlighed til at erfare, at som en Ulykke sjeldent kommer alene, har ogsaa Lykken gerne Følgeskab. Et Par Dage senere havde han et uventet Besøg. To af de Bønder, han Juledag havde truffet i Præstegaarden, kom en Formiddag kørende til Kærsholm og bad om at faa ham i Tale. Det var to høje, stoute, vadmelsslædte Mænd med megen naturlig Værdighed i deres ydre Opræden. Per bad dem sidde ned, og

skønt han var saa ganske uforberedt og endnu manglede Øvelse i at tale med Bønder, udviklede der sig en Forhandling, der strakte sig over det meste af et Par Timer. De to Mænd begyndte med udtrykkelig at erklære, at de ikke kom som Udsendinge for Nogen; de havde kun søgt ham, fordi de »havde hørt noget om«, at han vilde paatage sig ved en Omregulering af Aaløbet at sænke Vandstanden i Engarealerne deromkring. Dersom dette forholdt sig rigtigt, sagde de, vilde de for deres personlige Vedkommende muligvis ved Lejlighed tage Sagen nærmere under Overvejelse. I det hele prægedes deres Udtalelser af en beregnende Forsigtighed og en smaalig Mistro, der stod i besynderlig Modstrid med Skikkelsernes Kraft og Holdningens Selvfølelse. Skønt det tydelig fremgik af de Spørgsmaal, de rettede til Per, at de havde sat sig endog meget grundigt ind baade i Sagens tekniske og juridiske Side, vilde de dog stadig give det Udseende af, at de kun kendte Forslaget ganske løseligt; og da den ene af dem engang lod et Ord falde om Muligheden af et nyt Mødes Sammenkaldelse, skyndte den anden sig at tilføje, at det jo endnu var meget tvivlsomt, om der vilde komme noget ud heraf; hvorefter den første rent ud erklærede, at han for sit Vedkommende ikke troede, der var nogen Stemning for Sagen.

Da de var gaaet, havde Per nærmest et Ind-

tryk af, at de var kommen for at forberede ham paa et endeligt Afslag. Men Hofjægermesterinden, for hvem han bagefter gengav Samtalen, og som kendte Bøndernes Forhandlingsmaade bedre, lykønskede ham og sagde med sin lille tvetydige Latter, at han nu godt kunde lade tage Maal af sin Bryllupsskjorte. Ogsaa i Præstegaarden gav man ham det bedste Haab; og det varede da heller ikke længe, før det rygtedes, at de to Mænd var rejst til København for at tale med Egnens Rigs-dagsmand om at skaffe et Tilskud fra det Offentlige til Arbejdets Udførelse. Samtidig kom Per under-vejr med, hvad han skyldte sin Svigerfader i denne Sag, ligesom det gik op for ham, at naar Bønderne netop i dette Øjeblik satte sig i Bevægelse, var det for at benytte Hofjægermesterens Sygdom til at fratauge ham Ledelsen. Begge disse Opdagelser beklippede hans Glæde lidt. De kastede et Lys over Forholdene der paa Egnen, som overraskede og forstemte ham en Smule. Men det blev kun en rent forbogaaende Stemning hos ham. Dag og Nat stod Ingers Billede for ham som en Sol, i hvis Straaler alle Skyer straks op-løste sig.

Han tilbragte efterhaanden det meste af sin Dag i Præstegaarden, og Inger gav sig for hvert Besøg mere uforbeholdent hen i sine Følelser for ham. Hun kom vel ingensinde ud af sin lige-vægtige Ro og blev stadig lidt mut, naar han

kyssede hende; men til Gengæld kunde hun være helt rørende i sin Tillidsfuldhed og i sin Omhu for ham. Naar han kom dertil i daarligt Vejr, sorgede hun altid for straks at skaffe ham en varm Drik, som hun saa tvang ham til at sluge næsten kogende; og enten han gik eller kørte bort om Aftenen, tog hun gerne ved deres Afsked ude i Forstuen sit lille Silkesjal af Skuldrene og knyttede det egenhændig om hans Hals, for at han ikke skulde forkøle sig. Hendes Kærlighed havde endnu ikke viklet sig ud af Moderlighedens Svøb, og Per lod sig uden Kny behandle som et Barn, et kært Barn, en egensindig Unge, hvis Unoder hun overbærende fandt sig i.

Med de indre Forhold i Præstegaarden var Per hurtig blevet fortrolig. Saaledes havde han ikke været længe om at opdage, at der kun raadde een Vilje der i Huset, og at denne sad i Præstens Lomme. Der var dog ikke Tale om, at Pastor Blomberg som Familjefader nogensinde optraadte despotisk. Han herskede i Kraft af sin naturlige Overlegenhed, hvormed han ligesom umyndiggjorde sine Omgivelser uden al Anvendelse af Tvang eller Overtalelse. Der var heri noget, der ofte fik Per til at tænke paa sin egen Fader og dennes Stilling til Moderen og hans Søskende. Ogsaa ved andre Forhold blev han undertiden mindet om sit Barndomshjem, saa forskellig Livet og Tonen i de to Præstegaarde

end havde været. En Dag, da han kom dertil, mærkede han straks en underlig Forstemthed hos alle. Svigerfaderen var paa sit Værelse og lod sig ikke se. Inger og hendes Moder sad med højtidelige Miner inde i Dagligstuen og syede, mens et Par af de mindre Børn legede stille og ligesom forskræmte inde i Spisestuen ved Siden af. Da han var blevet ene med Inger, fortalte hun ham, at en af hendes Brødre, den tolvaarige Niels, var blevet grebet i en Usandhed, og skønt Faderen havde Bevis derfor, havde Drengen ikke villet tilstaa men var blevet ved at nægte. Faderen havde da sammenkaldt alle Børnene og holdt en Tale til dem, hvorefter den lille Synder under Taarer var gaaet til Bekendelse. Han var nu lukket inde i et af Gæsteværelserne og maatte ikke komme udenfor Præstegaarden i Resten af Ferien.

Per hørte lidt forlegent paa denne Beretning, der paany genkaldte i hans Erindring hin Scene ved Middagsbordet derhjemme hos Forældrene efter Opdagelsen af hans Æbletyveri, denne uhyggelige Scene, der altid havde staaet for ham som hans Barndoms afgørende Oplevelse, og som han end ikke nu kunde tænke paa, uden at den hele vilde Jagt af Fortidens trodsige og hævngeerrige Følelser jog genfærdsagtig gennem hans Sind. Derfor vilde han ogsaa helst bort fra Emnet, og da Ingers Moder nu kom tilbage, var han

glad ved, at Samtalen af sig selv gled ind i et andet Spor.

I hans Forhold til Svigermoderen var der lidt efter lidt foregaaet en lykkelig Forandring. Af Hensyn til Inger havde han gjort sig megen Umage for at overvinde hendes Uvilje mod ham, hvad nu virkelig syntes paa Veje til at lykkes. Han havde opdaget, at hun satte Pris paa at blive underholdt, mens hun syede, og helst paa den Maade, at der blev læst højt af en eller anden Bog fra Læsetasken. Han havde nu en Timestid hver Eftermiddag foredraget nogle Kapitler af en af de saakaldte Skolelærerromaner, som var meget yndede der i Huset; og skønt Bogen ikke morede ham, fandt han efterhaanden Behag i disse Timer, hvor han hørte sin egen Stemme sammen med Lyden af Ingers og Svigermoderens flittige Naale og det hyggelige Smaabulder henne i Kakkelovnen.

Dagen efter Helligtrekonger rejste han tilbage til København. Han turde nu ikke længere være borte fra sit Arbejde, og desuden havde det igen taget en slem Vending med Hofjægermesterens Sygdom, der lod til at være af en meget alvorlig Karakter. Den sidste Dag tilbragte han helt og holdent i Præstegaarden, og ved Afskeden saae han for første Gang Inger rigtig bevæget. Hun havde tilslørede Øjne og blev ved at holde om hans Haand, som om hun daarlig kunde slippe

den. Da han kørte bort, stod baade Svigerforældrene og alle hans smaa Svogre og Svigerinder sammen med hende ude paa Stentrappen og vinkede, indtil han var ude af Porten; og bagefter gik Inger ud i Haven og steg op paa Gærdet for herfra at tilvifte ham det sidste Farvel.

Trods alt dette var han alligevel en lille Smule skuffet. Han havde haabet paa, at Inger i det sidste Øjeblik vilde have bedt Forældrene om Lov til at følge ham til Stationen, for at de kunde være endnu en lille Tid sammen. Ganske vist var Vejret koldt og blæsende; men som han sad der i Agestolen med den tomme Plads ved sin Side, kunde han ikke lade være med at tænke paa, hvorledes Jakobe vilde have baaret sig ad i dette Tilfælde, ja han mindedes i den Anledning et Udtryk, hun engang i et af sine Breve havde brugt om sin Længsel efter ham. Hun havde skrevet, at hun gerne rejste Jorden tre Gange rundt for at være sammen med ham blot et eneste Minut. Han kunde huske, at han dengang havde fundet Udtrykket usmageligt i dets Overspændthed. Nu forstod han det bedre. Ja, han vilde nu næsten selv kunne anvende det om sine Følelser for Inger.

Efter en god halv Times Kørsel saae han Stationen foran sig, og lidt efter kom han forbi det lille Hus, som Hofjægermesterinden allerede havde udset til at blive hans og Ingers Kærlighedsbo.

Huset, som laa et Stykke fra Vejen ved Foden af en Bakke, var bygget i Villastil og havde en ret anselig Have, der selv nu i sin Vinternøgenhed gav Stedet et hyggeligt og indbydende Udsigtssted. Han blev helt højtidelig stemt ved Synet. Var det muligt, at dette fremmede Hus engang skulde blive hans Hjem, at denne lille lune Rede stod der og ventede paa at gemme hans Lykke? Skulde han, der havde forbrudt sig mod alle Livets Skytsaander, engang sidde derinde bag de nu saa tomme vinduer med Inger ved sin Side, beskærmet af de samme milde og gode Magter, han havde trodset? Skulde hans Børns Latter og Graad engang lyde herud paa Vejen fra den nu saa stille og øde Have? Og deroppe paa Bakken bagved Huset, — ja, deroppe skulde hans Forsøgsmølle rejses og maaske en Dag forkynde Verden en stor Sejr.

Han smilte inderlig hen for sig. Og han tænkte ved sig selv, at var Gud en streng Dommer, som straffede haardt, ja skaanselsløst, saa var han ogsaa en gavmild Herre, der belønnede kongeligt!

Da han var kommen ind i en Kupe og Toget skumpled afsted, befandt han sig ene med en lille, hvidhaaret Mand, i hvem han snart genkendte den Præst, der sammen med sin Frue havde gjort Visit hos hans Svigerforældre den Dag, han blev forlovet. Præsten, en munter og snak-

som Herre, genkendte nu ogsaa ham, og der kom en Samtale i Gang.

»De er jo en Søn af afdøde Pastor Johannes Sidenius, ikke sandt? Deres Fader har jeg kun kendt løseligt; han var jo en Mand, der ikke blandede sig meget mellem sine Embedsbrødre men foretrak et Liv i virksom Tilbagetrukkenhed. Deres Moder derimod kendte jeg i mine unge Dage ganske nøje. Vi var Bysbørn — begge to fra Vejle — og nogenlunde jævnaldrende. Jeg kan se, at De ligner hende ikke saa lidt. Alle rede da jeg forleden traf Dem ovre hos vore kære Blombergs, slog det mig, at der var Nogen, Deres Ansigt mindede mig om. Jeg huskede den gang ikke paa, hvad Deres Moder var født. Først bagefter gik det op for mig, at det var de Thorsenske Træk, jeg havde genkendt. Nu er det, som om jeg ser Deres Bedstefader lyslevende for mig. Ja, ham har De rimeligvis ikke kendt. Han var en herlig Mand, munter og livsglad indtil sin Dødsdag, altid levende interesseret for alt, hvad der skete omkring i Verden. Hans gæstfri Hjem var til megen Velsignelse i den lille Smaastad, og Deres Moder var Sjælen i Ungdommens uskyldige Forlystelser. Ak ja! Jeg husker især engang i Juleferien, der skulde være Masskebal paa en Proprietærgaard en Milsvej fra Byen, og alle vi unge Mennesker havde faaet Indbydelse og glædede os naturligvis forfærdelig.

Saa skulde det netop ske, at det den Eftermid-dag faldt ind med en forrygende Snestorm. Det blev et Knog og Fog, saa Ingen turde vove sig afsted, og der var jo almindelig Fortvivlelse selv-følgelig. Saa, bedst som vi alle sidder trøstesløse inden Døre, hører vi Kaneklokker og Piskesmæld i Gaden, og da vi løber til Vinduerne ... hvem ser vi andre end Kirstine Thorsen paa Vej til Ballet. Hun havde ikke villet høre Tale om at blive hjemme. Hun havde tilsidst erklæret, at dersom Ingen vilde køre hende, spadserede hun derud tilfods i sine hvide Strømper. Saa fik naturlig-vis ogsaa vi andre Mod, og det lidt forvovne Eventyr spændte saamænd meget lykkeligt af, og vi morede os selvfølgelig vidunderligt.«

»Undskyld,« afbrød Per lidt forlegen. »Pastoren maa sikkert tage fejl. Det kan ikke have været min Moder.«

»Men er De da ikke en Søn af afdøde Johannes Sidenius?«

»Jo.«

»Og hed ikke Deres Moder Kirstine? Og var hun ikke en Datter af Distriktslæge Eberhard Thorsen i Vejle?«

»Jo.«

»Ja, men saa kan jeg jo ikke tage fejl!«

»Min Moder havde vist en Søster.«

»Aa, stakkels Signe, ja! Ak nej, hun var svag og sygelig og døde allerede som ganske ung.

Deres Moder derimod var den blomstrende Sundhed selv, ikke høj af Vækst jo, men fin og yndefuld. Jeg husker en anden Gang, det var om Sommeren, vi Unge havde faaet arrangeret en saakaldt Sammenskuds-Skovtur og kørte i tre store Holstenskvogne ud til en Skov et Par Mil fra Byen. Skovens Ejer var en Baron, som levede paa Krigsfod med Befolkningen; derfor havde han slaaet store Plakater op ved alle Indgangene med strenge Regler for Opholdet i Skoven, skønt den strakte sig over et Areal paa flere Hundrede Tønder Land og han selv boede langt derfra. Man maatte ikke forlade de afstukne Veje, ikke raabe eller lege for ikke at skræmme Vildtet, og navnlig var det strengelig forbudt at indtage Maaltider derinde. Disseher Forskrifter havde jo vakt megen Uvilje omkring paa Egnen, og i vor glade Stemning saa beslutter vi os til at trodse dem. Vi lejrer os paa en Grønning midt i Skoven, faar Madkurvene og en Kaffemaskine frem og har det naturligvis dejligt. Saa paa engang faar vi som et Slag paa Munden allesammen. Lige imod os kommer to Maend, det var selve Baronen, led-saget af en Skovbetjent. Baronen havde Ord for at være en stor Grobrian, og bare hans Udspringende var da ogsaa frygtindjagende nok. Han var en stor, svær Mand, rødblaa i Ansigtet som en Kalkun. Vi vidste ikke, hvad vi skulde gøre, og var naturligvis gruelig forskrækkede allesam-

men. Men saa rejser Deres Moder sig, skænker i en Fart en Kop Kaffe og gaar med den i Haanden tværs over Græsset lige imod Baronen. Jeg ser hende endnu ganske tydelig for mig i en lys-lilla, klar Kjole og en stor, kalesjeformet Straahat med Blomster paa. Hun havde saadan en nydelig lille Figur og dertil en Gang saa let og svævende, saa det var en Lyst at se. Saa nejede hun for Hr. Baronen og bad ham nok saa skælmsk gøre os den store Ære at være vor Gæst i det Grønne. Det var mere, end han kunde modstaa. Han var i Grunden en godhjertet Mand, og det endte endogsaa med, at han indbød os til at gæste ham paa Slottet paa Tilbagevejen og smage paa hans Champagne. Den Dag glemte vist Ingen af os siden. Har Deres Moder aldrig fortalt derom?«

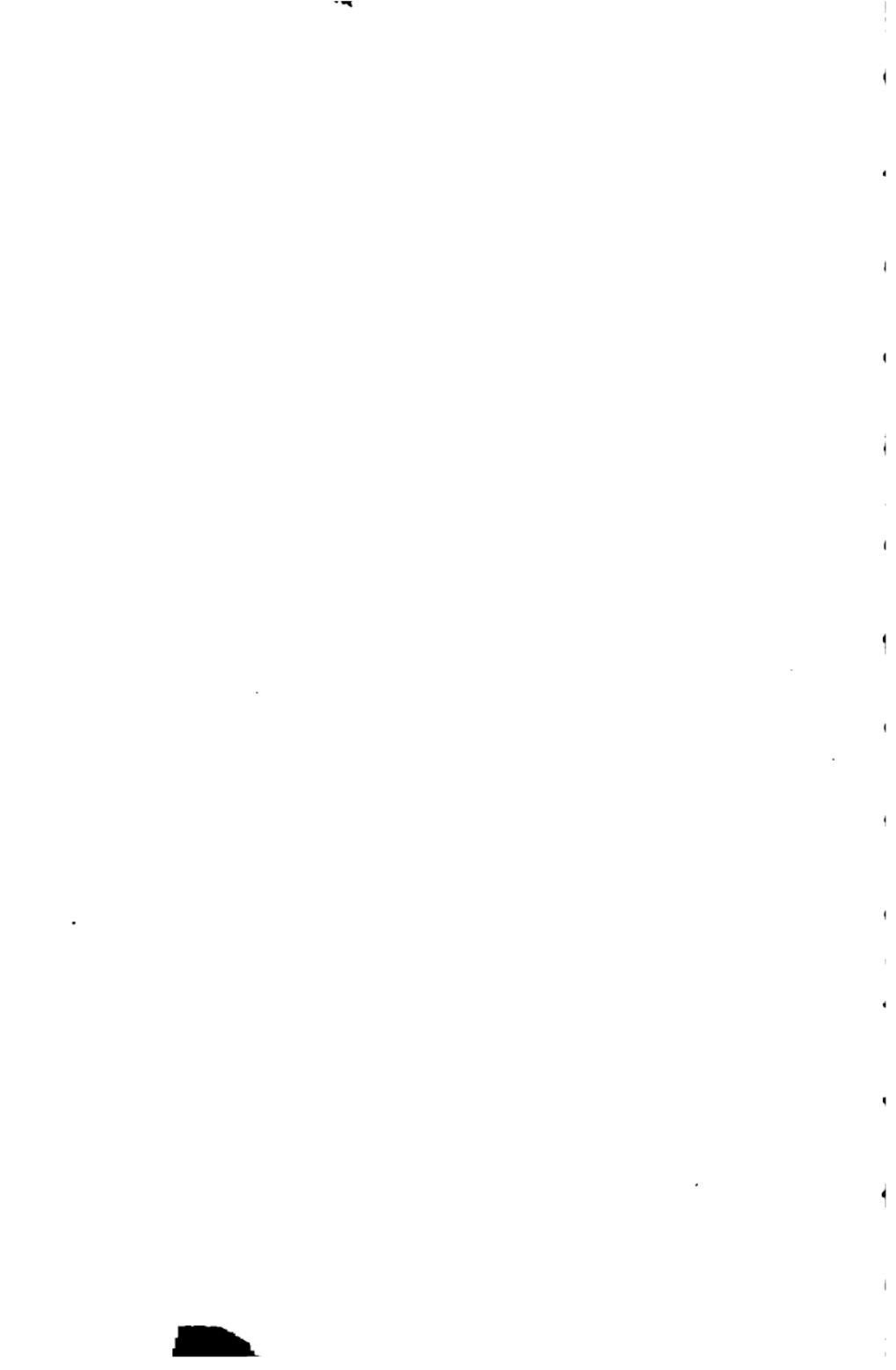
»Nej,« svarede Per. Og han tilføjede for sig selv, hvad egenlig først i dette Øjeblik blev ham helt bevidst, at han næsten intet kendte til sin mødrene Slægt og Moderens Ungdom. Mens det altid havde været en Tilfredsstillelse for Faderen at tænke tilbage paa Opvæksten og fortælle om Livet i hans Faders trange og fattige Præstegaard, havde Moderen ligesom haft en Sky for at tale til sine Børn om sit Hjem og sine Paarørende. Hendes eneste Broder, der var Læge et Sted paa Fyen, havde Per ikke engang set. Han kom al-

drig i Præstegaarden, og hans Navn nævntes kun sjælden der.

Toget standsede nu ved Købstaden, og den lille snaksomme Gamle steg ud. Per blev alene tilbage. Han sad ved Vinduet med Haanden under Kinden og saae ud paa de forbidragende Marker, hvorover det allerede var begyndt at mulme. Og han tænkte paa, hvor underligt dog Menneskene kunde forvandles under Livets Hænder. Det var ofte, som om de blev til noget helt andet end det, hvortil de af Naturen syntes bestemt. — — Og han begyndte at forstaa det kolde Gys, der uvilkaarlig var gaaet ham gennem Sjælen hin Dag under Læsningen af Moderens efterladte Brev.

TREDJE KAPITEL

Natten mellem den niende og tiende Januar var der Nød paafærde nede i den lille schlesiske By Hirschberg nær Breslau, hvor Jakobe havde opholdt sig de sidste Maaneder for i Ensomhed og Stilhed at vente paa sin Nedkomst. Tidlig om Morgen var der bleven telegraferet efter Veninden i Breslau, det eneste Menneske, til hvem hun havde betroet sin Hemmelighed. Senere paa Dagen var der ogsaa ved Telegram bleven hidkaldt en Læge derfra, og Jakobe havde gen-nemlevet et Rædselsdøgn, som hun, der dog var fortrolig med Lidelsen, bagefter ikke taalte at tænke paa. Barnet kom levende til Verden men døde umiddelbart efter Fødslen. Jakobe fik ikke engang Lov til at se det, fordi man havde været nødsaget til at lemlæste det for at frelse Mode-rens Liv.

I fire Uger derefter laa hun tilsengs. Det blev halvvejs Foraar dernede, før hun kom saa meget til Kræfter, at hun, vel indpakket, kunde sidde ude i sin Værtindes lille Have og se ud mod Schnækoppe og de andre hvidklædte Højder, der

løftede sig over det vaargrønne Landskab. Hun kunde dog slet ikke glæde sig over al den Skønhed, som omgav hende. Hun var saa fortvivlet over Tabet af sit Barn, følte sig saa tomhændet, saa unyttig og tilovers i Verden og dertil saa hjælpeløst svag, at hun bestandig maatte græde. Hun havde i de sidste Maaneder før Barnets Fødsel levet saa inderligt og fortroligt med det i sine Tanker, havde desuden rent legemligt følt det som mere end Halvparten af sig selv, at det nu var, som om der næsten ingenting var blevet tilbage af hende. At der samtidig var taget en stor Byrde fra hende, tænkte hun ikke paa. Skammen, Ydmygelsen, Forældrenes Sorg, Husvennernes Medlidenhed, alt, hvad der før havde tynget og naget, var efterhaanden bleven aldeles betydningsløst for hende i Sammenligning med den Glæde, hun ventede paa, og de Forhaabninger, hun knyttede til dette Barn, ved hvilket hun selv skulde faa nyt Liv.

Fra Hjemmet, hvor man stadig troede hende i Breslau, skrev baade Moderen og Faderen regelmæssig til hende om alt, hvad der skete i Famille- og Vennekresen. Hun fik saaledes at vide, at Eybert havde giftet sig med en ung Pige paa sytten Aar, at hendes Svoger, Dyhring, nu var blevet Rigsdagsmand, og at Nanny havde været paa Hofbal og var blevet forestillet for en af Prinserne. Men det var hende altsammen saa

ligegeyldigt, saa uvirkeligt. Hun sad der i sin lille Have med en Pude bag Nakken og en Skammel under Fødderne og saae med lange Blikke efter Børnene, der gik forbi paa Gangstien udenfor.

Det var mest Fattigbørn, hun saae, — blege og forkomne Stakler af den Slags, hvoraf det vrimler i Fabriksbyer, selv i saadanne smaa og landsbyagtige, hvor Fortovene grønnes ved Foraarstid. To Gange om Dagen stormede de forbi paa Vejen til og fra Almueskolen, som laa der i Nærheden. Særlig havde hun lagt Mærke til en Purk paa en halv Snes Aar med en usund, blaa-lig Ansigtssfarve og store Kirtelsaar under Næsen og paa Kinderne. Han kom altid langt bag de andre, trissede afsted med sin Tavle under Armen paa et Par slæbende Trætøfler ligesom en gammel Mand. Da hun var kommen saa vidt til Kræfter, at hun kunde bevæge sig lidt udenfor Haven, standsede hun ham en Dag og tiltalte ham med et Par venlige Spørgsmaal. Drengen stirrede uforstaaende og sky op paa hende med et Par store, blaa, glædeløse Øjne og fortsatte saa sin trætte Gang uden at svare. Efter at have gaaet et halvhundrede Skridt skottede han ængstelig tilbage; og da han saae, at hun var bleven staaende og havde fulgt ham med Øjnene, skød han Ryggen i Vejret som for at dække sig mod en Fare. »Stakkels Fyr!« sagde hun ganske højt og gik tankefuldt videre; — der havde været noget ved

denne lille forsømte Dreng og hans tidlige Menneskefrygt, der fik Moderhjertet til at banke.

En Dag nogen Tid efter fulgte hun ham paa Afstand for at se, hvor han boede. Hun saae ham forsvinde ind i en af de almindelige, lange og lave Arbejderboliger med en Gadedør for hver to eller tre Fag Vinduer; og ved at høre sig for i Nabolaget lykkedes det hende at faa at vide, hvem hans Forældre var, og under hvilke Forhold Familjen levede. Det var den sædvanlige Fabriksarbejder-Tragedie. Baade Mand og Kone arbejdede ved Maskinerne og overlod Børnene til Forsynets Varetægt. I Hjemmet sultede de, i Skolen fik de Prygl, paa Gaden vogtede Politiets Øjne paa dem. Og under saadanne Forhold forhærdedes eller sløvedes de; blev til Eventyrere eller Døgenigte.

Paa Jakobe, der ikke før havde været Fattigdommen saa nær paa Livet, gjorde disse Tilstande et stærkt Indtryk. Hun skaffede sig Oplysninger om Fabrikernes Dagløn, om Arbejdstiden, om Boligernes Indretning, om Fabrikslokalerne hygiejniske Forhold, om Alderdomsunderstøttelsen o. s. v.; og af alt, hvad hun saaledes erfarede, rejste der sig et mægtigt Oprør i hendes Sind. Ordene »Kapitalmagtens moderne Barbari«, som hun saa ofte havde læst uden at lade sig overbevise af Uttrykkets Voldsomhed, saae hun pludselig for sig som trykt med Blod.

Hun slog sig da heller ikke længe til Ro med en passiv Deltagelse for de Underkuede. Som et hvert stærkt Indtryk straks kaldte paa Virksomhedsaanden i hende, førte ogsaa denne nye Følelse hende uden lange Overvejelser ud i Handling. Med Bistand af sin Værtinde, en skikkelig Underofficersenke, fik hun indrettet en Slags Markenteri ude i Haven, hvor de forkomne Børn paa deres Vej til og fra Skolen gratis kunde faa et Maaltid Mad og en varm Drik. Den Sum af Ømhed og Opofrelsestrang, hun havde opsparet til sit eget Barn, kom nu denne Flok af Hjemløse tilgode, spredtes over et halvhundrede skurvede Hoveder og voksende dermed. Sagen vakte stor Opsigt i den lille By, hvorfor Børnene i Begyndelsen holdt sig tilbage; dog, Suppeduften, der trængte ud til dem gennem Stakittets Tralværk, og Synet af de altid dækkede Borde overvandt lidt efter lidt deres Skyhed. Endog den lille blaablege Knøs med de store Kirtelsaar sad en skøn Dag derinde i Haven og propede sig.

For Jakobes Vedkommende førte dette Forsøg videre. Efterhaanden som hendes legemlige Kræfter vendte tilbage, udøvede det store Verdensrøre sin gamle Tryllemagt over hende. Hun, som for kort Tid siden kun ønskede sig Døden, følte atter med stormfyldt Hjerte, at Livet kaldte paa hendes Evne og Vilje. Hun skrev derom til sin Veninde i Breslau:

•Har du nogensinde rigtig tænkt over, hvilken fortvivlet Lod vor Tid — vor store, virksomme Tid! — har beredt Børnene i fattige Forhold, og hvor ubarmhjertig lidt der fra Samfundets Side hidtil er gjort for at skabe dem en menneskelig (eller blot naturlig) Tilværelse? Fra et tomt Rum, der kaldes et Hjem, og hvor de sjeldent ser hverken Mor eller Far, drives de smaa Stakler til en Skole, der for de fleste staar som en offentlig Straffeanstalt, og som i mange Tilfælde heller ikke er meget andet. Samfundet, hvortil de skulde lære at se hen med Tillid og Fortrøstning som deres usvigelige Forsorg og Beskytter, møder dem overalt i sin mindst tiltalende Skikkelse: som en ufordragelig Skolemester, et brutalt Politi, et nærgaaende Fattigforstanderskab, en Præst, der taler til dem om Død og Dom og Helvede. Hvor skal der under disse Omstændigheder kunne vækkes en Samfundsand i dem, hvoraf engang i Tidernes Løb en virkelig, borgerlig Broderskabsfølelse kan udvikle sig? Paa en Befæstelse af det opløste Familjeliv nytter det vist næppe at tænke. Forældrehjemmet, der før var Samfundslivets Basis, er vistnok en Institution, der er dødsdømt af Udviklingen. Men hvad skal der da sættes i Stedet? — Dette Spørgsmaal optager mig i denne Tid, saa jeg holdes vaagen af det om Natten. For de Voksne har det Offentlige sørget. De har Kirke og Variete, Foredragssale og Ølknejper, Teater og

Bønnemøder. Men nu Børnene? Sig mig, hvor skal de smaa Stakler vende sig hen i deres Hjælpe-løshed? Jeg ser ingen anden Løsning end den, at Skolen efterhaanden maa træde i Hjemmenes Sted. Men — naturligvis! — Skolen maa da langsomt omskabes, maa lidt efter lidt føres tilbage til sit Udspring og blive noget af, hvad Klosteret i gamle Dage var, et Asyl, et Fristed, en altid aaben Til-flugt. Men den maa samtidig blive noget ganske andet. Den maa ved sit blotte Ydre, ved Lokalernes Udsmykning, ved Undervisningens Form virke paa eengang hjemligt og festligt paa et barnlige Sind. For der skal her gives Børnene det Grundfond af lyse og frugtbare Livsindtryk, som de senere hen kan have at tære paa, og som kan gøre dem mere modstandsdygtige i Tilværelseskampen end Fortidens og adskillig af vor egen Tids klosterligt optugtede Ungdom, der straks (I kender det ogsaa her i Tyskland!) ved enhver Skuffelse mister Troen til Livet, taber Tilliden til Lykken og ligesom Børn, der har stødt sig, søger Trøst i Skødet paa deres gamle, golde Amme, Kirken.

»Men jeg ser et stort Udraabstegn i dit Ansigt. Hvorfor fortæller hun mig alt dette? spørger du. Og du har Grund til at forundres. Men jeg maa sige det, som det er. Der er her i min Ensomhed ligesom gaaet en ny Verden op for mig, og jeg er vistnok endnu lidt fortumlet deraf. Veed du, jeg tænker for Alvor paa at gøre et For-

søg med at føre Tanker som de ovenstaaende ud i Livet. Jeg omgaaes med vilde Planer om at oprette en Fattigskole i København efter det Mønster, jeg før skitserede. Det vil koste mig min tilkommende Formue; men nu, da jeg Ingen har at efterlade den til, — kan jeg da anvende den bedre? Naa, det sker jo ikke hverken idag eller imorgen. Jeg vil naturligvis først sætte mig grundigt ind i alt, hvad man hidtil har forsøgt i samme Retning, i det hele studere Skolesagen fra Bunden. Jeg mindes at have hørt eller læst, at der et Sted i Amerika har rejst sig en Bevægelse af lignende Art, saa du maa ikke blive altfor forskrækket, dersom du en Dag faar Underretning om, at jeg agter mig over Atlanten. Foreløbig bliver jeg dog her hos mine Plejebørn. Fra den lille Grav paa Kirkegaarden kan jeg heller ikke endnu skilles. Du ser mig derfor næppe saa snart — —.«

* * *

Ved Foraarstid bestod Per sin Eksamensmed Ære; men hans Glæde herover formindskedes ved, at han næsten lige fra Eksamensbordet maatte spasere hen i en Kaserne og krybe i Soldatertrøjen. Det var igen en af Fortidens Forsømmelser, han her maatte bøde for. Han havde Aar efter Aar søgt Udsættelse for Opfyldelsen af sin Værnepligt i det Haab, at han ved Hjælp af

Philip Salomons Indflydelse helt skulde kunne unddrage sig den. Han var bleven udtaget til Ingeniørrekrut, og hele Sommeren maatte han marsjere ude paa de københavnske Fælleder og grave Løbegrave og flette Skansekurve sammen med et Par Hundrede unge Mennesker, der i hans Øjne kun var halvvoksne Drenge. Hvad der pinte ham mest derved, var ikke den legemlige Anstrenghelse, saa uvant den end var ham, men den aandelige Sløvhed, hvortil det hele Kaserneliv førte. Han havde medbragt nogle Bøger i det Haab, at han i sin Fritid skulde faa Lejlighed til at læse en Del; men udenfor Geleddet fik han nok at gøre med at tilfredsstille Legemets Krav; Maden og Søvnen blev hans Herrer; og desuden vænnedes han saaledes til at udføre alt paa Kommando, at det tilsidst syntes helt unaturligt at foretage sig noget frivilligt.

Allerede om Efteraaret udløstes han af denne aandelige Død. Som sædvanlig bistaaet af Lykken fik han ved Lodtrækningen efter Rekruttidens Op-hør et af de meget faa Numre, der fritog for Vinter-tjeneste, ja endog for al senere Indkaldelse. I de sidste Dage af September rejste han frisk paa Sjæl og Legeme til Jylland, hvor hans og Ingers Forlovelse nu blev højtidelig kundgjort. Hofjægermesteren var i Mellemtíden død; men dette havde snarere fremmet end hæmmet Forhandlingerne om Strømreguleringen, og Forberedelserne var da

ogsaa nu naaet saa vidt, at Per til sin store Glæde straks kunde begynde paa Arbejdet.

Allerførst tog han dog fat paa at indrette sig en Bolig i den lille Villa i Udkanten af Stationsbyen, som Hofjægermesterinden allerede i Julen havde udset til ham, og som endnu stod ledig. Der var fem smaa Værelser foruden Køkkenlejlighed og et Par Loftskamre. Foreløbig anskaffede han kun Møbler til de to af Værelserne og indrettede sig endda ganske tarveligt her. Med den Mangel paa Evne og Trang til at skabe Hygge om sig, der havde præget alle hans Boliger baade herhjemme og i Udlandet, købte han paa en Avktion efter en Landsbykøbmand et Par malede Borde, en Voksdugssofa, nogle Træstole og lignende Ting; og naar han lod sig nøje med et saadant Pluksammen, var det ikke — som han selv troede — udelukkende af økonomiske Grunde, for saa hurtig som muligt at kunne tilbagebetale, hvad han skyldte sine Søskende og Philip Salomon, men ogsaa fordi han som den Sidenius, han nu engang var, inderst inde husede en middelalderlig Klosterbroder, for hvem asketisk Levevis og haardføre Vaner havde noget skjult tillokkende. Til Husholderske havde hans Svigermoder skaffet ham et gammelt Tyende, der engang havde tjent i Præstegaarden, og en Dag i Oktober, mens Sommerens sidste Efterladenskaber fløj for Vinden, satte han for første Gang Foden under eget Bord.

Selve Byen — Rimalt hed den, — var en af de sædvanlige Nybyggerpladser, som hastig og derfor med et Præg af Tilfældighed danner sig omkring en Jernbanestation i en befolket Egn. Der var en Kro, en Realskole, et Apotek, nogle Købmænd og Haandværkere, derimod hverken Kirke eller Præstegaard. Et Stykke fra Stationen førtes Banen over Aaløbet ved en anselig Bro, og det var Togets hule Dundren paa denne, som Per i sin Tid havde hørt over Engene helt ude ved Kærsholm. I to Miles Omkres stillede Folk deres Ure efter den.

Paa begge Sider af denne Bro laa hans Arbejdsfelt. Det strakte sig langsmed Aaen, en Mil ad den ene, en halv Mil ad den anden Kant, og indbefattede Englodderne i Rimalt, Bøstrup og Borup Sogne. Hver Morgen kørte han ud i sin lille Gig for at optage Kort, udstikke Afløbslinjer, rette Raamærker o. s.v., og han kom herved efterhaanden i personlig Berøring med de fleste af Egnens Bønder. De vandt ikke hans Hjerte ved disse Underhandlinger. Taget saaledes enkeltvis gjorde de et ganske andet og langt mindre tillidvækkende Indtryk paa ham, end da han hin Sommerdag saae dem i sluttede Rækker ved det store Folkemøde i Skoven. Da han manglede Forudsætninger for at kunne bedømme dem som Individer, virkede de allesammen ganske ens paa ham. Han saae overalt væsenlig Standsejendommelighederne: Pen-

gegriskheden, det smaalige Rethaveri, den skamlose Seen paa Fingrene, alle disse uædle Egenskaber, der fremavles i snevre og afsidesliggende Samfund under fattige Kaar. Han bestyrkedes her i en Erfaring, han havde gjort allerede som Soldat. Der havde i hans Kompagni været baade Købstadhaandværkere og Bønder, særlig Vestjylland; og det havde slaaet ham, hvor frisk og virksom Medfølelsen ofte kunde ytre sig hos de første, endda de fleste af dem tilhørte den københavnske Bærme, medens Bønderne var aldeles blottede for Kammeratskabsfølelse, ja end ikke syntes at have nogen klar Forstaaelse af dens Væsen. De levede ikke i Ufred med Nogen, holdt endogsaa godt sammen indbyrdes; men aldrig faldt det dem ind at gøre Nogen en Tjeneste uden at være sikker paa en Gentjeneste; aldrig vovede de selv at anmode om en Haandsrækning uden at tilbyde et Vederlag.

Per kunde komme helt nedslaaet hjem om Aftenen, naar han — som det undertiden hændte — havde spildt det meste af sin Arbejdsgang, fordi et Par Naboer, som endog var gode Venner, ja Troesbrødre og politiske Meningsfæller, ikke havde kunnet blive enige om Ejendomsretten til en Straasbred Grøftejord, der kunde køres bort i et Par Trillebøre.

Nogen synderlig Oplivelse fandt han heller ikke i Omgangen med sine Standsfæller hjemme

i Rimalt. Hver Aften efter Postens Ankomst samledes Realskolebestyreren, Apotekeren, Stationsforstanderen og et Par Købmænd i Kroens Sofastue til en Slags Klub, hvortil ogsaa han var blevet indbudt. Her sad man omkring et Bord under en søvnig Hængelampe og røg Tobak og læste Aviser og drak Toddy. Af og til kom der en Samtale igang, idet man drøftede Avisernes Indhold; og næppe noget Sted paa Jorden blev Verdensbegivenhederne behandlet med større Overlegenhed end ved dette Aftensæde i den jyske Landsbykro. Realskolebestyreren var Klubbens prægende Aand. Han var en Mand paa et halvhundrede Aar, et godt Hoved med en Del spredte Kundskaber, som han i en Diskussion forstod at anvende med stor Slagfærdighed. Han var gammel Student og cand. phil., havde ogsaa engang gjort et mislykket Forsøg paa at spille en Rolle som Politiker og var nu havnet i denne Afkrog af Landet som Leder af en Drengeskole med fyrettyve Elever. Det var for denne Mand en personlig Tilfredsstillelse med filosofisk Ophøjethed at kunne forringe Betydningen af, hvad der havde haft det Held at vække Opmærksomhed omkring i Verden. Krigsforviklinger, Nordpolstrejser, betydningsfulde Begivenheder i Videnskabens eller Kunstens Verden, Fagforeningsbevægelsen og Arbejderstandens vældige Opmarsj, alt vakte kun hans overbærende Medynk. Selv Tidens

store tekniske Fremgang, som dog Bønderne fulgte med barnlig Undren, imponerede ham aldeles ikke.

»Nu ja«, sagde han en Aften, da Aviserne havde bragt en Meddelelse om den nylig opfundne Telefon, om hvis Indretning og Virkemaade Per havde maattet give en nærmere Forklaring. »Det er egenlig ufatteligt, at en saadan Opfindelse ikke er gjort for længe siden. Det er i Grunden aldeles lat-terligt, at jeg ikke kan sidde her og ganske rolig samtale med en Mand i Kina, ja ikke alene tale med ham, men se ham, føle ham, lugte ham. Og saa-dan er det jo paa alle Omraader. Vi er syv Døgn om at naa fra Europa til Amerika. Det er jo al-deles beskæmmende! Vi burde højst være syv Timer om det Stykke Vej. Vi burde med andre Ord kunne komme fra København til New York mellem Frokost og Middag. Først naar vi er naaet saa vidt, tager jeg min Hat af for Naturviden-skaben.«

Ogsaa Apotekeren holdt af at høre sig selv tale, skønt han gerne standsede midt i sine Sætninger, fordi han ikke vidste, hvad han vilde sige. Stationsforstanderen, en afskediget Officer, underholdt sig derimod mest med sit Glas, mens de to Købmænd var andægtige Tilhørere til de boglærde Herrers Udviklinger.

Per fandt ingen Behag i disse Sammenkomster og mødte kun sjeldent. Til Bøstrup Præstegaard

kunde han ikke komme hver Aften; dertil var Vejen for lang. Hans Hest skulde hvile, og det var saa sin egen Sag efter en anstrengende Dag at gaa de tre Fjerdingevej frem og tilbage i al Slags Vejr og Føre. Men hjemme hos ham selv var der ensomt og trist. Ganske vist havde han sine Bøger at holde Selskab med, og til dem tyede han da ogsaa i de lange Aftener, som nu var nærværd at overskride Dagen i Længde. Til for Alvor at genoptage Arbejdet paa sin Opfindelse fandt han dog foreløbig ingen Ro; dertil færdedes hans Tanker for stundesløst paa Vejen til og fra Præstegaarden. Først naar han virkelig fik fæstet Bo og kunde høre Inger gaa og nynne omkring ham, vilde han faa Fred i Sindet til en regelmæssig ordnet Hjemmesyssel.

Allerede ved Juletid begyndte han derfor at snakke om Bryllup. Svigerforældrene vilde først ikke høre Tale derom, fordi Inger var saa ung. Heller ikke ansaae de endnu hans Fremtid for tilstrækkelig betrygget. Inger selv gik ogsaa kun modstræbende ind paa Tanken; men efter en Del langvarige og for Per undertiden ret ydmygende Forhandlinger satte han denne gang sin Vilje igennem, og det blev bestemt, at Bryllupet skulde finde Sted i Maj.

Ved Siden af Ensomhedens Tryk og Savnet af et virkeligt Hjem havde han nu ogsaa haft en tredje (men hemmelig) Grund til at fremskynde

Giftermaalet. Han kunde ikke rigtig komme ud af det med sin Svigerfader. Hans Udvikling havde efterhaanden ført ham saa langt bort fra den blombergske Livsopfattelse, at denne næsten var blevet ham imod. Forestillingen om en saadan bedste-borgerlig Vorherre, der under almindelig Tilslutning styrede Verden efter de fortrinligst anerkendte, humanistiske Principper, virkede nu halvvejs komisk paa ham. I de uvejrsagtige Stemninger, som var gaaet ham gennem Sindet i det sidste Aar, havde han anet en Verdensvilje af en mægtigere Art, med et vældigere Maal. Ogsaa hans daglige Omflakken der paa Egnen og den forøgede Livsindsigt, den gav ham, havde fjernet ham fra den blombergske Gudsfaderstro. Fattigdommen i Husmandshytterne, Sygdommens og Vankundighedens Ødelæggelser, den hele — menneskelig set — fortvivlende Uretfærdighed i Livsgodernes Fordeling fremdrev Trangen til fornyet religiøs Erkendelse, til en dybere Indtrængen i Tilværelsens mysteriøse Logik; og da dette ikke længe forblev ubemærket af Svigerfaderen, gav det Anledning til adskillig Misstemning. Pastor Blomberg, der saa frisindet tillod Folk at mene om Vorherre og Verdensorordenen omtrent, hvad de fandt for godt, var derimod meget nøjeseende med, hvilke Tanker man gjorde sig om ham selv; og han var fra sine Omgivelser saa vant til bestandig at høre Ekkoet af sin egen Røst, at

han tog enhver Modsigelse som Tegn paa Vrang-vilje og ondt Sind. Han, som sjeldent viste syn-dertilig Respekt for andres Meninger, ja som under-tiden ikke var bange for at spøge ret ungdomme-ligt med andres religiøse Overbevisning, optraadte, saasnart han selv blev angrebet, med en kirke-faderlig Myndighed, hvori han ikke gav nogen født Sidenius det mindste efter. Per maatte ofte tænke paa, hvad Jakobe engang havde sagt eller skrevet til ham om den selvbedrageriske Nidkærhed, hvor-med Kirken fra Arilds Tid under Fromhedens Fane havde tilfredsstillet et selvsygt Magtbegær.

Det var da ogsaa ved ganske andre Kilder, hos en hel anden Slags Personligheder, han i denne lange Vinters Ensomhed søgte Næring for sin Aand og uddybede sin Forstaaelse af Livets gaadefulde Tale.

Han var med Aarene bleven et Stykke af en Bogelsker. Hans Øjne blev uvilkaarlig tiltrukket af ethvert trykt Bind, der kom indenfor hans Synskres. Noget af det første, han saae efter, naar han kom ind i Bøndernes Stuer, var de smaa Boghylder, som i Reglen fandtes der, og han gik sjeldent bort uden at have efterset deres Indhold. Dette var iøvrig næsten overalt det samme: Biblen, et Par historiske Romaner af Ingemann, der i Almindelighed var meget slidte, Holbergs Komedier, som derimod syntes ulæste, et Bind populær Naturvidenskab, et Par Landmandsskrifter,

noget af den saakaldte Skolelærerliteratur eller dens Fortsættelse Kapellan- og Højskolepoesien, desuden en Række egenlige Opbyggelsesskrifter, særlig naturligvis de blombergske. Enkelte Steder kunde man ogsaa finde et tilfældigt opbevaret Eksemplar af gamle Dages religiøse Literatur, smaa, tykke, storstiledede Bøger med de besynderligste Titler. En hed »Frelsens Olje«. En anden »Liden gylden Skatkiste«. En tredje »Fire Bøger om Kristi Efterfølgelse«. En fjerde »Jesu blodige Vunder og Saar som det sikreste Tilflugtssted for alle i Nød bestedte Syndere«. Folk blev næsten lidt forlegne, naar man fandt dem i Besiddelse af saadanne pietistiske Skrifter fra en uoplyst Tidsalder; og da i Virkeligheden heller Ingen læste i dem længer, havde det ikke været svært for Per at erhverve nogle Stykker af dem til sin Bogsamling. Han havde anskaffet dem alene for Snurrighedens Skyld; men som han en Aften sad og bladede i en af dem, idet han særlig eftersøgte saadanne Steder, der var stærkest mærkede af Fortidens Læsning, gjorde han den Opdagelse, at disse gamle Folkeskrifters naive, snart platte, snart svulstige Tone, der i Grunden var ham imod, alligevel paa en sær Maade betog ham.

Og dette førte videre. Med sin uophørlig voksende Trang til at komme tilbunds i sig selv, til at forstaa sit eget Væsen endog i dets flygtigste Fornemmelser, tog han fat paa en historisk Under-

søgelse af det religiøse Liv i det Tidsrum, hvorfra Størsteparten af disse Skrifter stammede. Han førtes ved dette Studium helt tilbage til Pietismen under Kristian den Sjette og herfra atter fremad gennem Oplysningstidens herrnhutiske Separatisme til den mærkelige Lægmundsbevægelse i Aarhundredets Begyndelse, hvoraf Samtidens store, folke-
lig-religiøse Vækkelse langsomt var vokset frem. Skildringerne af hine fynske og jyske Bonde-sønner og Landsbyhaandværkere og deres støtte og stædige Kamp mod Datidens rationalistiske Rettroenhed fængslede ham stærkt. Disse Ensomme, der paa Apostelvis vandrede fra By til By og vidnede, og som af den Grund bespottedes af Mængden, forfulgtes af Præsterne og kastedes i Fængsel af Øvrigheden; disse smaa Menigheder rundtom med deres evangeliske, fra Verden helt bortvendte Liv, — det var jo selve den hellige Historie gentaget paa hjemlig Grund.

En Illustration til disse Fortidsskildringer havde han desuden fundet her i Svigerfaderens eget Sogn. I et lille hvidkalket og velholdt Hus paa Bøstrup Mark boede en Træskomager og hans Familie, der levede ganske for sig selv uden at søge Omgang med Egnens øvrige Befolkning. Manden kørte en eller to Gange om Aaret ind til Købstaden med et Læs af sine Trævarer og solgte dem til de Handlende; ellers holdt han sig ved Hjemmet, over hvis Indgangsdør der paa et Bræt

var malet de Ord: »Jeg og mit Hus vi ville tjene Herren«. Per var uforvarende dumpet derind en-gang, da han havde været paa Rundtur i Om-egnen for at sikre sig nogle flinke Faskinbindere til Sommerens Arbejde i Marken. Inde i Stuen fandt han en yngre Kone ved en Vugge; et Par Smaabørn sad paa Gulvet og legede stille. Døren til Værkstedet ved Siden af stod aaben, og derinde sad Manden overskrævs paa sin Skærebænk og snit-tede. Ved Synet af Per rejste han sig og kom ind i Stuen med forlegen Mine. Det var en midaldrende Mand, høj og lidt ludende. Hans skægløse, meget blege Ansigt ined de halvt nedslagne Øjne huede ikke Per. Heller ikke Konen, der henne fra Vuggen skottede til ham med et næsten fjendtligt Blik, gjorde noget rigtig tiltalende Indtryk paa ham. Manden bød ham vel at sidde ned, men det skete uden al Gæstevenlighed. Forslaget om at lade sig hverve for Sommeren til Arbejde paa Aareguleringen af-viste han øjeblikkelig og paa en Maade, der lige-som fjernede den hele Sag langt fra ham. Allige-vel blev Per siddende lidt. Der var trods alt noget fængslende for ham ved denne lille huslige Scene og ved den hele Stue, hvor der herskede en Renlighed og Orden, som langt fra var alminde-lig i saadanne Smaakaarshjem. Her raadede aaben-bart en Guds frygt, der ikke bare var en Stemning for festlige Lejligheder, men som virkelig havde formaet at omskabe et Par Mennesker indtil

selve deres Væsens Grund. Blot i den Maade, hvorpaa Manden i Samtalens Løb tog et af Børnene op paa sit Skød og tørrede det under Næsen, var der en egen fremmedartet, højtidelig Blidhed, som slet ikke virkede latterlig.

Henne i Præstegaarden var Per bagefter blevet oplyst om, at Familjen hørte til en Sekt, der kaldte sig selv »de Hellige«, og som i den senere Tid havde fundet nogen Udbredelse flere Steder i Landet. Svigerfaderen havde rent ud kaldt dem nogle Hældører og sagt, at han betragtede deres Tilstedeværelse som en Skam for Menigheden.

Hvergang Per siden læste om Skomagersvenden Ole Henrik Svane, om Kristen Madsen paa Fyen eller de andre Lægprædikanter fra den religiøse Genopvækkelses Tid, saae han for sig den lille, søndagsstille Stue derude paa Bøstrup Mark. Flere af de Præster, hvis Navne han hyppigst stødte paa under Læsningen, kendte han desuden hjemmefra gennem sin Faders Omtale; et Par af dem tilhørte endda hans egen Slægt; og alt dette til sammen gjorde Skildringerne saa levende for ham, Skikkelerne saa nærværende.

Men samtidig naaede han herigennem til en nedslaaende Erkendelse. Ved at sammenligne saadanne Menneskers begejstrede Forsynstro med sin egen følte han, at han hverken var eller havde været eller nogensinde vilde kunne blive en virkelig tro-

ende Kristen. Ja, han kunde ikke engang længer ønske at blive det.

Det var endda mindre den strenge Verdensforsagelse, der skræmmede ham tilbage. Tilfredsstillelsen ved et saadant indadvendt, verdensfjernet Liv forstod han netop bedst. Det var Lidenskaben i deres Bønner, Arten af deres Forhaabninger, som forfærdede ham. Han havde i de sidste Aar selv bedt ofte, undertiden flere Gange daglig, naar han følte Trang dertil. Men Bøn og Andagt havde for ham væsenlig tjent som et Styrkelses- og Renselsesbad for Sjælen, en Flugt fra jordisk Urenhed og Begær. Dog forstod han ogsaa dem, som tiltroede Bønnen Magt til virkelig at afværge Ulykker og bringe Hjælp i Farens og Nødens Stund. Men gennem hine, virkelig fromme Kristnes Bønner gik der som et Suk efter Trængsel og Smerte. I deres Sky for Verden, i deres Angst for Fristelsen, med deres Opfattelse af den Kristnes Liv som en uophørlig Pilgrimsgang nedbad de selv Vanheld og Forfølgelse over deres Hoveder.

»Bespis mig, o Herre, med Taarebrød og giv mig bredfuldt Maal af Taarer at drikke. Dig overgiver jeg mig og alt, hvad mit er, til Tugt og Beskæmmelse. Din Revselse tynge paa mig, og din Svøbe belære mig. Thi det er Naade for din Ven, at han af Kærlighed til dig skal lide og plages. Jeg takker dig, at du ikke har skaanet mine Synder, men tuget mig med haarde Slag.«

Naar han traf paa saadanne Ord, gik der ham det samme uvilkaarlige Gys gennem Sjælen, som dengang han havde læst Moderens efterladte Brev. For en saadan brændende Tro, der fortærede selve Blodets Grunddrifter, veg hans naturlige Menneske tilbage.

»Sandelig, det er en Elendighed at leve paa Jorden,« skrev Thomas a Kempis i sin Bog om Kristi Efterfølgelse. »At spise, drikke, vaage, sove, hvile, arbejde og at være de øvrige Naturens Fornødenheder underkastet er sandelig en stor Elendighed og Plage for det gudfrygtige Menneske. O, gid der ikke var andet at gøre end at lovpriise Herren vor Gud; da vilde du være langt lykkeligere end nu, hvor enhver af dine Fornødenheder gør dig til Kødets Tjener.«

Noget, der ganske særlig foruroligede ham ved disse Undersøgelser, var den stadig klarere Forstaaelse af — hvad der allerede for Aar tilbage havde dæmret for ham under hin tilfældige Fordybelse i en Oversættelse af Platons »Fædon« — at Kristendommen var langt ældre end Kristus, i hvem den kun havde fundet sin Fuldkommentgørelse, i hvert Fald foreløbig; at han altsaa ikke længer kunde trøste sig med, at den vilde være blevet et rent forbogaaende Fænomen, dersom ikke Stats- eller Fyrstemagt havde set sin Fordel ved at hjælpe den op paa Aandens Højsæde. Den syntes at have sine Rødder i selve den menne-

skelige Urgrund, at suge sin Næring fra et Instinkt, der laa udenfor Naturen, og som, hvor det i det hele taget fandtes, overvandt denne.

›Thi Legemet foraarsager os tusinde Bryderier, opvækker Uro og Forvirring og forstyrrer os, saa vi for dets Skyld ikke formaar at skue det sande. Medens vi lever, vil vi kun da komme Erkendelsen nærmest, naar vi har saa lidt som mulig med Legemet at skaffe og ikke mere Omgang med det, end det er højest nødvendigt, og ikke lader os opfylde af dets Natur.«

Saaledes talte selve Sokrates. Og Buddha? Der var et løsrevet, buddhistisk Citat, der sad indbrændt i hans Hjerne som en Fosforskrift og lyste, hver Gang der blev mørkt i hans Indre:

›Den, som Intet elsker her paa Jorden og Intet hader og Intet attraar, kun han har ingen Lænker og er uden Frygt.«

Fra alle Verdenshjørner det samme Svar! Ned gennem alle Tider den samme Fordring: Selvets Fornægtelse, Jeg'ets Udslettelse; thi Lykke var Forsagelse. Men fra Verdens Side lød det omvendt: Selvhævdelse, Egenkærliged, Legemets Kraft og Viljens Mod; thi Lykke var Tilegnelse. Her fandtes da ingen bærende Bro over Svælget. Aan-dens Gilding eller Legemets — her stod Valget! Denne Afgørelse kom man ikke udenom, naar man ikke, som hans Svigerfader og saa mange andre, besad en lykkelig Evne til selvbedragerisk

at lukke Horisonten med en lyrisk Stemningsstaage. Man maatte tage Standpunkt, vælge Parti, sværge til en Fane, — og ikke nølende og ængstligt, men med tillidsfuld Beslutsomhed, ja Begejstring.

Saaledes endte han igen ved Troen som Livets opholdende og retfærdiggørende Kraft. Men en saadan Tillid havde han ikke længer, hverken til Himlen eller til Jorden. Med Verdens Børn vilde han ingen Forligelse, og mellem Kristne hørte han heller ikke hjemme. Og allermindst kunde han vende tilbage til den blombergske Uskyldighedstilstand og som et Barn plukke Blomster paa Randen af Afgrunden uden at se den eller dog uden at føle Dybets dæmonisk dragende Magt.

* * *

En Graavejrsmorgen i Begyndelsen af Marts holdt Pers forspændte Gig udenfor hans Dør og ventede. Da han endnu ikke selv havde Staldrum, maatte han anbringe sit Køretøj paa Kroen, og det var Kroens Karl, som stod der ved Hesten og smaabandede, mens han slog Armene over hinanden for at holde Varmen. Han havde allerede ventet over et Kvarter.

Endelig tumlede Persovndrukken ud i sin store Kavaj, steg tavs tilsæde, tog Tømmen af Karlens Haand og skumplede afsted. Han havde som sædvanlig siddet oppe den halve Nat og læst,

og da han var kommen i Seng, havde Tankerne holdt ham vaagen, saa han først var falden i Søvn hen paa Morgenstunden. Nu vifte den friske Blæst ham hurtig Drømmetaagen fra Øjnene. Vognen var just heller ikke egnet til at lure i; det var en gammel, udslidt Jumpekasse, ligeledes et Avktionsudbytte, saa mør i Værket, at Fjedrene slog sammen ved den mindste Ujævhed i Vejen. Til Gengæld var Hesten en paalidelig norsk Fjordhest, der blot havde den Vane af lutter Forsigtighed at løbe i Bugter fra den ene Grøftekant til den anden, saasnart Vejen hældede en Smule. Den havde et Par Øjne saa fintmærkende som et Nivellerinstrument, opdagede den mindste Afvigelse fra det vandrette Plan. For sin Kuskeæres Skyld havde Per i Begyndelsen ment at maatte plukke disse Unoder ud af den ved Hjælp af Pisken; men han havde snart fattet Kærlighed til det lille fromme og fodskre Dyr, der Dag for Dag slæbte ham gennem Egnen i al Slags Vejr og Føre, og han lod den nu helt og holdent raade.

Saavidt det var ham muligt, indrettede han sig saaledes, at han kunde lægge Vejen om ad Bøstrup for i Forbifarten at sige Godmorgen til Inger. Han vidste, at hun paa den Tid gerne opholdt sig i Haven for at kunne spejde efter ham, og alene af den Grund fik disse Morgen-Udfarter fra Hjemmet en egen stor og festlig Stemning over sig. Men ogsaa selve Kørslen var ham paa denne Tid

af Dagen til megen Nydelse, navnlig en saadan Morgen med friskt Vejr, naar Skyerne jog lavt henover Jorden og Flokke af skrigende Krager vuggede paa Stormen. Der var i saadanne Øjeblikke intetsomhelst sværmerisk i hans Forhold til Naturen. Han havde ikke — som i sin Tid, da han laa og fiskede paa Aaen ved Kærsholm — nogen Fornemmelse af mysteriøse Aabenbarelser. Det var atter ligesom i hans Drengeaar et rent legemligt Velbehag, han følte ved Synet af den flyvende Skyhimmel og de svajende Trætoppe. Det var, som om Naturen umiddelbart skænkede ham af sin Kraft; hans Muskler svulmede, Blodet fik Fart, Hjertet bankede.

Naar han da tænkte tilbage paa, hvad der havde holdt ham vaagen om Natten, og hvorledes han havde syntes, at han ikke vilde kunne faa Fred i sin Sjæl, før han havde udgrundet Verdensgaaden, maatte han næsten smile. I disse Øjeblikke, mens Eftertanken endnu blundede, og før Dagens mange Smaafortrædeligheder havde plumret hans Sind, aabnede dette sig atter tillidsfuldt for Verden og dens naturlige Til lokkelser. Alt dunkelt og tvivlsomt i Tilværelsen blev ham saa betydningsløst i Sammenligning med det ubestridelige Faktum, at han sad her ung og sund i sin egen Vogn, paa Vej til sin Kæreste for at indvie Dagen med et Kys paa hendes søde Mund. Han priste den Gud, han knap nok længer troede paa, lovede

Livet med dets Lyst og Sorg og Møje, der alt-sammen syntes ham Tak værd, hvortil det saa end forte. Hvorfor da gruble? Selvgjorte Plager var Fandens Værk. Det var i Grunden blot fari-sæisk Selvophøjelse ikke at ville lade sig nøje med de Bekymringer, Livskampen skabte. Om to og en halv Maaned skulde hans Bryllup staa. Den 20. Maj, Ingers Fødselsdag, skulde han hjem-føre hende som blomstersmykket Brud, og hans triste Ensomhedsaar var endte!

Han havde denne Dag et Besøg at gøre, der længe havde optaget ham. Blandt de Engskifter, der vilde blive berørt af hans Strømregulering, var der ogsaa et Par, der tilhørte Præstegaarden i Borup, og det var hertil, han i den Anledning agtede sig hen. Han havde ikke talt med Pastor Fjaltring siden hint tilfældige Sammentræf i Hø-laden under Tordenvejret for godt halvandet Aar siden. Han havde et Par Gange kørt ham forbi, naar den sære Mand i Skumringen gik sine ensomme Spasereture paa afsides Veje, og han havde da ogsaa regelmæssigt hilst ham, dog — som det syntes — uden at blive genkendt. Men overalt paa Egnen havde han hørt Folk snakke om ham og om hans ulykkelige Familjeliv. Navnlig gik der de utroligste Historier om hans Kone; hun skulde ikke alene være ganske ødelagt af Drik men desuden i sine yngre Dage have begaaet køns-lige Udskejelser af den groveste Art, ligesom hun

nok ved sin Skødesløshed og Dovenskab tildels bar Skylden for, at han gentagne Gange havde vaklet paa Fallitens yderste Rand. Alt dette havde vakt Pers Deltagelse for Manden. Naar han ikke desmindre havde utsat sit Besøg hos ham saa længe, var det, fordi han tænkte sig, at han som Pastor Blombergs Svigersøn næppe vilde faa nogen synderlig venlig Modtagelse, al den Stund Svigerfaderen havde erobret Størsteparten af hans Menighed og dermed tillige berøvet ham en Del af hans haardt fornødne Indtægter.

Vejen sækede sig i et stort Sving ned mod Bøstrup By, og nu lyste der et Smil i hans Ansigt. Derhenne over Præstegaardens Havelaage øjnede han Inger, der stod med et Sjal over Hovedet og kiggede efter ham. — — —

Henimod Middagstid, efter at have tilbragt nogle Timer ude i Engene med sit Vinkelinstrument, kørte han ind i Borup Præstegaard.

Pastor Fjaltring var hjemme og modtog ham i sit Studereværelse. Det var et stort, halvmørkt Rum, næsten en Sal, med et bart Gulv og nøgne Vægge. Skønt der var en Del Møbler derinde, saae der tomt ud. Ved Pillen mellem den store Stues to eneste Vinduer stod en Pult med en opslaaet Bog; og herfra traadte den besynderlige Huleboer ham imøde, saasnart han var kommen indenfor Døren. Der var i Præstens Væsen den samme sære Blanding af Forlegenhed, Nyfigenhed og

Selvfølelse, som havde slaaet Per allerede hin Dag i Kirken. Han blev staaende i nogle Skridts Afstand fra ham og hilste yderst høflig men i Tavshed og med Hænderne bag paa Ryggen. Hvorvidt han genkendte ham eller ej, var det ikke let at blive klog paa. Da Per havde forestillet sig, gjorde Præsten en Haandbevægelse henimod Sofaen, tog selv Plads i en Armstol noget derfra og spurgte forretningsmæssigt, hvormed han kunde være ham til Tjeneste.

Per fremførte sine Spørgsmaal, der angik Uddybningen af nogle Grøfter i Præstegaardens Englod. Præsten svarede, at han i Grunden ikke havde Lov til paa egen Haand at træffe Bestemmelser om Embedsjorden; men da det her kun drejede sig om Ubetydeligheder, turde han vel nok paa-tage sig Ansvaret. Kun vilde han bede om, at der til mulig fremtidig Bevisførelse maatte blive udfærdiget en kort, skriftlig Fremstilling af de Ændringer, der ønskedes foretagne; hvilket Per beredvilligt lovede.

Den hele Forhandling stod kun paa i nogle faa Minutter og efterfulgtes af en længere Pavse. Præsten sad bøjet frem over sine sammenlagte Hænder og ventede aabenbart blot paa, at Per skulde gaa. Da Per nu virkelig gjorde Mine dertil, syntes det, som om han alligevel blev noget ængstelig for at have været uhøflig. Han spurgte ham, hvor han boede, og hvad han syntes om

Egnen; og da han hørte, at Per havde opslaaet sin Bolig ved Stationen, sagde han, at han altsaa ikke kunde savne Omgang; der var jo efterhaanden opvokset en hel lille Købstad dernede ved Rimalt. Og han nævnede Realskolebestyreren og Apotekerens og et Par andre af Egnens Folk. Svinerfaderen eller Hjemmet i Bøstrup Præstegaard omtalte han derimod ikke med et Ord.

Per, som fra hint Uvejrs-Møde havde bevaret et ret betydeligt Indtryk af Præstens Personlighed, følte sig lidt skuffet af disse almindelige Talemaader, hvori han dennegang bevægede sig. Saa krænkede det ham ogsaa, at han saaledes udenvidere blev slaaet i Hartkorn med Medlemmerne af Toddy-Klubben derhjemme, saa meget mere som Præsten selv — efter hans Tone at dømme — ikke værdsatte de Folk synderlig højt. Han sagde derfor med en vis Vægt, at han ingen Omgang havde der i Byen men tværtimod levede meget ensomt i Selskab med sine Bøger.

Præsten løftede Hovedet lidt. Han saae stadig ikke paa ham; men der kom et opmærksomt, lige-som lyttende Udtryk i hans lille gulblege, skæg-løse Ansigt.

»Naa ja,« sagde han. »Det tilbagetrukne Liv i Tankens Verden kan sagtens ogsaa have sin Tilfredsstillelse. Og sin Hygge. Man tør maaske sige sin Velsignelse.«

Og han tilføjede med et lille Smil, at Ensom-

heden jo undertiden var meget selskabelig. Naar man med tilstrækkelig Grundighed søgte ind i sig selv, fik man ofte en ganske skuffende Fremmelse af at have Fremmede hos sig.

Per, der følte sig personlig ramt af Bemærkningen, sagde med et Forsøg paa at fortsætte Lignelsen, at saadanne Fremmede desværre ofte var ret besværlige Gæster, der skabte Uro og Uhygge.

Atter gled det flygtigt studsende, ligesom lyttende Udtryk henover Præstens bortvendte Ansigt. Han gik dog ikke nærmere ind paa Emnet, tilføjede blot som en Afslutning, at man jo ogsaa gerne tyede til andres Tanker for at forjage sine egne. Bøger virkede saa rart afledende. De Betragtninger, Folk førte tilbogs og lod trykke, var i Almindelighed ikke opskræmmende.

Der blev igen en Pavse. Præsten var aabenbart her kommen ind paa noget, hvorom han ikke ønskede at udtales sig nærmere. Per forstod, at han var paa sin Post overfor ham, og at der ikke kunde komme nogen Samtale i Gang. Han rejste sig derfor, og Præsten gjorde sig ikke den negang nogen Anstrengelse for at holde ham tilbage. Dog var han ingenlunde uhøflig. Ved Afskeden rakte han ham endog sin Haand — en besynderlig tør og hed Haand — og gjorde verdensmandsmæssig en Undskyldning, fordi han af Frygt for Træk ikke fulgte ham ud i Forstuen.

Saa kort og lidet betydende dette Møde havde

været, var Per dog ikke saa lidt opfyldt af det; og da han sad ved Aftensbordet i Bøstrup Præstegaard, gav han sig til at tale om sin Oplevelse paa en Maade, som Svigerforældrene tydeligvis ikke syntes om. Saasnart han mærkede det, tav han ogsaa. Hvorpaas Svigerfaderen ytrede med en Vending, han sædvanlig brugte, naar hans Nabopræst kom paa Tale:

»Ja, det er et stakkels beklagelsesværdigt Menneske! Jeg har oprigtig ondt af ham. Han skulde blot aldrig have været Præst!«

Straks den næste Dag satte Per sig til at udfærdige den Redegørelse, Pastor Fjaltring havde anmodet om. Han gjorde sig megen Umage med den, renskrev den tilsidst paa et stort Ark tykt Papir og tilføjede ovenikøbet et omhyggelig udført Grundriss af hele Præstegaardens Engtilliggende.

En Ugestid senere, da hans Vej en Dag igen førte ham ad Borup til, kørte han ind i Præstegaarden for at aflevere Dokumentet. Præsten, der var saa lidt vant til, at man viste ham Opmærksomheder, blev ganske rørt ved Synet af det smukke Arbejde og takkede ham hjertelig; og da Per straks vilde gaa, blev han helt ulykkelig og bad ham undskydde, dersom han ved hans forrige Besøg maaske havde været noget uoplagt. For at faa ham til at blive trykkede han ham egenhændig ned i sin Sofa, og det varede nu ikke længe, før

der kom en Samtale igang af en ret aabenhjertig Karakter.

Det var selve det medbragte Dokument, der blev Udgangspunktet for den. Per meddelte Præsten den Oplysning, at der var Brændtørv i Præstegaardsengen, endog i ganske betydelig Mængde. De laa temmelig dybt under Jordoverfladen og var lidt vanskelige at komme til; men sandsynligvis var de just af den Grund særlig gode. Han var overbevist om, ytrede han, at det vilde kunne lønne sig at anskaffe en lille Pumpemølle, som kunde holde en Udgravning tør, og saa forme Massen som Æltetørv.

Pastor Fjaltring, som var bleven staaende foran ham paa et smalt Løbetæppe, der laa midt henad det ellers nøgne Gulv, rystede blidt paa Hovedet med et sygeligt Smil. Den Sag maatte han overlade til sin Eftermand, sagde han. Hans Helbred var ikke af den Beskaffenhed, at han turde regne med Fremtiden.

»Desuden,« fojede han til. »Om ogsaa Døden vil skænke mig Frist, veed jeg jo slet ikke, hvorlænge Kirkemyndighederne og mine nidkære Embedsbrødre vil give mig Lov til at præke for tomme Stolestader.«

Per blev rød og forsøgte høflig en Indvending; men Praesten lod ham ikke komme tilorde.

»Jeg gør mig ingen Illusioner. Vor Tid har gjort Religionen til en Markedsvarer, og man kan

ikke fortænke Folk i, at de søger de Boder, hvor de køber Afladen billigst.«

Per vendte Øjnene bort. Han fandt ikke Ankla-gen saa meget uretfærdig men følte sig for Skams Skyld forpligtet til at tage sin Svigerfader i Forsvar. Han sagde da, at de nyere religiøse Bevægelser i Folket, hvor overfladisk de end i Almindelighed virkede, dog vakte Sansen for aandelige Ting og saaledes forhaabenlig forberedte en ny Kultur-periode. Han havde ogsaa paa sine Rejser gjort den Erfaring, at danske Bønder i Henseende til Aandslivlighed og Modtagelighed ragede højt op over deres Standsfæller i Udlandet, særlig i de katolske Lande. Men hertil svarede Pastor Fjältring, at et saadant velvilligt, halvt beskyttende eller maaske bare nysgerrigt Forhold til Kirken og de store Livsspørgsmaal i hans Øjne var værre end slet intet Forhold. Troen var en Passion, og hvor den ikke var det, drev man Abespil med Vorherre. Ad kunstig Vej at opdrive en vis Aands-livlighed hos Folket var saa langt fra at berede Jordbunden for en alvorlig og oprigtig Tro — eller blot for en alvorlig Tvivl — at sligt tvært-imod dræbte de Spirer til et virkelig Gudsforhold, der var nedlagt i enhver Menneskesjæl.

Han var gaaet et Par Gange frem og tilbage paa Løbetæppet men standsede pludselig helt henne i den anden Ende af Stuen. Det saae ud, som vilde han minde sig selv om ikke at vove

sig for langt ud. Men det var for silde. Meddelelsestrangen i ham var bleven vakt. Ensomhedens Tankemylder trængte sig paa, og han kunde ikke længer holde Ordene tilbage.

Han sagde til Per, at den moderne Ingeniørvidenskab ikke kunde fritages for en Del af Ansvaret for den Udad vendthed og Overfladiskhed, som var Nutidsmenneskenes Forbandelse. Det var Maskinindustriens Jag, der nu ogsaa havde smittet det religiøse Liv. Som man paa alle Omraader var bleven vænnet til at faa sine Livsfornødenheder tilfredsstillede med saa lidt personligt Arbejde som muligt, saadan krævede man nu ogsaa af Troen, at den lod sig erhverve uden for megen Kraft- og Tidsspilde. Og hos Ordets Forkyndere — det være sig nu Præster eller Lægfolk — skortede det jo gennemgaaende ikke paa Villighed til at imødekomme Kravet. Med Stolthed pegede vi her i Landet paa vores Højskoler, der jo ogsaa efterhaanden havde udviklet sig til formelige Etablissementer, hvor en garanteret Livsanskuelse tilvirkedes fabriksmæssigt i Løbet af tre-fire Maaneder. Det saae ud som et Mirakel, og var dog bare et Bedrag. For at opnaa den forlangte Simplifikation og Prisbillighed erstattede man ganske simpelt Religionen med Poesi, gav Tilværelsen et poetisk Overtræk, en skuffende Fernis. Udbyttet af den sidste Menneskealders saakaldte folkelig-religiøse Vækkelsesarbejde herhjemme havde efter

hans Mening ikke været andet end en saadan ferniseret Materialisme.

Pastor Fjaltrings udæskende Tone overfor ham forstemte Per lidt. Dog kunde han ikke faa sig til rent ud at tilstaa, at Præsten kun udtalte hans egne Anskuelser. Pastor Fjaltring var desuden ikke længer til at standse.

Om Menneskets Sjæl og Vilkaarene for dens Trivsel — fortsatte han — vidste man ganske vist kun sørgelig lidt; men det syntes dog temmelig sikkert at fremgaa af Historiens som af mange Enkeltmenneskers Vidnesbyrd, at som alt andet krævede ogsaa Sjælen Tid og Modstand for at udfolde sig. Det var vel ogsaa almindelig erkendt, at Lykke i verdslig Forstand gjorde Mennesket goldt. Sjælens rette Element var Sorgen, Smerten, Savnet. Glæden var en Levning af Dyret i os; derfor var det sagtens ogsaa, at Folk saa let i Medgangs-dage forfaldt til allehaande Abenoder og Paafuglevaner, mens de i Sorgens Timer, naar de søgte ind i sig selv, ind til Personlighedens guddomme-lige Kilde, kunde faa et helt forklaret Udseende. Ganske vist, Kristendommen meldte sig i Verden som det glade Budskab; men skulde dette Ord tages bogstavelig, blev man stikkende i en uopløselig Modsigelse. En Tro, der meddelte Fred, Tryg-hed og Glæde, tilstoppede Sjælens Ernæringskil-der, udslukte det aandelige Liv, helbredede den syge Menneskeslægt ved at dræbe den. Selve Ideen

om et hinsidigt Paradis som en Fuldkommenhedenes Bolig lod sig ogsaa vanskeligt forlige med vor nuværende religiøse Indsigt. Det Ord om det udelukkede Haab, som Dante havde anbragt over Nedgangen til sit Holvede, syntes med nok saa megen Føje — og i langt frygteligere Betydning — at kunne indridses over Porten til et saadant Himmerige, hvor der ikke længer var nogen Mulighed for Selvudvikling. Ja, for den indskrænkkede Menneskeforstand tog det sig ud, som om det i det lange Løb maatte blive mellem de Uforløste, hos de evigt eller midlertidigt Fordømte, at man fandt de rene og lutrede Sjæle og den sande Salighed, opfattet som religiøs Erkendelse.

»Men rimeligvis har vi endnu slet ikke forstaaet Guds Mening med Evangeliet. Og i saa Fald forklares herved igen den Kendsgerning, at Kristendommen efter to Aartusinders Forløb trods store Ord og Løfter ikke har faaet Held til at udrette mere for Menneskeslægtens Fremgang. Visse Teologer benægter jo rentud Kristi guddommelige Fødsel, og i Virkeligheden er Familjeligheden mellem ham og det gamle Testamente Gud heller ikke let at faa Øje paa. Man kunde vel næsten uden stor Overdrivelse sige, at den ene er den andens fuldkomne Modsætning, ja Vrængebillede. Som bekendt var Kristus jo ogsaa Jøderne en Forargelse. Men naar Kristus saaledes ikke er Guds Søn — hvem borger os saa for, at Vorherre ikke

lod ham fødes og pines og lide en forsmædelig Død, for at han skulde tjene os til afskrækkende Eksempel?«

Pastor Fjaltring standsede efter brat sin Gang over Løbetæppet, ligesom ængstet af sine egne Ord. Hans Pande var under den lange Tale bleven ganske rødflammet, og der jog uafladelig nervøse Trækninger fra Skuldrene op over Ansigtet.

»Ja, De forstaar forhaabenlig, at jeg ikke siger dette for at spotte. Jeg mener kun, at skal Kristusskikkelsen og dens Mission endelig gøres til Genstand for kritisk Værdsættelse — og dertil er Tiden sikkert kommen — saa lad det blive grundigt, uden Fordomme. Om saa vort Saligheds-haab skal sættes paa Spil derved!«

Per vidste intet at sige til disse vidtsvævende Tanker; og Pastor Fjaltring havde øjensynlig ikke selv nogen Fornemmelse af, hvor langt han varkommen bort fra Udgangspunktet. Heller ikke mærkede han det nu, at en Dør bagved ham aabnedes, og at hans Kone kom ind. Først da Per rejste sig og bukkede, vendte han sig om og blev i det samme tavs.

Per gjorde i Stilhed Folkesnakken den Indrømmelse, at den ikke havde overdrevet i sin Skildring af Pastorindens Ydre. Hun var uformelig tyk og havde et stort, kobberrødt Drankeransigt med et Par dødt stirrende Øjne, der syntes næ-

sten hvide mod Ansigtshuden. Hendes Sjuskethed var saa meget mere iøjnefaldende, som hun aabenbart havde pyntet sig. Forhaaret var i Hast bleven glattet med Vand, og hun havde en temmelig ordenlig Kjole paa; men under den skævt siddende Kappe sad Resten af Haaret som Stopningen i en Pude, og under Kjolekanten saaes et Par udtraadte og ubørstede Sko.

Da hendes Mand havde forestillet Per, smilte hun meget indladende.

»Hr. Sidenius vil maaske gøre os den Fornøjelse at spise Frokost med os? Maden staar paa Bordet.«

Per vidste ikke, hvad han skulde svare. Medfølelsen med den ulykkelige Mand knugede ham under Hjertet. Han havde helst sagt Nej til Indbydelsen men frygtede for, at han skulde krænke ved et Afslag.

Det overraskede ham nu, at der ikke i Pastor Fjaltrings Væsen overfor Konen ytrede sig nogen alvorligere Misstemning. Han var ganske vist en Del forlegen og temmelig adspredt; men under hele Maaltidet var hans Opræden overfor hende ganske den hensynsfulde Ægtmands, opmærksom, ja galant. Selv havde hun øjensynlig ikke den mindste Forstaaelse af sin Skænsel. Hun var endog den, som førte Ordet, idet hun — temmelig forvirret — talte om København og om sine Erindringer fra Nordsjælland, hvor hendes Fader havde

været Præst. Da hun tilmed havde den Vane aldrig at høre efter, hvad andre sagde, men blev ved at lade Munden løbe, var hun tilsidst den eneste, der talte.

Da de to Mænd kom tilbage til Studereværelset, følte Per straks, at deres afbrudte Samtale ikke længer lod sig genoptage. Præsten var bleven tavs, og han saae paa hans Afskedsforberedelser uden at opfordre ham til at blive. Dog fulgte han denne-gang Per helt ud i Forstuen, takkede ham paany for den Opmærksomhed, han havde vist ham, og sagde, at det altid vilde være ham en Glæde at se ham, naar hans Vej faldt der forbi.

Per blev glad for Opfordringen og gjorde sig i den følgende Tid hyppigt Ærinde i Præstegaarden i Anledning af Grøftegravningen i Engen. Tilsidst kom han der uden nogetsomhelst Paaskud og følte sig dog altid velkommen. Ved Gudstjenesten i Borup Kirke viste han sig derimod aldrig, og det var ikke alene Hensynet til Svigerfaderen, der holdt ham borte. Det Indtryk, han havde bevaret af Pastor Fjaltrings Præken fra den eneste Gang, han havde hørt ham tale, fristede ikke til en Gen-tagelse. Paa en Prækestol gjorde Pastor Fjaltring en underlig Mester-Jakel Figur. Han var en Sand-hedssøger, ingen Stemningsvækker, endsige nogen Forkynder. Man skulde søge ham i hans Enebo. Og selv der kunde han undertiden ved et uformodet Besøg flagre besynderlig forlegent og ube-

hersket omkring ligesom et Møl, der pludselig træffes af Lyset. Enten følte han sig trykket ved Tanken om sin Paaklædning, der sjeldent var beregnet paa at ses af Fremmede, eller han var et Offer for sin indbildte Sygdom og flyttede sig hvileløs fra Stol til Stol eller sad sammenkrøben med Haanden under sit indbundne Hoved. Overfor Per fortog dog denne Skyhed sig i Almindelighed ret hurtig, og havde han først overvundet den, kunde han tale i Timer uden at trættes.

I Bøstrup Præstegaard nævnte Per aldrig sin fortsatte Forbindelse med den forkæltrede Præst. Heller ikke for Inger omtalte han den. Han vidste, at hun paa Faderens Vegne vilde føle sig krænket af den, og han kunde foreløbig ikke gøre hende sin Optagethed af dette nye Bekendtskab forstaaelig, fordi hun endnu paa ganske barnlig Vis troede paa sin Faders Ufejlbarlighed. Det maatte vente, indtil de altid kunde være sammen. De enkelte Gange, hvor det var kommen til en lille Ordstrid mellem ham og Svigerfaderen om religiøse Spørgsmaal, havde hun været meget vred paa ham bagefter og temmelig tydelig ladet forstaa, at hun opfattede det som en ungdommelig Vigtighed af ham saaledes at ville sætte sin Mening op imod Faderens.

Den Hemmelighedsfuldhed, som herved kom til at hvile over hans Besøg hos Pastor Fjaltring, satte lidt efter lidt sit Mærke paa de Indtryk, han

bragte med derfra, forlenede dem med et Skær af Mystik. Men hertil bidrog ogsaa Pastor Fjaltrings mærkelige og mangeartede Viden. Per stiftede her for første Gang Bekendtskab med saadan noget som den middelalderlige Teologi. Han førtes ind i Skolastikernes byzantinske Tanketempler, indviedes i de førreformatoriske Sværmeres gotisk-fantastiske Drømmesyner, hørte om Mænd som Mester Eckart, Johannes Tauler, Ruysbrock og Gerhard Groot, hvis Personligheder aabenbart havde fristet Pastor Fjaltring til vidtløftige Studier. Men forresten syntes ingen Lærebygning eller Troesretning i Fortid og Nutid at være ham fremmed. Selv med visse uhyggelige Udslag af en forvendt religiøs Fantasi som Satansdyrkelsen, Rosenkreuzerordenen og den sorte Messe var han overraskende fortrolig. Han gengav ofte ordret efter Hukommelsen lange Stykker af saadanne Lønsamfunds Forfattere og tog dem undertiden i Forsvar mod Kirkefædrenes Angreb.

Hvad der dog stadig optog Per mest under disse Besøg, var Pastor Fjaltrings egen Personlighed og det Præg af Selvoplevelse, han satte paa alt, hvad han talte om. Som han var fortrolig med alle Tankegange, syntes han at kende enhver menneskelig Lyst og Smerte af personlig Erfaring. Selv naar han talte om Helvede, skete det paa en Maade og med et sygt Blik, som om han havde været der og i Erindringen paany gennem-

levede Rækken af dets Kvaler. Men ogsaa et Himmerig kunde i lykkelige Øjeblikke afspejle sig i hans fine, saa levende og skiftende Træk. Der kunde glide et Udtryk henover hans blodløse Ansigt, som om han pludselig opfangede Toner af Sfærernes Musik. Per maatte da altid tænke paa, hvad han engang havde sagt om det nordiske Vintermørke med dets fortvivlende, ugelange Storme, at til Gengæld et eneste Solglint paa den Tid kunde forgylde hele Tilværelsen for os. Overhovedet kunde han som Faa glædes ved Smaating. Tilsynekomsten af en lille Bille, der kom løbende over Gulvet, kunde faa ham til at stoppe op i sin ivrigste Tale. Med den mest optagne Mine iagttagt han da Dyrrets Bevægelser, forbavsedes over dets Stedsans eller morede sig over dets Raadvildhed, hvad saa altsammen bagefter satte hans Fantasi i Bevægelse og gav ham Anledning til forskellige spøgefulde eller mistrøstige, dybsindige eller vittige, floue eller ophøjede Betragtninger.

Naar Per bagefter sad i Bøstrup Præstegaard og hørte sin rødmossede Svigerfader tale, følte han i endnu højere Grad end tidligere, hvor ringe Værd en saadan billigkøbt Frejdighed havde i Sammenligning med en Tro, ja selv med en Tvivl, der havde kostet Kamp og Blod. Særlig faldt Modsætningen ham i Øjnene engang ved et af de saakaldte Privatkonventer, der et Par Gange

om Aaret afholdtes i Præstegaarden, og hvor Eg-nens frisindede Gejstlighed samledes for under Svigerfaderens Forsæde at drøfte Øjeblikkets kir-kelige Stridsspørgsmaal. Selv i Pastor Fjaltrings mest gudsbespottelige Tale syntes der ham at være mere sand Fromhed end i den lutherske Gabmун-dethed og den hele friskfyragtige Spillen Kammerat med Vorherre, hvori disse Folk behagede sig. Naar han saae dem sidde der — gemytlige, adspredte eller prægede af den skuespilleragtige Selvoptagethed, som Folkemøderne fremavlede — og forhandle om Syndsforladelsen eller Bønhørelsen med en velstoppet Pibe i Munden; naar han hørte dem overbyde hinanden i Frisindethed og Billigheds-følelse og frejdig Imødekommnen af Tidens For-ventning om en Religion til nedsat Pris, saa for-stod han baade det Navn »Grossererne«, som Pa-stor Fjaltring havde heftet paa dem, og dennes Be-tegnelse af det lyrisk bevægede Stemningsliv som en »ferniseret Materialisme«.

Ogsaa paa Svigerfaderens Karakter havde han faaet mere og mere at udsætte. Særlig var hans Kritik af den bleven vakt, efter at han ved et Tilfælde havde faaet Rede paa hint besynderlige Forhold til den gamle Bedstefader, som allerede Forvalteren paa Kærsholm i sin Tid havde om-talt for ham. Den Gamle boede ganske rigtig under kummerlige Forhold et Sted paa Fyen, og naar Sønnen havde lukket sit Hus for ham, var

Grunden den, at han engang som en allerede ældre Mand havde forsyndet sig mod det sjette Bud og faaet et Barn med sin Tjenestepige. Pastor Blomberg, der viste saa stor Fordomsfrihed i alle religiøse Spørgsmaal, forstod til Gengæld ikke Spøg, naar det galdt Moralen. I Lighed med adskillige af sine Kaldsbrødre tog han i det hele paa Sædernes Omraade Oprejsning for, hvad Kirken i den senere Tid nødtvungent havde ofret til Fornuftens. Ikke desmindre havde Per en lille Mistanke om, at Svigerfaderen i Grunden var ganske glad ved at have faaet dette Paaskud til at holde sig den besværlige, nu næsten blinde Olding fra Livet. Der havde nok aldrig bestaaet noget særlig hjerteligt Forhold mellem Fader og Søn, og Offervilligheden hos Pastor Blomberg var overhovedet ikke stor. Mens han selv førte et rigt Hus og gentagne Gange temmelig ugenert havde krævet Menighedens Paaskønnelse bevidnet med klingende Mønt, var han meget paaholdende, hvor det galdt en Haandsrækning til andre. Per havde allerede mere end een Gang haft Lejlighed til at høre, hvorledes han affandt sig med Fattigfolk, der var kommen til ham om Hjælp, ved Løftet om at »indeslutte dem varmt i sine Bønner«.

Naar Per søgte at opgøre for sig selv, hvilken Betydning hans Bekendtskab med Pastor Fjaltring foreløbig havde haft for ham, fandt han den særlig deri, at han hos denne havde fundet Trøst for

den Tvedelthed i sin Natur, den Mangel paa Evne til at falde til Hvile i en bestemt formet Livsanskuelse, som forhen saa ofte havde gjort ham modløs. I sin Tale kom Pastor Fjaltring netop altid tilbage til Tvivlen som Troens nødvendige Forudsætning, dens »vellystfulde, evigt undfangende Moderskød«. Som Dagen fødtes af Natten og denne igen af Dagen, og som alt Liv paa Jorden fremkaldtes af dette Vekselspil mellem Mørke og Lys, saadan betingedes ogsaa det religiøse Liv af et uafhjælpeligt Modsætningsforhold, der ved sine Brydninger vedligeholdt Sjælens Uro. En Tro, som ikke bestandig fornyedes gennem Tvivl, var en livløs Ting, et Kosteskaft, — en Krykke, ved hvis Hjælp man maaske nok for en Tid kunde glemme sin Lamhed; men en virkelig, livsopholdende Kraft var den ikke.

I et af sine spøgefylde Øjeblikke havde han sagt:

»Dersom det er rigtigt, at Vejen til Helvede er brolagt med vore gode Forsætter, saa maa jo nødvendigvis Vejen til Himlen været banet med vore slette.« Og han havde derpaa udviklet, at der maaske var mere Sandhed heri, end det i første Øjeblik kunde se ud til; thi — sagde han — ligesom det menneskelige Legemes Gang »noksom bekendt« var et bestandigt men betids afbrudt Fald, saadan var ogsaa vor Aands Udvikling hen imod Fuldkommenheden et uafladeligt Syndefald, af

hvilket vi oprejstes ved en instinktmæssig virkende Selvopholdelsens Kraft, der var af guddommelig Oprindelse.

Idet Per saae tilbage paa sin egen Udvikling, syntes han, at den næsten var som en forbilledlig Anskueliggørelse af disse Ord. Og han saae igen Fremtiden i Møde med Haab og Fortrøstning.

* * *

I Bøstrup Præstegaard havde man allerede travlt med Forberedelserne til Bryllupet. Symaskinen summede den hele Dag, og Fru Blomberg tog hver Mandag ind til Købstaden, hvor Størsteften af Udstyret blev bestilt. Ord som Drejl, Nøddetræ, Satin, Mellemværk, Reps, Bolster, Grenadine, Krølhaar, Dowlas slog Per om Ørene fra det Øjeblik, han kom ind ad Døren. Ogsaa Ingers Tanker syntes mere optaget af Snedker og Sadelmager end af den Kærlighedens Indvielsesfest, der forestod; og Per følte sig mere og mere tilovers i Præstegaarden.

Selv gik han iøvrig derhjemme i sit Hus og beredte det i Stilhed til at modtage hende. Han havde allerede ganske gode Indkomster. Foruden sin Hovedbeskæftigelse med Strømreguleringen havde han paataget sig forskellige Smaarbejder rundt om i Egnen, hvorved han havde en klækkelig Fortjeneste. Han havde da ogsaa fuldtud

tilbagebetalt, hvad han skyldte sine Søskende, ja han havde endog begyndt at lægge tilside til det første Afdrag paa sin Gæld til Philip Salomon og Ivan.

Nu lod han det temmelig forfaldne Hus istandgøre udvendig og indvendig, fik nye Tapeter paa Væggene og erstattede det gammeldags, kolde Murstensgulv i Køkkenet med et Bræddegulv. Hans mærkelige Opfindsomhed, som ikke fornægtede sig selv ved saadant Pusleri, gav sig Udsłag i forskellige smaa praktiske Indretninger til Forbedring af Skorstenstrækket, af Vandafløbet o. s. v. Han vidste, at intet vilde glæde Inger mere end et velindrettet Køkken, et køligt og luftigt Spisekammer, en friskkalket Kælder, et let tilgængeligt og velfyldt Brændselsrum. Hun havde arvet sin Moders Sans for Orden og Renlighed og kunde henrykkes af en skinnende Tallerkenrække eller af noget nypudset Kobbertøj omrent som andre af et Kunstmøbel.

Nu gik det, som det plejer at gaa, at Udbedringen af den ene Ting aabnede Øjnene for Manglerne ved andre. Da Køkkenlejligheden stod færdig, syntes Per, at ogsaa Dagligstuen nødvendigvis maatte have et nyt Gulv, og hertil medgik den lille opsparede Sum, han ellers havde bestemt for Philip Salomon. Uden at han rigtig selv mærkede det, smittedes han efterhaanden af Forberedelsesfeberen i Præstegaarden. Til Besøg

hos Pastor Fjaltring blev der ikke længer Lejlig-hed. Af lutter Frygt for, at Tiden ikke skulde slaa til, var han tilsidst — ligesom Inger — endog nær ved at ønske, at Bryllupet kunde blive ud-sat et Par Uger.

Da saa de nye Møbler begyndte at komme fra Byen og skulde stilles paa Plads, meldte der sig andre Bekymringer. Et Klædeskab viste sig at være for stort til den Væg, for hvilket det var bestemt. En Gardinstang var til Gengæld bleven for kort, og — hvad der et Øjeblik gjorde Inger helt utrøstelig — det nye Tapet i Dagligstuen stod ikke saa smukt til Tæppet og Møbelbetrækket, som hun havde ventet. Hvergang han kom til Præstegaarden, fløj hun ham imøde med bekym-rede Spørgsmaal om en Vinduspilles Bredde eller Størrelsen af et Gulv; og naar han gik, glemte hun undertiden helt at besvare hans Kys for lutter Paamindelser og Overvejelser.

Lige op til selve Højtidsdagen varede denne travle Flyttedagsuro; ja et Par Dage før Bryllupet steg den pludselig paa Grund af et Uheld til formelig Panik. Alle de bestilte Møbler var efter-haanden kommen; kun manglede endnu Sengene, som man havde ventet paa Uge efter Uge. Der var bleven sendt Bud paa Bud til Snedkeren i Byen med Forespørgsler, og denne havde stadig lovet at sende dem. Inger og hendes Moder talte

næsten ikke om andet end disse Senge, som stadig udeblev. Per følte sig lidt forlegen derved; han forstod ikke rigtig den Frimodighed, hvormed Inger, hvis Væsen ellers var saa overdrevent korrekt, gav sine Ængstelser Luft, ikke alene overfor ham, men ogsaa overfor alle andre, der kom i Præstegaarden. Spændingen forplantede sig tilsidst ud Byen. Overalt talte man om disse Senge, og det kom som en Befrielse for alle, da det Dagen før Bryllupet blev bekendt, at de nu endelig var der.

Paa Festdagen skinnede Sommersolen ned over en flagsmykket By, og alle Folk var paa Benene, da Bryllupstoget drog til Kirke. Inger sad i en aaben Vogn ved Siden af en smuk, ældre Herre med bomuldsagtigt Fipskæg og en Rose i Knaphullet, hendes Morbroder. Hun saae nydelig ud men vidste det maaske lidt for godt selv. Hendes Tanter, som havde pyntet hende, Veninderne, som havde sat Sløret og Myrtekransen paa hendes Hoved, Pigerne og Konerne i Præstegaarden, som havde fulgt hende tilvogns, alle havde de fortalt hende, at skønnere Brud var ingensinde kørt til Bøstrup Kirke.

Blandt Gæsterne var der ogsaa to af Pers Søskende, Eberhard og Signe. Iøvrig saaes der alle Egennens kendte Folk, Justitsraad Clausens, Hofjægermesterinden, Højskoleforstanderen, flere Præster, Ombudsmænd for Menigheden, desuden enkelte Ud-

valgte fra Rimalt, ialt over et halvt Hundrede Personer.

Under Middagen i Præstegaarden trængte Nysgerrige ind i Haven for at høre Talerne gennem de aabenstaaende Vinduer. Bagefter blev der dækket Borde til dem ude under Træerne; alle Tilskuere skulde beværtes, og efterhaanden som Mængden strømmede til, fik Bryllupsgildet Karakteren af en Folkefest. — — —

Den næste Formiddag rejste de fremmede Gæster, ogsaa Eberhard og Signe. Kun Morbroderen blev tilbage. Han var en ret mærkelig Mand, lidt af en Eventyrer, der havde tumlet sig en Del omkring i Verden og tilsidst var havnet som handelskyndig Chef for et stort og meget anset Skibsværft i Fiume, hvor han endnu boede. Han havde nu grebet den Anledning, som Søsterdatterens Bryllup gav ham, til at gense sit Fædreland og havde opholdt sig en Ugestid i Bøstrup. Mens han med sit fremmede Væsen og sine udenlandske Vaner havde haft lidt vanskeligt ved at komme tilrette med Præstegaardens egne Beboere, og da særlig med Pastor Blomberg, der rentud kaldte ham en Laps, havde han fundet stort Behag i Per. Han havde et Par Gange gjort ham Følgeskab paa hans Rundture til de nu paabegyndte Udgravnninger i Engene; og skønt han ikke var Tekniker af Fag, havde han meget godt forstaaet at bedømme Arbejdets Værd og havde bagefter over-

for Søsteren og Svogerens utalt sin Beundring, endog med Ord, der — forsigtigt — antydede, at han fandt deres Svigersøn alt for god til at gaa her paa Landet og grave Grøfster for Bønderne.

Kort efter Middag rejste nu ogsaa han. Fru Blomberg, der hele Dagen havde været meget adspredt, havde herefter ikke længer Ro paa sig men kørte med ham til Stationen for med det samme at se indenfor hos de Nygifte.

Hun fandt dem ved et forsinket Middagsmaaltid, hvor der herskede en alt andet end hyggelig Stemning. Per var forfjamsket, Inger bleg, tavs, harmfuld. Imidlertid lod Fru Blomberg, som om hun ingenting mærkede. Hun anede, hvad der var forefaldet, og smilte lidt ved sig selv, — det var for hende, som om hun genoplevede sin egen Bryllupsmorgen for toogtyve Aar siden. Saa drak hun Kaffe sammen med de Unge og talte om Festen og de bortdragne Gæster. Bagefter fulgtes hun og Inger ud i Køkkenet og Spisekammeret for at ordne lidt paa Stellet. Per gik ind i sit eget Værelse og opholdt sig der under Resten af Svigermoderens Besøg.

Han sad derinde ved Vinduet med Haanden under Kinden og saae ud over Markerne. Han vidste godt, at der ingen større Ulykke var sket. Han tvivlede ikke om, at Ingers Skyhed lidt efter lidt vilde fortage sig. Men han følte sig alligevel alvorligt skuffet og nedslaaet. Hvad der skulde have

været hans Livs højtideligste Minde, var blevet et Optrin, hvorfra hans Tanker altid vilde vende sig med Skamfuldhed og Ubehag. Var han maaske selv Skyld deri? Var det igen for sin Fortid, han her maatte bøde? — —

FJERDE KAPITEL

Per følte sig det første Aar ikke lykkelig i sit Ægteskab. Hans Haab om at kunne vække Inger til et mere selvstændigt aandeligt Liv gik ikke i Opfyldelse. Hun med sin ligevægtige, helt for det praktiske anlagte Natur og med sin urokkelige Overbevisning om, at hendes Fader var Kristenhedens sidste store Profet, begreb slet ikke Hensigten med hans Overtalelsesforsøg. Ligesom sin Fader opfattede hun vedblivende denne Modsigelseslyst og navnlig hans Optagethed af Pastor Fjältring som et ungdommeligt Forsøg paa at gøre sig interessant.

Nu havde unægtelig det Dobbeltliv, Per levede, og de ulige Paavirkninger, han udsattes for, efterhaanden bragt ham saaledes i Vilderede med Hensyn til sig selv, at han undertiden gjorde et ret forstyrret Indtryk. Han mærkede det tilsidst selv og søgte ængstelig efter et Holdepunkt.

Han fandt det, hvor han før havde fundet det, paa Natursiden af sin Tilværelse; og den, som førte ham dertil, var netop Inger. Hun var

paa den Tid højtfrugtsommelig; og som saa mange unge Mødre havde hun ikke Tanke for meget andet end den forestaaende Nedkomst og Forberedelserne dertil. Ikke desmindre var hun fuldkommen fattet; og denne Ro og den modne Sjælsstyrke, hvormed hun i al sin Umyndighed gik der og ventede paa sin store Time, opfyldte Per med Beundring og gav ham meget at tænke paa.

Saa fulgte Fødselsnattens Sindsbevægelser, Ingers Sygeleje, Bekymringen baade for hende og for Barnet, dertil Faderglæden og den forstærkede Ansvarsfølelse, som denne vakte — alt tilsammen plantede ham atter solidt paa Virkelighedens Grund.

Helt at holde sig borte fra Borup Præstegaard formaaede han alligevel ikke. Det store, halvmørke Studereværelse med det smalle Løbetæppe og Pulten mellem de to lave Vinduer bevarede endnu en vis Tryllemagt over ham; men han stjal sig derhen med daarlig Samvittighed som en Dranker til Kroen, og Besøgene blev stadig sjældnere, indtil de pludselig ophørte af sig selv, idet der skete noget forfærdeligt, som længe skulde blive det staaende Samtaleemne der paa Egnen.

En Dag i Høsten opskræmtes Folk af Rygtet om, at Pastor Fjaltring var forsvunden. Han havde for et halvt Aarstid siden mistet sin Kone; men i Stedet for at føle dette som en Befrielse var han bleven endnu mere dagræd og menneskesky. Da han nu savnedes, anede man straks

en Ulykke. Per satte sig øjeblikkelig i Bevægelse for at lede Efterforskningen. Han sendte Mandskab ud for at gennemsøge Skovene og satte andre til at bundskrabe Aaen og alle Mosehuller deromkring. Tilsidst fandt man Præsten oppe paa hans eget Loft, hvor han havde hængt sig inde i et stort, gammelt, tomt Klædeskab.

Per havde i de sidste Aar været den eneste, Pastor Fjaltring havde været glad ved at se, og overfor hvem han havde udtalt sig med nogen Aabenhjertighed. Endnu faa Dage før hans Forsvinden havde Per siddet flere Timer hos ham og ved den Lejlighed netop beundret den tilsyneladende Ro og Sjælsstyrke, hvormed han talte om sig selv og sin Enkemands-Ensomhed. Med sine legemlige Lidelser spøgte han endog. For Smarter skulde man være taknemlig, havde han sagt; de bevarede Sindets Friskhed. Og han havde givet en humoristisk Historie tilbedste om, hvorledes han engang var kommen for Skade at nedsynke saa dybt i Grublerier over Arvesyndens Mysterium, at han havde været paa Nippet til at gaa fra sin Forstand.

»Men saa skænkede en naadig Trækvind mig i det samme en forfærdelig Tandpine, et rigtig godt og velsignet Kindtandsmartyrium, — og Pokker tog ved baade Arvesynd og andet saadant Djævelskab, saa jeg gerne havde givet selve min Daabsattest for en god Krydderpose.«

Nu, da han var borte og ved sit uhyggelige Endeligt selv havde vidnet om sin Livsfilosofis bristende Bærekraft, fik Per en lignende Fornemmelse af lykkelig undsluppen Livsfare som den gang, da han modtog Efterretningen om Løjtnant Iversens Selvmord. Ved hans feberhede Haand var han bleven ført dybt ind i mørke, øde og vilde Egne af Aandens Verden, hvis skuffende Ørken-Luftsyn og Hildringer længe paa Afstand havde lokket ham. Og dog! Han vilde altid mindes den ulykkelige og ensomme Mand med Taknemlighed og Kærlighed. Endnu i sin Død var han bleven ham en Lærer og Befrier.

Derfor harmede det ham ogsaa at være Vidne til den hoverende Medlidenhed, som kom tilorde rundtom hos Folk, der sad hyggelig beskærmet af deres egen Lidenskabsløshed og aldrig havde følt nogen titanisk Drift til at kæmpe med Dæmonerne. Særlig opbragte Svigerfaderen ham med sin overbærende Hovedrysten.

»Ja, saadan maatte det jo ende! Det var næsten til at forudse. Hvad andet skal det vel føre til, naar man ikke kan naa til Forligelse med sig selv? Jeg har altid haft oprigtig ondt af ham, stakkels Mand!«

Der kilrede Per et hvast Svar paa Tungen; men som saa ofte før gemte han for Ingers Skyld sine Følelser hos sig selv og tav.

Nu gik der igen et Aar, og et til, og endnu tre, der alle forsvandt med den særegne, umærkelige Hast, som Tiden har paa Landet, hvor den enkelte Dag kan krybe langsomt nok afsted, men hvor Aarene flyver. I den lille Villa-Idyl under Rimalts grønne Banker tumlede allerede tre Børn, en fem Aars Dreng og to Smaapiger, ægte Sidenuis'er, lysblaaøjede og brunlokkede. Den store Aaregulering var for længe siden heldig afsluttet, og Per havde ofte talt om at søger andetsteds hen; men Inger vilde nødig bort fra Egnen; hun elskede sit nye Hjem, som hun før havde elsket det gamle, og satte sin Stolthed i at gøre sin lille Husholdning til et Mønster paa Orden og Hygge.

Per havde iøvrig heller ikke selv rigtig Mod til at bryde op fra de tilvante Forhold. Dagene gled saa fredeligt hen her, Børnene trivedes, og Inger var saa rørende glad og taknemlig, fordi hun fik Lov til at blive boende i Nærheden af Forældrene og sine gamle Venner. Udenfor sit eget Hjem følte han sig rigtignok stadig som en Fremmed; men trods sin Ensomhed havde han faaet Egnen kær. Særlig havde hans egen lille Jordstump med Hus og Have vokset sig saa fast til hans Hjerte, at der aldrig behøvedes megen Overtalelse for at faa ham til at opgive Tanken om et Opbrud. Saa havde han nu ogsaa hidtil — i hvert Fald indtil den allersidste Tid — haft tilstrækkeligt at gøre der paa Egnen med

Landmaalervirksomhed og mindre Vej- og Broarbejder, som havde givet ham et godt Underhold. Han var endog omsider bleven en gældfri Mand.

Med hans Opfindelse var det derimod ingen Vegne kommen. Han havde bestandig sjeldnere følt nogen Lyst til at beskæftige sig med den, og med Lysten syntes ogsaa Evnen at være svunden. I hvert Fald fødte hans Hjerne ingen Ideer længer, og han havde nu afgørende lagt Sagen paa Hylden. Oppe paa Højten bagved Huset, hvor han i sin Tid havde tænkt sig sin Forsøgsmølle rejst, stod nu en Udsigtsbænk, og her sad han og Inger ofte sammen og saae paa Solnedgangen og smaaasnakkede om Dagens Hændelser, mens Børnene legede i Græsset omkring dem.

Det var som oftest Inger, der første Ordet. Han, den meget talende, var med Aarene bleven ord-knap. I enkelte Øjeblikke og navnlig i sit Forhold til Børnene kunde han dog til Gengæld blive næsten overgiven. I det hele skiftede hans Sindsstemning saa hyppig og med en saadan Pludselighed, at det til Tider foruroligede Inger. Allerbedst som de sad og talte sammen i god Forstaaelse, kunde han blive tavslig og fraværende, som om hans Tanker var blevet indfangede af et eller andet, som han ikke gerne talte om. I Timer, ja i Dage kunde denne Indesluttethed vare, og da maatte man helst lade ham gaa og passe sig selv og ikke forsøge at trænge ind paa ham med Spørgsmaal.

I det første Aar af deres Ægteskab havde Inger — ligesom sine Forældre — opfattet denne Mangel paa Sindsligevægt som en Frugt af hans Bekendtskab med Pastor Fjaltring. Senere havde hun ment, at det var den ulyksalige »Opfindelse«, som plagede ham. Dengang han endnu arbejdede paa den, havde han bestandig været misfornøjet, havde aldrig kunnet faa Ro nok men ladet sig forstyrre af den ringeste Støj i Huset og stadig beklaget sig over Rengøringen og Vinduespudsningen, der — som han havde paastaaet — altid forjog ham fra hans Værelse, naar han følte sig allerbedst oplagt. Hun havde derfor ogsaa gjort sit til, at han endelig slog Sagen af Tankerne. Nu var hun mest tilbøjelig til at sætte hans Stemningers Uberegnelighed i Forbindelse med hans legemlige Sygelighed, der paa samme Maade ytrede sig anfaldsvis, og som i det hele gjorde ham ømtaalig og pylret. Anden Forklaring gav han da heller ikke selv.

Det var nu igen bleven Høst; i Haven modnedes Bærfrugterne, og Inger havde travlt med at sylte og koge hen.

En Dag i Begyndelsen af September sad hun ude paa en Bænk under det store Valnøddetræ i Haven, hvor hun gerne tilbragte en Timestid om Eftermiddagen, mens Børnene fik Lov til at tumle sig udenfor paa Marken under Barnepigens Opsigt. Ordenskær, som hun var, overholdt hun saavidt

muligt en bestemt Tidsinddeling af Dagen; og denne Time under Valnøddetraet var for hendes Vedkommende viet til Eftertanke, Planlæggelser og Betragtninger. Hun havde et stort Smækkeforklæde paa og holdt i Skødet et Lerfad fuldt af mørkerøde Kirsebær; et tomt Fad stod ved Siden af hende paa Bænken, og heri lagde hun Bær ved Bær efter først omhyggeligt at have udtaget Stenene af dem med en Naal. Som i alt, hvad hun foretog sig, var der noget let og yndefuld i den Maade, hvorpaa hun med sikre smaa Bevægelser udførte Behandlingen, mens den pragtfuldt røde Saft dryppede fra de hvide Fingre. I Løvet over hendes Hoved viste sig de første høstlige Tegn. Et dødt, blegt Blad grinede hist og her frem mellem de grønne. Selv var hun midt i sin Højsommer, fuldmoden, yppig, næsten lidt matroneagtig trods sine kun syvogtyve Aar. Den legemlige Svaghed, der havde hæmmet hendes Udvikling under Opvæksten, var forsvunden med Giftermalet. Hun følte sig kærnestærk og havde til sin Glæde og Stolthed selv kunnet amme sine Børn.

I Grunden var hun ogsaa lykkelig i sit Ægteskab, omend rigtignok paa en anden Maade, end hun havde tænkt at blive. Trods sit Sinds Ustydighed var Per en baade kærlig og omhyggelig Ægtefælle; men den galante Riddersmand, hun havde drømt om, var han ikke bleven. Til Tider undrede hun sig da ogsaa over, at hun alligevel

holdt saa meget af ham, som hun gjorde. Selv med hans Luner bar hun over, fordi de talte til hendes Moderlighed. Under disse stadtig tilbagevendende Anfald af mørke Stemninger — der tilmed var bleven hyppigere og langvarigere med Aarene — betragtede hun ham som en syg Mand, med hvem man ikke maatte gaa i Rette. Og desuden saae hun godt, at han altid selv var den, som led mest under dem.

Han havde netop for Tiden en af sine vanskelige Perioder. Det havde Dagen før været den lille Hagbarths Fødselsdag, og Per havde endnu om Formiddagen været i sin allerfornøjeligste Stemning. Han var tidlig om Morgenens gaaet ud for at plukke Markblomster til at pynte Huset med, og da Børnene var kommen op, havde han leget »Kuk« og »Saltebrød« med dem ude i Haven. Børnene var henrykte, og hun havde bag Sovekammervinduet selv moret sig over at se ham krybe paa alle fire bag om Buskene for at skjule sig. Saa var Posten kommen, og Legen hørte op. En Timestid efter, da hun kom ind til ham i hans Stue, saae hun straks, at han ikke længer var den samme. Han sad henne ved Vinduet med Avisen i Skødet, og der var kommen disse sorteblaau Skygger under Øjnene, som hun kun altfor godt kendte. Ved det festlig dækkede Middagsbord havde han til Børnenes tydelige Forbavelse og Skuffelse næsten ikke sagt et Ord;

og da Bedsteforældrene ved Kaffetid kom kørende for at ønske til Lykke, havde han grebet et Forretningsanliggende som Paaskud til at tage bort og var ikke vendt tilbage før til Aftensmaden.

Der var noget i den Pludselighed og Voldsomhed, hvormed disse tungsindige Stemninger overfaldt ham, som i den sidste Tid paa en uhyggelig Maade havde mindet hende om den afdøde Hofjægermester. Ogsaa hos denne havde Sindets sygelige Ømfundtlighed sikkert staaet i Forbindelse med hans legemlige Svaghed, maaske med den Kraeft, der blev hans Død. Hun havde da ogsaa gjort sig selv det Løfte engang at tale alvorligt til Lægen derom.

Men nu vaktes hun op af sine Tanker ved et Glædesraab oppe fra Højen. Det var den lille Hagbarth og hans ældste Søster Ingeborg, der var kravlet derop for at holde Udkig efter Faderen og som nu havde faaet Øje paa ham og »Blakken« ude paa Vejen. Uden Tanke paa Gaarsdagens Skufelser viftede de med deres Hatte og raabte Hurra.

Inger rejste sig og gik ind med sine Fade for at give Pigen Ordre til at sætte Pers Middagsmad frem. For ikke at gøre Brud paa Husets Orden havde Per selv bestemt, at der ikke skulde ventes paa ham, naar han ikke kunde være hjemme til sædvanlig Spisetid. Nu blev der i Hast dækket Bord. Inger havde personlig sat Portionerne af til ham — det var Sødgrød med hjemmebrygget

Øl og røget Aal med stuvede Kartofler — og hun havde ikke øst op med en Teske. Per havde været borte siden om Morgenens, havde blot haft nogle Stykker Smørrebrød med i Lommen, og hun vidste, at han efter et saadant daglangt Ophold i det Fri vendte hjem med Ulvehunger. Det var ogsaa aldeles som med Hofjægermesteren, hos hvem Sindets Nedtrykthed heller aldrig havde angrebet Appetiten. Tværtimod. Hun huskede endnu, hvorledes han i sit allersorteste Humør næsten havde været umættelig.

Per og »Blakken« holdt nu udenfor i Gaarden, omringet af Børnene og Hønsene og Barnepigen; kort efter kom desuden Gaardskarlen. Ogsaa Per var bleven fyldig i de forløbne Aar; men han havde ikke Ingers sunde Ansigtsfarve, og det vildt groende Skaeg og hans i det hele lidt forsømte Ydre gjorde ham ældre af Udseende, end han var. Fra Barnepigens Arm rakte »Stumpen« sig op imod ham for at faa et Kys, og de to ældste var allerede kravlet op ad hver sit Hjul og sad paa Sædet ved Siden af ham og sloges om Pisken. Inger stod inde bag det aabne Køkkenvindu og betragtede Scenen med moderlig Henrykkelse.

Lidt ublidt frigjorde Per sig til sidst for de mange ivrige Barnearme og steg ned af Vognen, idet han gav Karlen en Ordre med Hensyn til Hesten.

»Har her været Nogen?« spurgte han, da han var kommen til Sæde i Spisestuen og — uden at tænke paa, hvad han spiste — havde sat de første, forsvarlige Mundfulde tillivs.

»Nej, vi har været ganske ene,« svarede Inger; hun havde taget Plads ved Bordet med et Strikketøj for at underholde ham.

»Var der noget med Posten?«

»Nej, kun Avisen.«

»Der er vel ikke noget Nyt i den?«

»Jeg veed det saamænd ikke. Jeg har ikke læst den.«

Der blev et lille Ophold.

»Læste du heller ikke Avisen igaar?« spurgte han ligesom tøvende.

»Igaar? Det tror jeg ikke. Var der noget i den?«

»Naa — næ — der var bare igen et Referat af Forhandlingerne paa det Ingeniørsmøde i Aarhus.«

»Du burde vist have været med til det Møde, Per. Det interesserer dig dog.«

»Hvad skulde jeg der? Jeg kender ingen af de Folk ... Desuden er jeg jo heller ikke Ingeniør.«

»Kommer der da ikke ogsaa Landmaalere?«

»Det tror jeg ikke.«

»Men du er dog optaget af, hvad de forhandler.«

»Aa ja — engang imellem.«

»Hvad stod der da i det Referat, du taler om?«

»Aa — det var forresten bare en Forhandling om et vestjysk Kanal- og Frihavnsprojekt med Hjertingbugten som Basis. Det er det, som rundt om i Aviserne gaar under Navn af det Steinerske Projekt. Forresten er det — som du maaske husker — den samme Ide, jeg selv engang har haft.«

»Ja, var det ikke derom, du skrev din Bog?«

»Jo — det var derom, jeg skrev min Bog.«

»Er der da nu Tale om, at Planen skal udføres?«

»Det tror jeg ikke. Det københavnske Frihavnsprojekt er jo nu en fastslaaet Ting. Det var med det, at det andet konkurrerede.«

»Men saa er det da underligt, at de bliver ved at snakke om det.«

»Aa, det er den jyske Lokalpatriotisme, der skal ha'e Luft engang imellem. Og for Hr. Steiner er det vist meget fordelagtigt, at Diskussionen holdes gaaende. Han gør da ogsaa, hvad han kan, for at holde Liv i den. Det er jo en storartet Reklame for hans Navn. Det lader da ogsaa til, at han har været Genstand for formelige Ovationer ved Mødet. Ved den store Middag forleden — Champagnen har rimeligvis flydt lidt rigelig, — blev han i en Skaaltale kaldt for Danmarks Lesseps. — — Har du noget mere Grød?«

»Nej — det er kedeligt — vilde du have haft fler? Men der er rigeligt af Eftermaden.«

»Ja, — Tak — saa er det godt.«

»Du skal forresten ikke spise dig for mæt.
Husk paa, vi skal til Apotekerens iaften.«

Per skar en fortrædelig Grimace.

»Det er sandt! Det havde jeg glemt! — Hør,
skulde vi ikke snart begynde at sige Nej til de
Indbydelser? Vi har dog ingen Fornøjelse af den
Slags Selskabelighed.«

»Nej synderlig morsomt bliver der vist ikke.
Og jeg blev saamænd ogsaa helst hjemme. Men
det kan dog ikke gaa an, at vi fornærmer Folk.
Heller ikke for Fa'ers Skyld. Han vilde ikke synes
om det. Folk finder vist, at vi allerede afsondrer
os mere, end vi har Lov til.«

Herpaa fik hun ikke noget Svar, men Per spiste
videre i Tavshed. Bagefter fulgtes de ind til
Kaffen, som imidlertid var bleven bragt ind i
hans Stue.

Denne laa paa den anden Side Gangen og var
et temmelig indsnevret og mørkt Rum med et
Gavlvindu ud til Markerne og en Tapetdør, der
førte ind til Sovekammeret. Pers oprindelige —
store og solrige — Arbejdsværelse havde han,
efterhaanden som Familjen forøgedes, maattet af-
staa til Børnene; og i Grunden befandt han sig
ogsaa nok saa godt i dette mere beskedne, stille
og afsidesliggende Kammer, som mindede ham
om hans Ungdoms Enebo paa Frederiksberg og
i Nyboder. Det fandt end ikke altid Paaskønnelse
hos ham, naar Inger søger at live lidt op derinde

med nogle friske Blomster eller et Par Potteplanter. Han taalte ikke godt Blomsterduft. Og Naturens lysmættede Farver harmonerede i Almindelighed kun daarligt med de Stemninger, i hvilke han holdt mest af at hygge sig inde.

Et eneste Kunstmærke saaes der i Stuen; det var et stort Marmorhoved, som var anbragt oppe paa den velfyldte Reol og knap fandt Plads der under det lave Loft. Det forestillede en ung, næsten skægløs Mand med kruset Haar, en bred og kraftig Pande, en regelmæssig Næse og en smukt formet Mund, der — ligesom paa klassiske Byster — stod en lille Smule aaben for at forhøje Indtrykket af Liv. Hovedet drejede stærkt til Siden, hvorved der forekom et virkningsfuldt Muskelspil paa den svære Nævefægterhals. Fra Panden trak en dyb Viljesfare sig ned mellem de omtrent sammenvoksede Bryn; Blikket var bydende, Smilet lyste som i et Overmaal af Mod og Ungdomskraft.

Det var hint idealiserede Ungdomsportræt af Per, som paa Bestilling af Baronessen var blevet modelleret under hans Ophold i Rom. Hofjægermesterinden, der havde set sig nødt til at indløse det paa sin Søsters Vegne, sendte det i sin Tid til Inger som Bryllupsgave. Men Inger fandt Bysten i enhver Henseende afskyelig og vilde sætte den op paa Loftet. Tilsidst fik den Lov til at staa ovenpaa et Hjørneskab i Spisestuen, hvor den

ikke faldt i Øjnene. Men Per, som efterhaanden fattede en sær Kærlighed til den, havde en Dag taget den ind til sig selv; og trods Ingers Forsikringer om, at det ikke passede sig at have sit eget Billedet i sin Stue, havde han ikke siden villet af med den.

Mens nu Mørket faldt paa inde og ude, sad de hver i sin Ende af Stuen og talte om Børnene og Husholdningen. Per havde tændt sig en Cigar og sat sig hen til Vinduet med sin Kaffekop. Det var stadig Inger, som førte Ordet, idet hun samtidig passede sit Strikketøj. Blandt andet fortalte hun om, hvordan den lille Hagbarth ganske af sig selv havde fundet paa at lave en Dukkevogn til sin Søster af en gammel Træsko. Han havde altid saa mange morsomme Indfald, den Dreng. Og saa sad der et Par Hænder paa ham, der ikke gav tabt overfor nogen Vanskelighed.

Per var bleven opmærksom.

»Ja, han kan blive flink,« sagde han, mest som til sig selv, og faldt i Tanker.

Et Øjeblik efter snurrede Inger Garnet omkring sine Pinde og gik ind i Sovekammeret for at klæde sig om til Selskabet. Per blev siddende, og da hun var gaaet, strakte han sig frem mod sit Arbejdsbord for at tage en sammenlagt Avis, som laa skjult der under nogle Bøger og Tegneruller. Men da han i det samme hørte hende komme

tilbage, trak han hurtig Haanden til sig og gav sig til at se op paa de røde Aftenskyer.

* * *

Apoteker Møller var Rimalts største Skatteyder. Han holdt nok af at minde herom i Samtaler paa Tomandshaand, og naar han havde indbudt til Selskab, satte han en Ære i at vise, at han kendte en velstaaende Mands Forpligtelser overfor sine mindre begunstigede Medborgere. Da Gæsterne ved Syvtiden var bleven samlede, førtes de ind til et Bord med tre Glas foran hver Dækning og smaa, friskbagte Brød inde i Servietterne. Værten havde da ogsaa den Tilfredsstillelse at høre, hvorledes man rundt om ret højrøstet slog fast, at hans Bord ubestrideligt var Egnens bedste.

At Maden ikke just var tilberedt af nogen Mesterkok, og at Vinflaskernes Indhold paa ingen Maade svarede til de fornemme Navne paa Etiketterne, forringede ikke Nydelsen for Nogen. Det var ikke Folk med kræsne Ganer. De bedømte Retterne væsenlig efter deres Masse, svælgede i Synet af Overfloden og gav sig ubekymret hen til den Opgave at tilegne sig saa meget af den, som de kunde rumme.

Ogsaa i sin personlige Opræden hævdede Apoteker sit Ry som en fortræffelig Vært, idet han

ikke lod det skorte paa Opfordringer til at fylde sig. Uafladelig hørte man hans Stemme gennem Gaffellarmen:

»Mine Damer og Herrer! De maa virkelig lade disse farcerede Duer vederfares Retfærdighed! — — Hr. Stationsforstander! Jeg haaber, denne Château Beychevelle gefaller Dem. — — Min Frue! Sauternes er Damevin! Behag at drikke! — — Hr. Sidenius! Har Deres Glas fornærmet Dem? De drikker ikke noget. Maa jeg have den Ære — ! Mine Herrer! Denne London Club 1879, som jeg har ladet omskænke, bør drikkes med Andagt. Jeg beder Dem tage for Dem og sige mig Deres Mening.«

Efter med Kendermine at have indsnuset Vinens Buket tømte Herrerne Glassene, smækdede velbehageligt med Tungen og brød ud i oprigtig mente Lovtaler.

»Hvad jeg vil kalde en passende Middelfylde,« erklærede Dyrlægen.

»Falder fortrinligt paa Tungen,« ytrede Stationsforstanderen.

»En Gudedrik!« lød det fra den nye Realskolebestyrer, Kandidat Balling, der i det samme rejste sig for at udbringe Værtens Skaal.

Denne Mand var den tre Alen lange Balling med Løvemanken, som Per i sin Tid havde truffet i Philip Salomons Hus. Han lignede, hvad det Ydre angik, ganske sig selv fra gamle Dage; og

skønt hans indre Menneske i Mellemtíden var blevens døbt, var han lige saa krigersk sindet som dengang; kun bekæmpede han nu, hvad han før havde besunget. Han havde de sidste Aar i høj Grad haft Lykken med sig. Efter at alt var slaaet fejl for ham inde i Hovedstaden, havde han søgt Trøst i Provinisen og her hurtig fundet den saa længe og heftig attraaede Paaskønnelse. Han galdt nu for en Mand af Betydning ikke alene her i Rimalt, hvor man var stolt af at have en virkelig Skribent i sin Midte, men ogsaa rundt om i Landet, ja selv i København. Hans Navn var blevens bekendt gennem forskellige af de store Provinssblade, i hvilke han optraadte som Literaturbedømmer; og som en af Verdensborgeraandens niog-halvfemsindstyve Frafaldne var han særlig af Højskolen blevens modtaget med større Varme end nogen trofast, som ikke havde haft Omvendelse behov. Hans Ungdoms stolte Drøm var gaaet i Opfyldelse, han var blevens en Bannerfører, en Holger Danske, og den opvoksende Slægt svor i god Tro til hans Navn. Her i Rimalt og Omegn var han nærværd at stille selve Pastor Blomberg i Skygge. Ingers Veninde, Justitsraad og Godsforvalter Clausens ældste Datter, den djærve, fuldbarmede Gerda med de varme Øjne, Egnens i enhver Henseende solideste Parti, havde øjeblikkelig forelsket sig i ham, og for fjorten Dage siden havde de holdt Bryllup.

Endnu en anden, betydningsfuld Tilvækst havde det rimaltske Selskab i den senere Tid faaet, men af en ganske anden Karakter og fra en helt anden Side af Samfundet. En Milsvej fra Stationen, paa den modsatte Kant af den, ad hvilken man kom til Bøstrup, Borup og Kærsholm, laa Herre-gaarden Budderuplund. Ejeren, Etatsraad Brück, var en ældre Mand af gammel bekendt holstensk Storproprietærslægt. Han var meget velhavende og havde kun en eneste Søn, der havde levet en Række Aar i Udlændet for sin Uddannelses Skyld men nu var kommen hjem for at overtage Driften af den store Ejendom.

Det var en kørn, kraftfuld Mand i Trediveaars-alderen med et stille, noget forlegent Væsen, der var paavirket af, at han stammede. Per havde straks følt sig stærkt tiltrukket af ham. Til Trods for, at deres Forhold og Interesser var saare forskellige — Hr. Brück var blandt andet en ivrig Jæger og Hestebetvinger og havde sin egenlige Omgang i Godsejerkrese — havde Per endog haabet at kunne knytte en virkelig Venskabsforbindelse med ham, og det havde derfor gjort ham ondt at mærke, at Sympatiene ikke var gensidig. Samtidig gik det op for ham, at det var en varm Interesse for Inger, der havde ført ham ind i denne Kres, hvor han i Grunden slet ikke hørte hjemme. De to havde kendt hinanden fra Barneaarene; men Inger kunde ikke lide ham

og røbede det undertiden paa en næsten stødende Maade. Nogen bestemtere Grund for sin Uvilje vidste hun ikke at give. Paa Pers gentagne — lidt mistænksomme — Spørgsmaal derom svarede hun altid det samme, nemlig at han alle rede som Dreng havde været hende imod. Per lagde da ogsaa Mærke til, at Hr. Brück, der havde faaet Plads skraas overfor hende, ikke havde Held med sine Forsøg paa at knytte en Samtale med hende over Bordet. Inger besvarede hans Henvendelser med en eller anden ligegyldig Tale maade og saae saa til den anden Side.

Efter Bordet fordelede Selskabet sig paa sæd vanlig Provinsmaner saaledes, at Damerne blev i Dagligstuen, mens Herrerne trak sig ind i Kontoret for at kunne ryge Tobak og give Snakken løsere Tøjler. Her frigjorde man sig i al Mage lighed for den sidste Rest af Selskabtvang, fortalte Historier, drak Likører, nød sine Opstød eller smaablundede.

Per var kommen til at sidde saaledes, at han fra sin Plads kunde holde Øje med, hvad der foregik i Dagligstuen. En Hængelampe med mørke rød Skærm lyste over Divanbordet, og rundt om dette sad Damerne som i et Brandskær og hæk lede eller broderede. Ogsaa derinde fløj Ordene frit fra Læben; og det var ikke svært at se, hvorom Talen drejede sig. Kun Husholdnings besværligheder og Tjenestefolk var i Stand til at

fremkalde en saa almindelig Livlighed. Selv Inger havde trods al sin ydre Ro faaet røde Kinder af Iver.

Per, der ved mange Lejligheder kunde være saa stolt af sin Kone, ikke alene for hendes Skønheds Skyld, men ogsaa fordi hendes medfødte Takt og Smag hævede hende et Hoved op over hendes kvindelige Omgivelser, blev til Gengæld dybt forstemt, naar han saae hende sidde saa veltilpas i et Selskab som dette. Skønt hun selv gerne paastod det modsatte, følte hun sig i Virkelig-heden fuldkommen hjemme mellem den Slags Folk. Først naar Sladderen førtes udenfor Ærbar-hedens Grænser, trak hun sig tilbage i sig selv. Af den undertiden noget frie Tone, der var i Brug mellem de rimaltske Damer, naar de sad alene sammen, havde hun ikke ladet sig smitte. Med den Korrekthed i Væsen og Tænkemaade, der havde kendetegnet hende allerede i hendes Pignedage, lukkede hun ogsaa i sin Fruestand Øjne og Øren for alt, hvad der kunde støde hendes kvin-delige Finfølelse. Der var heri noget af den blom-bergske Farisæisme. Hvad hun ikke ønskede at vide, det hørte hun ikke. Hvad det faldt hende ubelejligt at tro paa, det troede hun ikke paa. Derfor kunde hun være Veninde baade med Apo-tekerens og Stationsforstanderens Frue, skønt det var en offentlig Hemmelighed, at den første var Kæreste med den sidstes Mand, og at de samti-

dig begge var forelskede i Kandidat Balling. Derfor kunde hun med en af sin Faders Vendinger tale om »det forvorpne og uguadelige Hovedstadsliv« til Trods for, at hele Livet omkring hende meget tydeligt kun var et formindsket og fortrukket Spejlbillede deraf, og at der baade i de idylisk udseende Bøndergaarde og i de medynksvækende Husmandshytter temmelig aabenlyst foregik de uhyggeligste Ting.

Per følte en Haand lægge sig tungt paa hans Skulder. Bag hans Stol stod en ældre, rødnæset, lidt vaklende Herre, der ved Øjenblinken og stumme Tegn bad ham følge med udenfor. Det var Hr. Hummelgaard, en af Realskolens Lærere, som altid paa et tidligt Tidspunkt overvældedes af Bordets Nydelser. Da Per ikke straks forstod ham, hviskede Manden ham hemmelighedsfuldt og indsmigrende ind i Øret, at han meget ønskede en Samtale med ham under fire Øjne.

Per følte selv Trang til lidt frisk Luft og fulgte ham. Men næppe var de kommen ud i Haven, der laa foran dem i et pragtfuldt Maaneskin, før den berusede Mand faldt ham grædende om Halsen og kaldte sig det ulykkeligste og mest forladte Guds Barn paa Jorden. Per blev ikke videre overrasket; han havde engang før været Offer for disse den halvgamle Pebersvends Ømhedsanfald, hvormed der overalt blev gjort saa mange Løjer. Han søgte i Hast at frigøre sig

for den ubehagelige Omfavnelse, men det var slet ikke saa let at holde sig ham fra Livet; Per maatte lægge alle sine Kræfter i for at vriste hans lange, magre Arme fra sin Hals.

»Nu skal De gaa hjem, Hummelgaard,« sagde han bydende. »De kan ikke vise Dem igen for Selskabet i den Tilstand. Se nu at komme lidt til Dem selv, saa skal jeg følge Dem.«

Manden adlød og fulgte ham som en Hund.

De havde kun et halvhundrede Skridt at gaa.

Hr. Hummelgaard boede til Leje i et lille Hus skraas overfor Apoteket. Per vilde hjælpe ham op ad den to Trin høje Trappe; men heraf benyttede han sig straks til et nyt Forsøg paa en kærlighedsfuld Tilnærermelse. Det var med Nød og næppe, Per undgik et af hans berygtede vaade Kys. Saa blev Manden staaende aldeles utrøstelig opad Dørstolpen med Hænderne for Ansigtet og vilde ikke gaa ind. Det var et Fif, han sædvanlig brugte for at faa de Folk, der fulgte ham hjem, til at behandle ham som et hjælpeløst Barn og lægge ham ind i hans Stue, klæde ham af og lægge ham i Seng. Men Per vendte sig med Væmmelse fra ham og gik tilbage til Selskabet.

Her var Kandidat Balling i Mellemtíden blevet kaldt ind til Damerne for at underholde dem; de andre Herrer var i Færd med at fordele sig ved Spillebordene, og Per blev anbragt paa et L'ombre-parti sammen med Stationsforstanderen og Dyr-

lægen. Inde i Dagligstuen blev der i Aftenens Løb nu og da musiceret lidt af Værtinden. En anden Dame lod sig efter megen Tøven overtale til at synge en Romance; og da hun først var begyndt og havde gjort Lykke, kunde man ikke faa hende til at holde op igen.

Saaledes slæbte Timerne sig hen til Klokken halv elleve, da Desserten blev bragt ind. Blege og rødøjede af Søvnighed sad de gode Husfruer paa deres Pladser omkring Divanbordet og gjorde sig ikke engang længer nogen Umage for at tage sig ud. Enkelte af dem gabede endda ret ugenert bag deres arbejdsmærkede Haand. Selv Ingers Øjenlaag var bleven tunge og drømmende. Hos Værtinden og hos Stationsforstanderens Frue sporedes derimod en stærk nervøs Uro. Kandidat Balling havde nemlig sammen med sin unge Kone trukket sig tilbage til det tomme Kabinet, hvor der i Øjeblikket kun brændte en svagt lysende Ampel. Ikke mindre end fire Gange havde man forgæves kaldt dem ind til Desserten; og da de endelig kom, fremstillede Gerda sig med et Par Kinder og et Haar, der røbede, hvad hun aabenbart heller ikke brød sig om at lægge Skjul paa.

Kort efter brød man op. Gruppevis fulgtes man hjemad gennem den lille maanebelyste By og samledes igen foran de forskellige Havelaager for at tage en omstændelig Afsked.

Inger gik sammen med Stedets Læge, en mid-

aldrende, forstandig Mand, som havde kendt hende fra Barnsben. De gik et Stykke bagved de andre og talte alvorligt sammen om Per.

»Lagde De Mærke til, Doktor, at min Mand var usædvanlig tavs i aften?«

»Aa ja — nu, De siger det. Er der gaaet ham noget imod?«

»Det tror jeg ikke. Men — ja, jeg maa sige det, som det er — De veed jo, at min Mands Humør i det hele er lidt tungt. Jeg er i den sidste Tid virkelig bleven lidt ængstelig derfor. Tror De, han kan gaa med en eller anden skjult Sygdom?«

Lægen betænkte sig lidt og sagde saa:

»Jeg er glad ved, at De selv spørger mig. Jeg har netop tænkt paa, at jeg vistnok burde tale med Dem derom.«

Inger blev heftig forskrækket over Lægens alvorlige Tone og standsede.

»Doktor!« næsten raabte hun og greb om hans Arm.

»Nej, kære — bliv ikke bange. Det var ikke saadan ment. Deres Mand er jo nok en Del nervøs. Og disse Anfald af Svimmelhed og de Sidesting, han undertiden klager over, kan jo være ubehagelige nok maaske. Men nogen Grund til Bekymring giver de ganske sikkert ikke.«

»Men hvad er det da, Doktor? De mumler saa underlig i Skægget.«

»Ja . . . altsaa . . . jeg mener . . . ja, det er sært at sige det, men tror De ikke, Deres Mand har for lidt at bestille?«

»Men han er jo næsten daglig paa Farten fra Morgen til Aften. Det veed De jo godt.«

»Jamen, er det noget Arbejde, der rigtig optager ham? Jeg har i hvert Fald tænkt mig, at han kunde trænge til en større, mere omfattende Virksomhed, der ikke levnede ham Tid til at beskæftige sig saa meget med sig selv.«

»Jeg har undertiden tænkt paa det samme,« sagde Inger efter et lille Ophold. »Men nogen Udsigt til her at faa en saadan Virksomhed er der jo ikke.«

»Nej, — det er der desværre ikke.«

»Vi maatte altsaa flytte herfra — ind til en By, maaske til København —.«

»Det maatte De sikkert. Og det vilde være et stort Savn for os, der blev tilbage. Men jeg tør dog ikke derfor ønske, at De vil betragte mig som en slet Raadgiver.«

»Jeg har, som sagt, selv tænkt derover,« sagde Inger. »Men jeg er overbevist om, at min Mand netop har bedst af at leve i Ro paa Landet. Det mener han ogsaa selv. Med de mange Hensyn, han maa tage til sit Helbred, vilde han slet ikke kunne overkomme nogen anstrengende Beskæftigelse.«

»Jeg gad vidst, om De i dette Stykke ogsaa

bedømmer Deres Mand helt korrekt. Med alle sine Smaaskrøbeligheder er han dog ikke saa lidt af en Kraftnatur, som vist kræver noget tungt at tumle med. Og — ja, da jeg nu engang er begyndt, lad mig saa snakke ud. Jeg veed jo, at Deres Onkel i Fiume et Par Gange har haft Bud efter Deres Mand og tilbudt ham en Ansættelse ved Værftet dernede. Kunde De slet ikke tænke Dem at flytte ned til Adriaterhavets højt besungne Kyst —?«

»Og blive brændt inde af Røvere?«

»Ja, Egnen skal jo rigtignok være lidt usikker. Men Klimaet vilde passe Deres Mand udmærket. Det er Sol og Varme, han trænger til. Jeg er overbevist om, at nogle Aars Ophold i fremmed Luft vilde gøre Underværker.«

Inger var bleven tavs. Hun havde uvilkaarlig trukket sig lidt bort fra ham og saae ikke op. Kort efter standsede ogsaa Doktorens Tale af sig selv, idet de naaede hans Hus, hvor det øvrige Selskab allerede en Tid havde staaet og ventet paa ham for at sige Farvel.

Per og Inger havde længst hjem og maatte deltage i den hele Række Afskedsscener. Inger havde stille stukket sin Arm ind under Pers, og da de endelig blev ene, trykkede han den ind til sig med et Udbrud af den heftige Længsel, der kunde opstemmes hos ham en saadan Aften mellem Fremmede. Inger smilte glad og lagde sin

Kind til hans Skulder. Og saadan gik de nu lang-somt mod Hjemmet i den stille, klare Maanenat. Engang standsede de endog helt i Skyggen af et af Vejens Træer for at udveksle et Bebudelsens Kys.

Da de kom hjem, skulde Inger ulykkeligvis ud i Køkkenet i et Husholdningsanliggende. Hun var kommen til at tænke paa nogle Agurker, som Kokkepigen skulde lægge i Lage, og hendes hus-moderlige Pligtfølelse tillod hende ikke at gaa til Ro, før hun havde forvisset sig om, at hendes Ordre var efterkommet. Saa saae hun med det samme indenfor i Barnekammeret for at forhøre hos Pigen, hvorledes Aftenen var gaaet.

»Tænk, Ingeborg har igen haft daarlig Mave,« sagde hun, da hun kom ind til Per, der imidlertid havde tændt Lampen i sin Stue. Han sad ved Arbejdssbordet med en Bog foran sig og lod, som om han læste.

»Ja saa,« sagde han blot og vendte et Blad.

Hun kendte Tonen. Nu saae hun ogsaa, at han havde tændt sig en ny Cigar.

»Vil du blive siddende oppe?« spurgte hun.

»Ja, jeg er ikke søvnig.«

Hun gjorde ikke noget Forsøg paa at tale ham tilrette. Hun vidste, hvor frugtesløst det var at ville indvirke paa hans Stemninger ved Ord. Fuldkommen rolig — for ærekær og kysk til paa nogen Vis at røbe sin Fortrydelse — gik hun hen

til ham, strøg Haaret fra hans Pande og kyssede ham paa den ene Tinding.

»Godnat, min Ven.«

»Godnat,« sagde han uden at røre sig.

Da hun var gaaet, skød han Bogen fra sig og sad nogen Tid med Haanden under Hovedet og saae ind i den sydende Lampeflamme. Saa tog han den sammenlagte Avis, han havde holdt skjult under nogle Bøger og Tegneruller, og bredte den ud foran sig paa Bordet. Det var Gaarsdagens Avis — et af Jyllands større Provinsblade — med Referat fra Teknikermødet i Aarhus. Hans Blik slog straks ned paa et Sted i anden Spalte, hvor der stod:

»Eftermiddagsmødets Hovedforhandling drejede sig om det bekendte Steinerske Havneprojekt, der er vore Læsere bekendt gennem forskellige Meddelelser her i Bladet. En særlig Interesse knyttede sig til Forhandlingen derved, at denne indlededes af selve Planens navnkundige Ophavsmand, som baade ved sin Tilsynekost paa Talerstolen og efter sit instruktive Foredrags Slutning lønnedes med et demonstrativt Bifald.«

Aarenettet i Pers Tindinger var svulmet op under Læsningen. »Den frække Karl!« stødte han frem mellem Tænderne. Det havde i de senere Aar næsten ikke været muligt at tage en Provinsavis i Haanden uden at støde paa hans Navn. Denne »smarte« Herre var paa Vej til at blive en Slags jysk Nationalhelt. Overalt var han paafærde,

holdt Foredrag, lod sig interwieve af Bladmænd, iscenesatte i det hele en planmæssig Forherligelse af sig selv og sin »Mission«.

Der var bleven nattestille rundt omkring Per. En dugbetynget Rosengren slog udefra blødt mod Vinduesruden. Inde i Dagligstuen paa den anden Side Gangen hørte han Uret slaa Tolv.

Han trykkede Haanden ind mod Øjnene og sad længe saaledes uden at røre sig. Denne »sideniuske« Arv — den havde dog alligevel været hans Livs Forbandelse! Om den maaske ogsaa havde frelst ham fra at gaa til Grunde i Verdslighed som en Dyhring eller en Løjtnant Iversen, — var det da bedre eller mindre forsmædeligt at sidde her afmægtig og langsomt fortærer af en gildingsagtig Livshunger? Hans Liv var spildt, hans Kraft forødt! Han var som et Ur, hvoraf man Stykke for Stykke havde udpillet Fjeder, Kæde, alle Værkets Drivkræfter, og af hvilket det alligevel forlangtes, at det skulde vise Tiden.

Han løftede langsomt Øjnene op til sin Reol, hvor Marmorbysten lyste i Halvmørket under Loftet. Ved dette Billede, som han engang havde ønsket at kunne sønderslaa, hang hans Blik nu ofte med et næsten ømt Udtryk. Han var paa Vej til at blive forelsket i sin egen Ungdom. Om han ogsaa dengang havde været en uforstaaende, fristostig og indbildsk Knægt, maaske i mangt en Nar, i andet en Lømmel, i et og alt en sjælløs

Krop, det var dog Livets egen Musik, der havde sunget i hans Blod og fortonet sig i hans Drømme. Nu var der bleven stille og genlydende tomt i hans Indre. Kun en enlig Skalmeje var bleven tilbage af det store Orkester, som havde larmet disharmonisk derinde. Den klang saa klagelig henover Ødet.

Den, som var ene og forladt, den, der sad og frøs paa Livets Skyggeside, han havde det vel mangen Gang ondt nok; og dog kunde netop Bevidstheden om at være forurettet og forskudt blive ham en Trøst i Nøden; altid havde han enten sit Haabs eller sin Harmes Ild at varme sig ved. Aldrig var han saa ynkvaerdig som den, der midt i Solskinnet gennemisnedes af Dødens og Gravens Kulde; som sad til Højbords ved Livets kongelige Taffel og fortæredes af Sult; som daglig saae alle sine Længsler og Drømme blive levendegjort omkring ham og dog angstfuld maatte fly. Men netop denne Skæbne havde været hans.

Hjemmet, Arnen, Freden; det var, hvad han nu havde tilbage. Tre Skæpper og et Fjerdingkar Jord var der bleven levnet ham af den Verden, han i sin Ungdoms lykkelige Overmod havde villet erobre. I Ingers Kærlighed, i Børnenes Livsglæde, i Hjemmets Hygge og Fred var der givet ham Erstatning for, hvad der manglede. Og — han vidste det godt — paa en vis Maade var han ikke bleven forurettet. Han følte det selv

som en dyb Utaknemlighed af ham at beklage sig. Han kunde blot ikke glemme, at han engang havde holdt et Scepter i sin Haand.

Derfor maatte Inger heller ingenting vide om alt dette, hvori hun var saa ganske uskyldig. Hun vilde nu ikke engang kunne forstaa hans Savn, — det havde han kun altfor tydeligt mærket de Gange, da deres Samtaler var kommen til at krese om det. Og var det i Grunden saa underligt? Han forstod jo ikke selv tilbunds sin uovervindelige Afmagt. At han havde faaet sit lille Hjem kørt, at Inger nødig vilde bort fra sin Barndomsegn, at han ogsaa selv med Aarene var bleven noget af et Vanemenneske — det forklarede altsammen ikke den trolddomsagtige Magt, hvormed denne Jordplet trods hans ofte knugende Ensomhedsfølelse holdt ham fangen. Frygten for, at han ikke andetsteds skulde kunne forsørge Familjen, var det heller ikke, der holdt ham tilbage. Foruden Indbydelsen fra Ingers Onkel, som aldrig havde fristet ham, havde han afslaaet forskellige andre, ganske lokkende Tilbud, og han havde desuden faaet en Velynder i selve Amtmanden, som havde været meget optaget af hans Aaregulering og flere Gange ganske uopfordret havde lovet at anbefale ham baade til Indenrigsministeren og til Vandbygningsdirektøren, der begge var Mandens personlige Venner.

Allermindst var det hans Helbred, der æng-

stede ham. Naar han overhovedet tog Hensyn til sin Sundhed, var det mest for Ingers og Børnenes Skyld. Den Dødsfrygt, der i hans Ungdom havde blæst ham Marven ud af Knoklerne, saasnart han fejlede noget, havde han forlængst overvundet. Det var snarere med en Følelse af Misundelse, han nu ved Begravelser saae Kisten forsvinde i Jordens Mørke, og der var Tider, da ingen Lyd syntes ham saa forjættelsesfuld som de smaa, hule Drøn, der lød op fra Graven, naar de tre Skovlfulde Jord faldt paa Kistelaaget, — Dødsrigets Ekko, Intethedens Svar og trøsterige Forsikring.

Undertiden havde han spurgt sig selv, om det ikke vilde være det allerbedste ogsaa for Inger, i Fald han døde. Hun var jo endnu ung og smuk. Rimeligvis vilde hun da gifte sig igen, og hun vilde saa nok blive fuldt ud lykkelig. Han havde ofte maattet tænke paa, om der ikke i hendes Uvilje mod den unge Proprietær Brück skjulte sig en instinktmæssig, ubevidst Frygt for hans Beundring, maaske ogsaa for hans mandige Skønhed og Kraft. Der var saa meget i Inger, der endnu slumrede, og som han for sit Vedkommende ikke havde haft Taalmodighed og maaske heller ikke Evne til at vække. Heri søgte han ogsaa nu Forklaringen paa hendes stadig lige barnlige Vedhængen ved Forældrene og Hjemmet. For den Umyndighed, hvorover han havde beklaget sig, bar han selv Ansvaret; han havde ikke formaat

at bryde hendes Sjæls Jomfruelighed, og rimeligvis var det ogsaa derfor, hun altid havde haft saa ringe Tillid til hans Evner og Duelighed overhovedet. Den Spore, en Kvindes lidenskabelige Beundring kunde være for en Mand, havde han maattet savne. Og Inger manglede dog slet ikke Ærgerrighed. Han tog vist ikke fejl i, at hun engang imellem følte sig lidt trykket af at være en slet og ret Landmaalers Kone, ja han havde nogen Grund til at tro, hun i Stilhed gik og haa-bede paa, at han engang ved hendes Faders Indflydelse skulde kunne blive Justitsraad ligesom Godsforvalter Clausen.

* * *

Et Par Dage senere sad de ved Eftermiddagskaffen inde i Pers Værelse, Inger med noget Sytøj i Sofahjørnet, Per henne ved Vinduet med en Cigar. Efterat der i nogen Tid ikke havde været talt, spurgte Inger:

»Skal jeg gaa?«

»Nej — hvorfor det?«

»Du ser ud, som om du helst vilde være alene.«

»Nej, slet ikke. Jeg er netop glad ved, at du sidder her.«

»Der er nu ogsaa noget, jeg gerne vilde tale lidt alvorligt med dig om.«

»Hvad er det, min Pige?«

»Ser du — jeg har tænkt paa, om det alligevel ikke vilde være rigtigst af os at komme herfra, før vi ligefrem tvinges til det. Du har jo selv talt om, at det begynder at blive lidt smaat med Fortjenesten. Det er vel ogsaa umuligt, at der i Længden kan blive tilstrækkeligt Arbejde for dig her.«

Per betragtede hende overrasket.

»Hvordan er du kommen til at tænke paa det netop nu?«

»Aa, vi har jo da talt om det saa ofte, Per.«

»Det har vi ganske vist. Men at du falder paa de Tanker netop nu.«

Hans Blik blev ved at hvile forskende paa hende. Hun sad bøjet over sit Sytøj og saae ikke op. Og han kom til at tænke paa, at hun havde været saa underlig stille de sidste Dage — ja, netop siden Selskabet hos Apotekeren. Blodet stormede til hans Hjerte. Skulde Frygten for Proprietær Brück være bleven hende bevidst?

»Hvor mener du saa, vi skulde flytte hen?« spurgte han.

»Det veed jeg ikke. Men Amtmanden har jo lovet at hjælpe dig til en Ansættelse.«

»Amtmanden har vist nærmest tænkt sig en eller anden Stilling ved Administrationen i København. Han kender nok Indenrigsministeren. Men til København vil du jo nødig.«

»Vil? Jeg vil i den Henseende kun, hvad du

anser for det rigtigste. Det er netop, hvad jeg bebrejder mig, at jeg maaske kan have holdt dig for meget tilbage. Det har jo altid været mest for Børnenes Skyld. Naar jeg tænkte paa, at vi maaske kunde komme til at bo oppe paa en Fjerdesal, hvor Børnene vilde føle sig som i et Bur, saa syntes jeg jo, det var Synd for dem. Men jeg tror nu, at det alligevel nok kan gaa. En Tid af Sommeren kan de jo være herovre hos Far og Mor og blive rigtig brunede; saa vil de med Guds Hjælp nok kunne nøjes med Bylufsten Resten af Aaret.«

»Og du selv, Inger?«

»Jeg?« — Hun saae op med et aabent, skyldfrit Blik, der væltede en kvalende Tyngsel fra Pers Bryst; han havde i de sidste Minuter siddet med sammensnøret Strube og følt sig som en Druknende, for hvem det sidste Dagskær slukkes. — »Aa, for mig skal du ikke have Bekymringer. Jeg er jo stærk nu; og selv om vore Forhold der-ovre — i hvert Fald i Førstningen — vel sagtens bliver noget indskrænkede — for andet end en Fireværelseslejlighedgaard det da vist slet ikke an at begynde med — saa er det jo sagtens bare noget, man skal vænne sig til. Jeg har netop tænkt paa, at vi vel nok bliver nødt til at sige Laura op. Hun egner sig ikke til Byen og er desuden saa sen. Og saa vil det vistnok ogsaa være

rigtigst, om vi — i det mindste foreløbig — nøjes med een Pige. Jeg kan jo selvspasere med Børnene.«

Per hørte hende knap længer. Han havde lagt Cigaren fra sig og sad med Albuen paa Vindueskarmen og Haanden under Hovedet. Han følte sig ganske mat efter den Angst, der var faret ham gennem Hjertet. Blodet bankede endnu rundtom i hans Krop, og som altid under stærke Sindsbevægelser gennemjoges hans højre Side af flygtige Smertefornemmelser.

»Der er kun een Ting, som bekymrer mig,« vedblev Inger paa sin rolige Maade.

»Hvad er det?« spurgte Per, og hans Øjne hvilede inderligt paa hende.

Det varede lidt, før hun fortsatte. Per betragede imens Haanden med Synaalen, der løftedes og sænkedes med saa nydelige Bevægelser.

»Jeg har Forresten længe tænkt paa at tale med dig derom. Men du har jo været saa utilnærmelig i den senere Tid.«

»Har jeg? Nu forveksler du vistnok mig med dig selv,« sagde han spøgefultd afledende. »Det er jo netop dig, som har gaaet saa fordægtig omkring de sidste Dage. Hvad er det saa, du har haft paa Hjerte?«

»Jeg har villet spørge dig, Per, om du ikke tror, du kunde gøre dig Umage for at være noget mere for Børnene. Jeg veed naturligvis godt, at du holder af dem; men jeg kan mærke paa dem

— og særlig paa Hagbarth naturligvis — at de føler det som et Savn, at du ikke tager dig noget mere af dem.«

»Hvad skal det sige, Inger? Tager jeg mig ikke af Børnene?«

»Ja, jeg veed, hvad du mener. I Øjeblikke, naar du er oplagt til det, kan det more dig at lege med dem. Og det er de jo ogsaa altid glade for. Men til andre Tider viser du dem fra dig paa en Maade, som de ikke forstaar, — og det gør dem usikre og ufrimodige overfor dig. Og nu er det, jeg er bange for, om vi skulde komme til København, hvor du sagtens vil blive meget mere beskæftiget udenom, at Børnene saa skal blive helt fremmede for dig, — og du for dem.«

»Men jeg begriber det virkelig ikke. Jeg synes dog, at jeg altid — —.«

»Du veed vist ikke rigtig, hvor meget du gaar for dig selv, Per,« afbrød Inger ham med et undertrykt lille Suk. »Naturligvis tænker du heller ikke paa det, naar du saadan altfor tydeligt lader Børnene mærke, at de er dig til Besvær. Men for den Slags har selv smaa Børn en fin Fornemmelse, kan du tro. Jeg synes derfor, at du ogsaa for din egen Skyld skulde passe lidt paa. Og siden vi nu er kommen til at tale om det, saa maa jeg fortælle dig, hvad Hagbarth sagde til mig forleden Aften, da du blev vred, fordi han havde taget din Papirsaks. Han havde store Taa-

rer i Øjnene og sagde helt trodsig: »Far bryder sig ikke om mig, — det veed jeg godt. Du bliver jo ikke fornærmet, fordi jeg fortæller dig det. Og nu vilde jeg som sagt ønske, Per, der-som vi skulde komme til København — eller hvor vi nu kommer hen i Verden — at du saa vil tage dig lidt af Hagbarth, bare spasere en Tur med ham engang imellem og tale lidt med ham om, hvad I træffer paa. Han er jo virkelig en klog lille Dreng og saa mærkelig optaget af alt, hvad der sker omkring ham. Jeg veed nok, det er netop alle disse mange barnlige Spørgsmaal, som plager dig; men den Slags Ting maa man da virkelig bære over med.«

Per havde siddet tav, med Øjnene mod Gulvet, og fingret i sit Skæg. Ingers Ord havde op-skæmt ham. Hendes stilfærdige Anklage ramte dybere, end hun kunde ane, fordi den rørte ved hans egne Barndomsminder, hvorom han af Pietet for Forældrenes Minde aldrig mere talte.

Da Inger nu tav, rejste han sig og gik hen og tog hendes Hoved mellem sine Hænder, løftede hendes Ansigt op imod sig og kyssede hende under dyb Bevægelse paa Munden.

»Kære — trofaste Inger!«

Saa gav han sig til at gaa frem og tilbage skraas over Gulvet, og der var i lang Tid ingen af dem, som talte.

»Jeg rejser imorgen til København,« sagde han

tilsidst uden at standse sin Gang. »Endnu i Aften skriver jeg til Amtmanden og minder ham om hans Løfte. — Jeg har vel mit Tøj i Orden? Lad Laura straks imorgen tidlig hænge mine Selskabsklæder ud i Luften og give dem en god Gennembankning. Ogsaa Kjolen — for det Tilfælde, jeg skal til Avdiens hos Ministeren. Og hvordan er det med Støvler?«

Inger blev helt fortumlet. Saadanne hovedkulds Beslutninger var slet ikke noget for hende. Hun bad ham om dog at give sig Tid til at tænke Spørgsmaalet rigtig igennem. Det havde jo ingen Hast, og de maatte da i hvert Fald først overlägge Sagen med hendes Forældre. Men derom vilde Per ikke høre tale. Han kunde bedst tage sig fri i disse Dage, sagde han, og desuden var Spørgsmaalet bleven drøftet ofte nok, ogsaa med hendes Forældre.

»Lad os nu faa en Afgørelse. Snakker vi længere om det, gaar det maa ske som alle de andre Gange, og vi kommer aldrig til noget Resultat. Aa, Inger! Vi skal endnu engang tage et Basketag med vor Skæbne! Jeg længes selv efter det.« — Hans Skridt var bleven stadig stærkere, og han ligesom voksende under sin Tale. »Veed du forresten, at jeg selv i disse Dage har gaaet og tumlet med Tanker, der gaar i ganske samme Retning. Nu kan jeg fortælle dig om det. Du husker nok ham Ingeniør Steiner, den store Hæmbugsmager,

som jeg har talt til dig om. Det har unægtelig særgret mig ikke saa lidt, at den Fyr saadan har tilegnet sig, ja rent ud stjaalet mine gamle Ideer og slaaet sig op paa dem. Kan du tænke dig, han skal forleden have proklameret i Aarhus, at det nu var hans Agt efter at have underlagt sig Provinserne at erobre ogsaa København for sin — alt-saa for min — Vестhavnsplan. Det stod i Avisen igaar, og han skal nok virkelig allerede have indbuddt til et Møde derinde i næste eller næstnæste Uge. Jeg kunde nu nok have Lyst til at benytte Lejligheden til at spille den frække Karl et Puds og staa op ved det Møde og rolig forklare Forsamlingen Sagens Forhistorie. Jeg har nogen Grund til at tro, at det ikke vilde falde mig vanskeligt at gøre min Ret gældende overfor et københavnsk Publikum. Man kender ham vist godt nok derinde som den Charlatan, han er; og jeg tænker, at der baade mellem de Teknikere og de Pressemænd, der møder op ved en saadan Lejlighed, kan være dem, som endnu vil kunne huske min Pjece.«

»Aa, hvad vil du nu grave op i saadanne gamle Sager for? Det faar du saamænd ingen Glæde af.«

»Du synes ikke om det? Ja ja — vi faar nu se!« sagde Per, han gik med Hænderne paa Ryggen og knipsede med Fingrene.

»Jeg synes, du skulde lade Fortiden hvile, Per.

Jeg veed ikke, hvad du tænker dig, der skulde kunne komme ud af, at du gav dig til at protestere nu saa længe efter. Men du gør det saamænd heller ikke, min Ven.«

»Hvad der skulde komme ud af det? Kære, jeg forbeholder mig min Førstefødselsret, intet andet. Ingen veed, hvad den kan komme til at betyde for os i Fremtiden.«

»Jeg er sikker paa, Per, du vilde bare skaffe dig endnu flere Ærgrelser. Du siger jo selv, at den Hr. Steiner er en raa Person, som ikke skyr noget Middel for at komme sine Modstandere tillivs. Og du er jo slet ikke vant til at optræde offentlig, saa —.«

»Jeg tror, den lille Frue allerede har Lampefeber paa sin Mands Vegne,« sagde Per smilende og standsede foran hende for at give hende endnu et Kærtagn, hvad hun dog dennegang lempelig afværgede. »Ja ja, vi faar se! Vi faar, som sagt, se! — Men hvor er Børnene? Hvor er Hagbarth?«

»Han er ude i Haven hos de andre.«

»Vi skal saa sandelig have en krabat Saltebrød idag!«

»Jeg synes, du skulde hellere spasere en lille Tur med Hagbarth. Hangaard her hele Dagen saa ubeskæftiget. Vil du ikke følge med ham ud til Kristen Madsens? De har der det nye Damp-Tærskewærk i disse Dage. Det vil more ham. Han har saa megen Interesse for den Slags Ting.«

•Til Kristen Madsen? Men der er jo ved en saadan Lejlighed saa mange Mennesker.«

»Ja, netop derfor. Desmere er der for Dren-
gen at se paa. Og, dersom du kan, forklar ham
saa Maskinens Indretning. Han var saa optaget
af den, da den forleden kørte her forbi. Men jeg
kunde jo ingen rigtig Besked give ham.«

»Ja ja, jeg skal gøre det. Men hør, Inger!
Skal vi ikke have en Flaske Vin paa Aftensbordet
idag? Jeg synes, vi skulde have lidt Fest i An-
ledning af vor store Beslutning. Og saa drikker
vi en Skaal for vort gamle Hjem — og for vort
nye!«

En Timestid efter kom han tilbage og tog
straks fat paa Forberedelserne til sin Rejse. Men
da han vilde hente Kufferten ned fra Loftet, var
det igen, som om en usynlig, spøgelseagtig Haand
holdt ham tilbage. Dog, det var dennegang kun
en rent forbogaaende Fornemmelse. En anden og
stærkere Angst drev ham ud mod Livets Røre.
Han følte, at han nu stod ved sin Livsbanes sid-
ste Korsvej. Lykkedes det ham ikke dennegang
at flygte bort fra sig selv og sit Tungsind, ville
han komme til at dele Pastor Fjaltrings Skæbne,
og Rimalt blev hans Grav.

Den næste Dag rejste han.

*

*

*

Per havde kun været i København een Gang, efter at han for mere end seks Aar siden var flyttet bort fra Byen. Et halvt Aarstid efter Bryllupet havde Inger og han gjort en Fornøjelsesrejse der-over og opholdt sig der et Par Uger; men alle-rede dengang havde han følt sig fremmed og util-pas i den store By. Larmen paa Gaderne, de klamme Hotelsenge, Restavrationsmaden, Drikke-pengene, de store Afstande og saa dette altid at skulle være i Søndagstøjet og bære Handsker og være friseret, hvad Inger bestemt havde fordret, det havde efter faa Dages Forløb faaet ham til at længes hjem til sine smaa, stille Stuer og Landlivets Utvungenhed.

Det gik ham nu ikke stort anderledes denne-gang. I de allerførste Dage var han dog en hel Del optaget af den store Udvidelse, Byen havde faaet i Løbet af de senere Aar. Han var straks den første Morgen ude for at se paa det nye Havneanlæg, der nu var under Arbejde, senere gennemstrejfede han de nye Bydele og de helt eller delvis om-byggede Kvarterer i den indre By, hvorom han havde læst saa meget i Bladene. Men efter at hans Videbegærighed overfor alt dette var til-fredsstillet, blev han uhjælpelig et Bytte for den samme provinsielle Forladthedsfølelse, som havde grebet ham for sytten Aar siden, da han første Gang kom hertil fra Forældrehjemmet.

Nu var det just Byens alleruroligste Tid, da Sommer og Vinter mødtes og fremkaldte forøget Liv baade ude og inde. Endnu mens Tivoli om Aftenen slyngede sine Raketter op over Byen og Hornorkestre skrattede i alle Forlystelseshaverne, var Teatrene blevet aabnede, og Sommerens tyske og svenske Gæster fyldte endnu Kafeerne, da disse Stamgæster efterhaanden indfandt sig ude fra Landet, højst ubehagelig berørt af at se deres Sofahjørner optaget af Fremmede. Hvert Jernbanetog og hvert Dampskeib spredte Skarer af hjemvendende Feriefolk ud over Byen, og trods alle højtlydende Beklagelser over den altfor hurtig svundne Sommer røbede deres uvilkaarlige Gensynsglæde, at de i Hjertet havde længtes derude paa deres romantiske Skovskrænter og i de idylliske Fiskerlejer. Grosserer og Embedsmanden, Kontoristen og Butiksfrøkenen, Studenten og Kunstneren — alle havde de haft Hjemve efter Byen med dens hidrende Liv under Gassole og i elektrisk Maaneskin.

Per følte sig ganske udenfor al denne Livlighed, som i hans Øren og Øjne kun var Larm og Grimace. Idet han saae paa disse travle Mennesker, der mylrede frem paa Gaderne, sprang ind og ud af Sporvogne, rullede gennem Byen i aabne Drosker, sad i Restavrationerne som i deres egen Stue, spiste Frokost med en Avis i Haanden eller afgjorde Forretninger ved et Glas Øl og aldrig syntes at unds sig en stille Besindelsens Time,

gik det afgørende op for ham, at saadanne Folks Liv aldrig mere kunde blive hans. Ja, naar han befandt sig midt i Mylret, kunde der komme en Slags Missionsiver op i ham, en pludselig Trang til at tilraabe disse Mennesker et advarende: Stands!

Han havde altsaa taget fejl af sig selv, naar han derhjemme havde troet at kunne finde Redning for Levningerne af sin Livslykke i en ny Kamp-tummel. Han forstod det slet ikke nu, hvorledes han havde kunnet tænke paa at søger Tilflugt i et Samfund, som engang før havde beredt ham saa dybe Skuffelser. Endnu efter fem Dages Forløb havde han derfor heller ikke kunnet faa sig til at søger Foretræde hverken hos Indenrigs-ministeren eller Vandbygningsdirektøren. Hver Gang han havde villet gøre Skridt dertil, holdtes han tilbage af en overbevisende Fornemmelse af, at han stod i Begreb med at begaa et Mord paa det bedste i sig.

Ikke sjeldent hændte det, at han i den forbiglidende Mængde fik Øje paa gamle Bekendte fra Philip Salomons Hus. Fra Taget af en Sporvogn saae han engang Ivan, der ganske som før pilede travlt afsted paa sine smaa Ben, og dette Syn fik hans Hjerte til at banke. Den, hvem han ivrigst og ængsteligst spejdede efter, var Jakobe. Han vidste, at hun levede der i Byen og havde oprettet en Fattigskole, en Slags Kloster, hvorom der i sin

Tid var bleven skrevet en Del i Aviserne. Han havde flere Gange forgæves søgt at skaffe sig nærmere Oplysninger om denne Skole og hendes Formaal med den; i Provinsaviserne havde der bare staet om den, at den var en »lidt vel udfor-drende Kaprice af en jødisk Rigmandsdatter«.

Iøvrig stødte han — selv uigenkendt — paa flere af sine gamle Studiekammerater fra den polytekniske Skole. De var nu alle velansete Mænd, tildels i indflydelsesrige Stillinger. Han havde gennem Aviserne nøje fulgt deres Fremgang. Men nu, da han saae dem, misundte han dem ikke. Ogsaa i den Henseende havde han taget fejl af sine Følelser. For Værdien af den medborgerlige Anseelse havde hanaabent alligevel ikke den rette Fornemmelse. Stakkels Inger! Hun vilde aldrig blive Justitsraadinde!

»Min kære Ven« — skrev han til hende — »jeg vil hellere straks forberede dig paa, at jeg rimeligvis vender hjem med uforrettet Sag. Om Aarsagen dertil kan jeg ikke forklare meget i et Brev; jeg vil blot sige dette, at jeg for hver Dag, der gaar, klarere føler, at Forholdene herovre ikke passer mig en Smule bedre nu end for syv Aar siden; tværtimod. Dog, kære Ven, lad os ikke være mistrøstige. Eet Sted i Verden maa jeg vel høre hjemme, og jeg skal ikke blive træt af at søger efter det. Ikke heller betragter jeg selv min Rejse som ganske spildt. Jeg har nu paa

afgørende Maade faaet bekræftet, at den Følelse, som i sin Tid — og dengang maaske ret uoverlagt — drev mig bort fra Hovedstadslivet, bunder dybt i min Natur. Jeg har derved fundet mere Sammenhæng i mit Liv, og alene i dette er der en stor Tilfredsstillelse. Det er da ikke, som jeg undertiden i mismodige Øjeblikke har troet, det blinde Tilfælde, der har raadet for min Skæbne. En indre, skjult Magt, hvilken det nu er, har haft Styret over min Livsbaad, selv naar denne tilsyneladende har drevet om for Vind og Vove, — det har jeg da ogsaa før meget tydelig følt. Jeg vil nu tro paa, at naar jeg blot vedblivende lader dette (om jeg saa maa sige) avtomatiske Styreapparat bestemme Kursen, kommer jeg nok til sidst derhen, hvor jeg skal. — I ser mig altsaa snart hjemme igen. Maaske vil du spørge, hvorfor jeg ikke lige saa godt kommer straks, da min oprindelige Hensigt med Rejsen dog er opgivet; og jeg maa da tilstaa, at det er en vis Skamfølelse, der holder mig tilbage. Jeg forlod dig med saa store Løfter og kommer saa sorgelig tomhændet tilbage. Men jeg veed, du vil være overbærende; og synderligt meget længer holder jeg det heller ikke ud her. Jeg længes usigeligt.« —

Samme Dag, som han om Morgenens havde afsendt dette Brev, sad han i en af Eftermiddags-timerne ved et Kafevindu paa Hjørnet af Øster-gade og Kongens Nytorv og læste i en Avis, da

han nede fra Gaden hørte en Stemme, som han syntes at skulle kende. Dernede paa Fortovet stod Dyhring og talte med en ung, meget smuk og elegant paaklædt Dame, der saae ud til at være Skuespillerinde. Hans Udseende var endnu ret ungdommeligt. Med sin blanke Silkehæt, sin Nakkeskilning, sit store Slips og det blomster-smykkede Knaphul var han stadig Typen paa den københavnske Levemand. Han vakte tydelig en Del Opsigt. Hveranden velklædt Herre, der gik forbi, hilste paa ham, og Damerne stødte til hinanden med Albuen. Selv var han tilsyneladende alene optaget af den unge smukke Skuespillerinde, som paa sin Side aabenbart heller ikke var ligegyldig. Hun lo ustandselig — med en Latter, der var som kildret frem af hans dristige Blik.

Per erindrede at have læst i en Avis, at Dyhring nylig var vendt hjem fra Paris, hvor han efter Indbydelse havde overværet Indvielsen af et eller andet offentligt Institut og ved den Lejlighed var blevet forestillet for Republikens Præsident og havde faaet en Orden. I Provinsbladene — som iøvrig langtfra altid omtalte ham i den respektfuldeste Tone — havde der engang staatet, at der var Tale om ataabne ham en diplomatisk Løbebane, foreløbig ved en Ansættelse hos Ge sandtskabet i London. Der syntes da virkelig at være noget af en Verdenserobrer i dette Men-

neske, for hvem Livet bare var en Narrespøg. Uovervindelig i sin guddommelige Sorgløshed gik han stadig frem i Rigdom, Magt og Anseelse — misundt og foragtet, tilbedt og afskyet — levende højt paa Menneskenes Fejghed og Dumhed, Forfængelighed og Hykleri.

Han tog nu Afsked med Damen, trykkede varmt hendes Haand og steg saa ind i en aaben Droske, der havde ventet ude paa Gaden. Hundreder af Øjne fulgte ham, mens han kørte ud over det solbeskinnede Torv; og stadig saae man den blanke Silkehat blive løftet til Hilsen over hans gyldne Hoved, der lyste i Solen.

Ogsaa Pers Blik blev hængende ved dette Hoved. Selv efter at det var forsvunden, fulgte hans Tanker det. Han saae denne moderne Aleksander i et uendeligt Triumftog, . . . gennem Hoffernes Sale og Danserindernes Paaklædningsværelser, hos Ministre, Lærde og Kunstnere, paa Herregårde og ved Badesteder, i sydlandske Orangehaver og i norske Fjeldstuer . . . en Række grove og fine, skumle og glimrende Nydelser. Og saa til sidst? Hospitaliet, Operationsbordet, et friseret Lig.

Han ligesom kastede ham ud af sine Tanker og vendte tilbage til sin Avis.

I en Timestid sad han derefter og læste, mens Gæsterne kom og gik omkring ham. Foran ham paa Bordet laa et af de store Avertissementsblade,

paa hvis tredje Side han havde opdaget en Bekendtgørelse, hvorfra han nu ikke kunde faa sine Øjne bort. Det var en med smaa Bogstaver trykt officiel Meddelelse om en ledig Vejassistent-post i et af de yderste Vestkystdistrikter oppe ved Aggertangen, og han stirrede ned paa den med et saa vedholdende og dog fraværende Blik og tillige med et saa besynderligt Udtryk, at det til sidst vakte Opmærksomhed blandt de nærmest siddende Gæster. Det var nu ikke, fordi han tænkte paa at søge Pladsen. Ikke alene var Lønningen saare fattig, men Inger, der var saa meget for alt, hvad der var fredeligt, lunt og frodig, vilde aldrig kunne trives i denne nøgne Klitegn, hvor Vesterhavssormen og den saltmættede, isnende Havgus uophørlig stod ind i al sin vilde, knugende Barskhed. Hvad der gjorde ham saa tankefuld, var, at Pladsen ikke desmindre havde en sær Tiltrækning for ham og — som det efterhaanden var gaaet op for ham — netop paa Grund af Egnens øde Forladthed. Her var igen bleven tændt et nyt Ledelys for ham under den lidenskabelige Selvransagelse, hvortil disse urolige Dages Oplevelser havde ført ham. Han syntes med eet, at han aldrig havde set saa langt ind i sig selv som i dette Øjeblik. Det var, som saae han selve sit Væsens Grund afdækket nu. Han forstod, at naar han trods al den Medgang, han havde haft, ikke var blevet lykkelig, saa var det, fordi han

ikke vilde være lykkelig i almindelig Forstand. Han følte, at naar han længtes hjem til Rimalt, saa var det ikke alene Inger og Børnene eller Hjemmets Fred, som drog ham. Den usynlige, spøgelseagtige Haand, der havde villet holde ham tilbage fra denne Rejse — og som var den samme, der gennem hele hans Liv havde grebet ind i alle afgørende Øjeblikke for at lede hans Skridt, — det var hans instinktmæssige Fornemmelse af, at det var i Ensomheden, hos Savnet og Smerten, hans Sjæl havde hjemme.

»Bespis mig med Taarebrød og giv mig bredfuldt Maal af Taarer at drikke.«

Nu forstod han den paa eengang dragende og ængstende Magt, saadanne underlige Ord kunde have over ham. Den store Lykke, han i Blinde havde søgt, det var den store Lidelse, det var hint vilde, ulægelige Savn, som hans fordums Lærer, Pastor Fjaltring, saa ofte havde prist for ham som Guddommens sande Naadesbevisning.

Han løftede endelig Hovedet, — og det var med en Fornemmelse af at vaagne af et Mareridt, at han saae udover den solbeskinnede Plads med dens brogede Liv af Vogne og Fodgængere. Lidt efter rejste han sig og gik gennem Smaagaderne hjem til sit Hotel ved Vestervold. Men da han naaede Porten, vilde han ikke derind. Han gik videre, skraaede over Gaden og søgered ind i Ørstedsparken, hvor han plejede at gaa om Mor-

genen, mens her endnu kun var faa Spaserende. Ogsaa nu i Byens Middagstid var der fredeligt. Børnene og Ammerne var draget hjem. Bænkene var tomme. Lange og brede Skygger strakte sig henover Plæner og Gange, mens Solen endnu skinnede paa det gulnende Løv og de mange irgrønne Broncestatuer.

Han tog Plads paa en Bænk i en af Midtergangene; og mens han sad der uforstyrret og tegnede med sin Stok i Gruset, skød paany den Tanke op i ham, at det vilde være en Lykke baade for Inger og Børnene, om han døde eller paa anden Maade gled ud af deres Tilværelse. Maaske især for Børnene. Han tænkte paa, hvad Inger forleden havde fortalt om Hagbarth. Han havde forresten ogsaa selv i nogen Tid mærket, at der var kommen noget skjult i Drengens Væsen overfor ham; han havde blot ikke før kunnet forklare sig Aarsagen. Saaledes havde han en Dag overrasket ham i en ret uskyldig Jagt efter en Fugl ude i Haven, og det Udtryk, der var kommen i Drengens Øjne, da han opdagede ham, havde isnet ham dybt ind i Sjælen. Det havde været for ham, som om han saae sig selv som Barn staa foran Faderen og paa een-gang angst og fripostig gribte til alle Slags uværdige Udlugter for at dække over en Forseelse. Men Hagbarths klare Pande maatte intet Kainsmærke formørke! Den Forbandelse, der hvileded

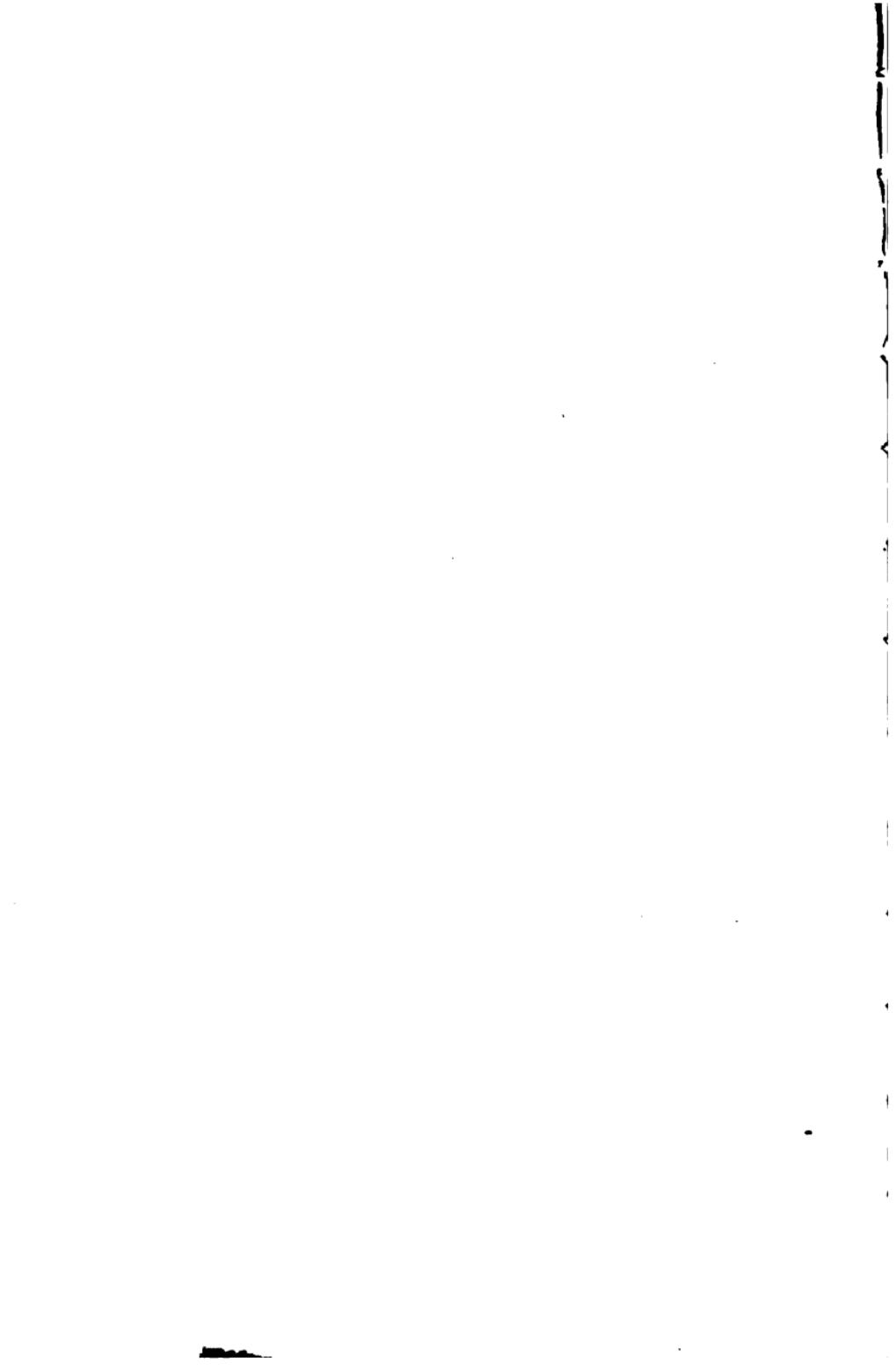
over hans Liv, og som havde gjort ham fremmed og fredløs her paa Jorden, maatte ikke gaa i Arv til hans Børn. Og Inger! Nu, da han var blevet sig selv og sin uovervindelige Livsskyhed fuldt bevidst, hvor kunde han da længer forsvare at lade hende dele hans Skæbne? Stakkels Barn! Hun kendte endnu ikke selv sin Ulykke. Hun forstod endnu ikke, at hun var bundet til en Skifting, en Underjordisk, som blev blind i Lyset og dræbtes af Lykken. Og selvom hendes Øjne engang skulde blive aabnet ved Kærligheden til en anden, vilde hun, saa længe han endnu levede, sikkert lukke over sin Hemmelighed som over en Dødssynd, visne hen og dø uden endog at have tilstaaet den for sig selv.

Halvt svimmel rettede han sig i Vejret for at gaa videre. I det samme faldt hans Øje paa en Statue, der løftede sig over Græskanten paa den anden Side af Gangen. Det var en Silen med Dionysosbarnet i sine Arme. Støttet til en Træstamme stod den gamle, senestærke Satyr med et lille Smil i Øjenkrogene. Det skæggede Ansigt var bøjet over den uvornt sprællende Dreng og skinnede af rolig og stolt Fosterfaderglæde. Pers mørke Blik blev hængende ved den yndefulde Gruppe, der var som en Forherligelse af Sorgløsheden, — og det begyndte at bæve om hans Mund. Han kunde ikke lade være med at tænke paa, hvormeget der vilde være blevet anderledes

for ham, dersom et saadant vejrbrunet, kraftig skægget Ansigt og et saadant Solskinssmil havde lyst over ham som Barn; dersom ikke Livet fra hans tidligste Ungdom var bleven mistænkeliggjort for ham, baade i Hjemmet og paa Skolen, og allermest af de to, der havde sat ham ind i det. Men han var bleven indviet til Livet ved et Kys af Dødens Mund. Gravens Korsmærke blev tegnet paa hans Pande og Bryst samme Dag, han første Gang saae Lyset.

FEMTE KAPITEL

Den følgende Dag rejste han hjem. Overfor Inger nævnte han lige den ledige Vejassistentpost men kun, for at hun kunde vide, at han havde søgt ogsaa udenfor København, foreløbig dog uden at finde noget, der kunde passe for dem — »for den Plads er jo da umulig«.

Saa gik Dagene igen i den gamle, ensformige Drunt, mens Efteraaret gled ind over Landet med al Slags skiftende Vejr. Per havde noget Opmaalingsarbejde hist og her; af større Arbejder havde han derimod ingen for Tiden.

Inger havde straks mærket, at der var sket en Forandring med ham. Han havde været rørende glad ved at være hjemme igen, havde den første Dag næsten ikke villet slippe Børnene afhænde og havde overøst dem med Gaver. Men der var kommen noget stundesløst over ham og dertil — overfor hende — noget tilbageholdent, næsten sky, der ikke lignede ham. Han, som ellers kunde sidde timevis ved sit Vindu med en Pibe eller en Cigar og følge Skyernes Gang, kunde ikke falde til Hvile noget Sted. Hun kunde høre ham gaa frem og

tilbage inde paa sit Værelse, som om Rejseuroen stadig sad ham i Kroppen. Saa klagede han ogsaa over Søvnsløshed og lod hver Aften rede paa Sofaen inde hos ham selv, fordi han forstyrredes af lille Ingeborg, der havde forkølet sig og hostede en Del om Natten.

Hun gjorde sig i Stilhed sine Tanker derom, som hun overhovedet paa forskellig Maade optoges af hans Rejse og dens Resultater. En af Grundene til, at hun altid saa nødig havde villet flytte til København, var den, at Pers forhenværende Kæreste boede der; det vilde være hende ubehageligt at tænke paa, at de to tilfældig igen kunde mødes. Hun forestillede sig nu, at dette virkelig var sket, og at Per derved selv havde indset, hvor trykkende dette Forhold kunde blive. At han endnu ikke selv havde utalt sig nærmere om Grunden til sin forandrede Bestemmelse, og at han i det hele følte sig lidt genert overfor hende, forstod hun i saa Fald godt.

Men en Udvej maatte der med alt dette findes; det indsaae hun for hver Dag tydeligere. I Rimalt kunde de ikke blive boende uden Fare for at styrte sig i ny Gæld. Hun havde allerede nogle ubetalte Regninger, som pinte hende, men som hun foreløbig ikke havde villet omtale for Per, der for Tiden havde nok af Plager, Stakkel! En anden Grund til hans Uro saae hun netop i Bekymringerne for deres Fretid; og det gjorde

hende saa ondt, at hun ikke kunde hjælpe ham med et godt Raad.

En Eftermiddag holdt en Rytter udenfor i Gaarden og bad om at faa Per i Tale. Inger, som var beskæftiget nede i Kælderen og ikke kunde se ham, genkendte øjeblikkelig Stemmen. Hvad vil han her? tænkte hun forbavset og lidt urolig, da hun hørte den Fremmedes Skridt oven-over paa Forstuegulvet. Det var den unge Proprietær Brück.

Han paa sin Side var ikke mindre overrasket over ikke at træffe Per hjemme. Per havde nemlig — lidt usædvanlig ovenikøbet — sat ham Stævne her i Anledning af et Opmaalingsarbejde, han havde foretaget paa Budderuplund, og hvis Resultater han havde ønsket at jævnføre med Gaardens gamle Jordskyldskort, hvilke Hr. Brück derfor medbragte. Inger maatte nu en Tid sidde og underholde ham inde i Dagligstuen, hvad hun var meget ilde ved, blandt andet fordi hun skulde stryge noget Barnetøj og netop havde en Bolt i Komfurilden.

Hun begreb ikke, hvor Per blev af. Han havde været hjemme ved Kaffetid, og Vognen stod i Porten, saa han kunde ikke være langt borte.

Hvad der trykkede hende i Omgangen med Hr. Brück var først og fremmest hans Stammen, der gjorde al Samtale med ham besværlig, saa meget mere som han selv var ret ulykkelig over

sin Legemsfejl. Paa en vis Maade havde hun af den Grund ondt af ham, ja hun troede endog, at hun helt vilde have kunnet overvinde sin Uvilje mod ham, dersom han ikke ogsaa havde haft de Øjne. De var smaa og staalgraa og havde alle rede i hans Drengeaar haft et stærkt, ja voldsomt Blik, der gjorde hende utryg overfor ham.

Der gik over en halv Time, før Per kom. Han gjorde mange og — som det forekom Inger — underlig kejtede Undskyldninger; hvorpaa de to Herrer trak sig tilbage til hans Stue.

Undersøgelserne trak ud over flere Timer. Per bad derfor Hr. Brück blive der til Aften, og denne tog med Tak mod Indbydelsen. Iøvrig blev det aftalt, at Per ved Lejlighed skulde tage til Budderuplund for paany at maale et Par omtvistede Linjer, og Per bestemte sig til at gøre dette allerede den næste Dag, i Fald det blev sigtbart Vejr. Han vilde — som han lidt forblommet sagde — gerne have Arbejdet hurtigt fra Haanden.

»Jeg maa saa huske med det samme at se nøjere paa Deres Hønseracer. Min Kone har flere Gange bedt mig om det. Hun har saa megen Interesse for den Slags Ting og eksperimenterer i det uendelige.«

Det faldt herefter ganske af sig selv, at Hr. Brück ved Aftensbordet foreslog Inger at gøre sin Mand Følgeskab til Budderuplund næste Dag.

»Jeg tror, jeg kan vise Fruen et Kuld Kokinkinesere, som De vil misunde mig.«

Inger sågde Tak, som man takker for en Indbydelse, man ikke tænker paa at gøre Brug af.

Den næste Formiddag laa der længe en saa tyk Taage over Egnen, at den umuliggjorde enhver Udmaaling i Marken. Først ved Middagstid lettede Dampen, Solen kom frem, og en høj Septemberhimmel formelig væltede Varme ned over Jorden. Ude i Haven summede Insekterne ganske sommerligt. Hønsene viftede sig med Vingerne, og Spurvene søgte parvis ind i Skyggen.

Da Inger inde bag Sovekammervinduet saae Vognen blive trukket frem, overfaldtes hun af foraarsagtige Flyvelyster. Hun var nærvært at fortryde, at hun saa bestemt havde sagt Nej, da Per den foregaaende Aften spurgte hende, om hun ikke havde i Sindet at tage mod Hr. Brücks Indbydelse. Hun vidste, at Vejen til Budderuplund gik gennem et Par af Egnens smukkeste Skove, og hun havde saa længe siddet herhjemme og kukkuloret og været trist og tung i Sindet. Hun tænkede nu paa, at det maaske ogsaa vilde oplive Per, om hun gjorde ham Følgeskab. Saa havde hun i Grunden ogsaa nok Lyst til igen at se den gamle Herregaard, hvor hun som Barn havde været Gæst nogle Gange sammen med sine Forældre; og skulde hun tilmed kunne tiltuske sig et Par gode Kokinkinesere for et Par af sine Plymouth-Rocks,

vilde hun kalde det for et heldigt Træf. Endelig havde hun netop faaet sig en ny Hat, som hun selv fandt meget klædelig, og hvormed hun endnu ikke havde haft nogen Lejlighed til at vise sig for Verden.

Hun slog i sidste Øjeblik Vinduet op og raabte ud til Per, der netop var ved at stige tilvogns:

»Vil du have mig med?«

Han syntes ikke straks at forstaa hende rigtig. Han stirrede paa hende med et saa komisk betuttet Udtryk, at hun maatte le.

»Forstaar du ikke, Barn! — Jeg vil med!«

Saa nikkede han bare.

Blakken blev atter fraspændt og Giggen ombyttet med Ponyvognen med det røde Fløjlsæde. Ogsaa Stadsseletøjet kom frem, og en halv Time efter drog de af Gaarde.

Vejen førte over Skinnerne og steg derfra jævnt op over en Bakke med vid Udsigt over Aaen og Engene. Paa den anden Side af Bakkens Ryg sænkede Jordsmonnet sig stejlt ned mod en bred, skovfyldt Kløft, hvis hundredfarvede Bladehav flimrede i Solen. Snart lukkede Skoven sig om dem, Vejen blev blød og tung, og Per lod Blakken gaa i Skridtgang.

Han sad hele Tiden tavs. Inger derimod var usædvanlig livlig og udtrykte stadig sin Glæde ved at være kommen ud. Herinde i Skoven blev hun nu helt overstrømmende i sin Naturbegejstring. Hvor her

var dejligt! Disse mægtige Træer! Dette stille susende Løvtag! Denne Uendelighed af Farver! ... Navnlig disse Farver! . . . Tæt ovenover dem kvidrede en enlig Fugl, der syntes at forfølge dem. Hun kunde ikke faa Øje paa den lille Skabning men hørte den bestandig, snart hist, snart her, mens den ligesom skælmsk blev ved at gentage sit »Se-hid! Se-hid!« Hun lænede sig tilbage og følte sig saa befriet, aandede saa let, som om paa eengang alt, hvad der havde tynget og tvunget, var bleven løftet fra hendes Sind. Hun syntes tilsidst, hun maatte synge her, men saa kom hun til at huske paa, at Per saae saa nedtrykt ud, og nøjedes da med at nynne lidt paa en Vise.

Pludselig greb hun Per om Armen for at faa ham til at standse.

»Se!« hviskede hun.

Foran en Tykning noget borte havde hun faaet Øje paa en Raa. Med høje, spidsede Øren og store, vidtaabne Øjne stod den som paa Spring og stirrede hen paa dem. Per holdt stille. Heller ikke Dyret rørte sig af Pletten, men blev staande med oprejst Hoved og maalte dem ligesom trodsigt med Blikket. Et Par Gange bevægede det Ørene, og tilsidst strakte det ogsaa Halsen lidt frem. Men pludselig, som om det skræmtes af sin egen Bevægelse, vendte det omkring og satte i lange Hop ind gennem Tykningen.

Hallo! raabte Inger uvilkaarlig efter det og løftede Armene; hendes Kinder blussede. Hallo! Hallo! raabte hun igen, mens Lyden af raslende Blade og knækkende Kviste tabte sig i Skovens Dybder.

Ogsaa paa Per begyndte Naturindtrykkene at virke. Det lysnede igen i hans Sjæl. Berøringen af Ingers Haand havde forplantet sig igennem ham som en Skælven. Livshaabet flammede atter op. Men det var en Sankt Elmsild. En eneste Bemærkning af Inger slukkede den brat.

»Det er kedeligt, du ikke er Jæger,« sagde hun. »Det maa være et friskt og fornøjeligt Liv. Du skulde forsøge det engang. Saadan at flakke løs og ledig om i Skove og paa Marker maatte da ogsaa være godt for din Sundhed. Tror du ikke?«

»Det kan vist ikke nytte for mig; den Slags Ting skal man opdrages til. Og jeg er i Virkeligheden aldrig blevet rigtig præsenteret for Naturen. Det er vel derfor, jeg føler mig fremmed for den.«

»Hvem tilhører egenlig den Skov her?«

»Den hører under Budderuplund.«

»Tænk, strækker dens Jorder sig helt hernald!«

»Ja, det er en stor Ejendom. Etatsraaden er jo ogsaa en hovedrig Mand.«

»Ja, det er han jo.«

Kort efter var de ude af Skoven. En ny Ud-

sigt aabnede sig for dem over den milebrede Engflade til Landet paa den anden Side. Men atter kom der en Skov og bag denne en endnu højere Bakke med et endnu videre Udsyn over det frugtbare Landskab. Forude paa Bakkens Sydkraaning saaes en stor, hvid Bygning med to lave Taarne og en anselig Park. Det var Budderuplund.

Inger betragtede den en Tid i Tavshed.

»Tænk, at Haven er saa stor. Det kan jeg ikke huske.«

»Ja, det vilde være en rar Tumleplads for Hagbarth,« sagde Per paa en besynderlig hikkende Maade, saa det lød som en undertrykt Smaalatter. »Det begynder at knibe for ham med at faa Alburum derhjemme.«

»Hvad er det for en stor Bygning, der ligger bagved ... den med den høje Ryg?«

»Det er Laden. Og bagved den ligger Staldene og Mejeriet. Altsammen moderne indrettet og af første Slags. Det maa man lade de Tyskere, de har deres Ting i Orden.«

»Tror du alligevel ikke, de vil finde det underligt, at jeg kommer med?«

Per viste sig øjeblikkelig villig til at standse.

»Vi kan godt vende om, dersom du synes det.«

»Nej, jeg er bange for, at de maaske allerede har set os. Dergaard en Herre op igennem Alleen. Er det ikke Thorvald Brück?«

»Jo, det kan nok se ud til at være den unge Hr. Brück.«

»Ja, saa gaar det ikke an. Og husk nu paa, Per, jeg vil forfærdelig gerne have de Kinesere, saa du maa love mig, at vi kommer ned i Hønsegaarden. Saa skal jeg nok selv klare Resten.«

Det var ganske rigtig Thorvald Brück, der kom op gennem den gamle Lindealle, som fra Landevejen førte op til Gaarden. Han havde ogsaa faaet Øje paa det lille Ponykøretøj og havde genkendt det paa Hesten, og da det kørte ind gennem Porten, stod han paa Stentrappen for at tage imod.

Mens en liberiklædt Tjener sprang til for at modtage Tømmen, hjalp han selv Inger af Vognen og takkede hende ærbødig, fordi hun var kommen.

Etatsraaden bød hende velkommen inde i Havestuen. Han var en høj, statelig Herre med et kortklippet, sølvhvidt Haar, en skægløs Hage, svære Bryn og Ørnенæse. Trods sine treoghalvfjersindstyve Aar holdt han sig lige saa kavalermæssig rank som Sønnen. Man saae, at der flød gammelt Krigerblod bag denne vejrunede Hud. I et Sprog med udpræget holstensk Betoning sagde han Inger nogle Artigheder om hendes friske Udspringe og spurgte til hendes Forældre, især til hendes Fader, af hvem han syntes en hel Del

optaget. Per derimod behandlede han temmelig overlegent.

Der blev bragt Vin og Frugter, og en almindelig Samtale kom igang.

»Ja, De skal jo ud i Marken,« henvendte han sig efter en Snes Minutters Forløb til Per. »Min Søn har talt derom. Vi skal nok passe godt paa Deres Frue saalænge.«

»Fruen interesserer sig for Hønsene,« indskød Thorvald Brück stærkt stammende. »Jeg haaber, jeg tør tilbyde min Ledsagelse. Maaske kan det more Dem med det samme at opfriske gamle Erindringer her fra Budderuplund.«

Per havde rejst sig, og Inger syntes pludselig lidt betuttet ved at skulle blive ene tilbage; hun havde en Indvending paa Læben, men Etatsraaden gav i det samme Tjeneren Ordre til at lade Fjerkræet purre ud.

En Timestid gik nu Per langs et Jorddige sammen med et Par Mænd, der bar hans Stokke og Maalekæde. Det var ham næsten ikke muligt at holde sine Tanker ved Arbejdet. Mændene saae da ogsaa flere Gange forbavset paa ham, saa besynderligt bar han sig ad. Bitterlig angrede han nu, hvad han havde gjort. Han havde taget fejl af sig selv. Han havde troet sig mere færdig med Livet, end han virkelig var. Han kunde og vilde endnu ikke slippe det!

Da han kom tilbage, sad Inger og Thorvald

Brück igen i Havestuen sammen med Etatsraaden. De havde lige afsluttet deres Rundtur paa Gaarden, hvor de havde beset baade Staldene og Mælkeriet og Hundegaarden, og Etatsraaden, som tilsidst havde sluttet sig til dem, havde endog ført hende ind i Køkkenet og gennem Forraads-kamrene, ja helt ned i Hovedbygningens historisk mærkværdige Kældere, der var Rester af en middelalderlig Borg, som havde staaet her, og paa hvis Syld den nye Gaard var rejst.

Etatsraaden, der syntes meget indtaget i Inger, vilde nu have dem til at blive der til Middag. Inger saae spørgende hen paa Per, der imidlertid absolut afslog Indbydelsen. Paa en næsten stødende Maade — syntes Inger — bad han om at faa Vognen forspændt.

Thorvald Brück fulgte dem tilhest et Stykke paa Vej. Han red en høj, gul, langhalet Hoppe, som han — aabenbart til Ære for Inger — lod danse under venstre Schenkel, saa Skummet stod den om Mulen. Han sad strunk i sin snævertsluttende, franske Ridedragt, som lidt for udfordrende fremhævede hans kraftige Muskelbygning. Inger saae derfor mest til den anden Side og søgte at drage Per med ind i Samtalen, hvad dog stadig ikke lykkedes hende. — »Heste- og Hundesnak interesserer mig ikke,« forklarede han kort bagefter.

Rytteren forlod dem et Stykke foran Skoven

for at slaa ind paa en Sidevej, der i en Bue førte tilbage til Budderuplund. Her satte han straks i en kort Galop, og Inger fulgte ham med Øjnene.

»Han ser forresten ganske godt ud tilhest,« sagde hun.

»Han er jo ogsaa af gammel Soldaterslægt. Saa vidt jeg veed, vilde han selv have været Officer, dersom han ikke havde haft den kedelige Talefejl. Det er virkelig undertiden helt pinligt at høre ham.«

Inger sad tavs et Øjeblik og saae hen for sig.

»Ja, Stakkell! Forresten syntes jeg ikke, det var saa slemt idag.«

»Fik du saa de Kinesere?« spurgte Per.

Inger blev rød. Det havde hun glemt.

»Tænk, hvor ærgerligt! Jeg er sikker paa, jeg havde faaet baade et og to Par, bare jeg havde spurgt om det. Etatsraaden var saa overordenlig elskværdig.«

Og hun fortalte meget optaget om alt, hvad hun havde set, og priste den Orden og Renlighed, der havde raadet allevegne.

»Ja,« sagde han ret haanligt, da hun sluttede. »Saadan noget ser jo meget net ud. Og hvad er saa det hele? Etatsraadens Fader var Studepranger med en Ritmestertitel. Han selv og Sønnen har faaet nogen Politur; men hvad jeg for min Del kalder Dannelsel, har de ikke noget af. Dertil kræves en Art af Livsindtryk, som ingen af dem er modtagelig for.«

Inger betragtede ham overrasket. Han havde netop i de sidste Dage stadig rost Thorvald Brück i høje Toner. Men han var saa helt uberegnelig i denne Tid. Og hun drog et lille Suk og tav.

Ved Mørkningstid var de atter hjemme. Per klagede over Hovedpine og gik ind til sig selv. Han tændte en Pibe, satte sig ved sit Vindu men rejste sig straks igen, hængte Piben op og gav sig til at gaa frem og tilbage paa Gulvet uden at kunne faa Ro paa sig. Han følte sig som det ubrugligste Menneske paa Jorden, en ulykkelig Halvmand, der elskede Livet uden at kunne hengive sig til det, og som foragtede det uden at ville slippe det.

Det bankede frygtsomt paa hans Dør. Det var Hagbarth, der var bleven sendt derind for at sige Godnat.

Synet af Drengens Ufrimodighed fik ham til at tage sig sammen. Idet han tvang sig til at smile, tog han ham op i sine Arme og stod nu en Tid med ham omrent i den samme Stilling som hin spøgefulte Silen med Dionysosbarnet, han havde set i Ørstedsparken.

»Du er jo da ikke bange for Far — vel Hagbarth?«

»Næ-ej,« hikkede Drengen.

»Vi to skal nok komme godt ud af det med hinanden. Tror du ikke?«

»Jo,« sagde han og gjorde sig tung for at

slippe ned, — han følte sig endnu mere utryg overfor Faderens Kærtegn end overfor hans Mishag.

Saasnart Knægten var kommen ned paa Gulvet, smuttede han ud af Døren.

En Eftermiddag en Ugestid senere kørte Inger og Per hen til Bøstrup Præstegaard, hvor de ikke havde været siden Pers Hjemkomst. Her hændte der nu noget, som yderligere drev frem mod en Afgørelse.

Forholdet mellem Per og hans Svigerfader havde i Aarenes Løb udviklet sig til et skjult Fjendskab, som paa begge Sider kun holdtes i Tømme af Hensynet til Inger. Men ved denne Lejlighed gik det galt. Den ophidsede Sindstilstand, hvori Per i den sidste Tid havde været, gjorde ham ømtaalgig og mistænksom. Efter et Par smaa, ildevarslende Sammenstød ved Aftensbordet kom det inde i Dagligstuen til et lidenskabeligt Optrin. I Anledning af noget, Per havde fortalt om det store Opsving i København, gjorde Præsten en af sine sædvanlige Bemærkninger om Letfærdigheden i Hovedstaden og om den materialistisk sindede Ungdom, der voksede op derinde. Hertil svarede Per ret udfordrende, at han ikke havde fundet mere Idealitet paa Landet, snarere mindre; og da Svigerfaderen irettesatte ham for denne Udtalelse og navnlig for hans Tone, foer

han ganske ubehersket op og sagde, at han — Svigerfaderen — savnede al Berettigelse til at forekaste andre deres Madstræv, og at overhovedet danske Præsters Himmelvendthed i ni af ti Tilfælde ikke var andet end en forargelig Maske.

Saadanne Ord var aldrig før hørt i Bøstrup Præstegaard. Ved at se paa Inger, der fra den anden Side af Bordet stirrede over paa ham med et ligblegt Ansigt, besindede Per sig ogsaa hurtig, og i henved et Minut var der gravstille i Stuen. Saa rejste Præsten sig i hele sin stumpede Majestæt, skød sin Stol tilbage, vendte sig mod Inger og sagde:

»Du burde have sørget for at forskaane os for den Slags Scener.«

Hvorpaa han gik ud af Stuen og ind til sig selv. Hans Kone fulgte ham med forfaerdet Mine.

Per fik i Hast Vognen forspændt, og kort efter kørte han og Inger ud af Gaarden, uden at Svigerforældrene havde ladet sig se. Paa hele Turen hjem var der ingen af dem, som talte. Det var mildt og stille Vejr, og Inger var godt indpakket. Alligevel kunde Per mærke, at hun rystede af Kulde.

Da de naaede hjem, var hun roligere. Ikke alene tillod hun, at han hjalp hende af med Kørekaaben, hun bad ham endog selv om at hænge den op paa Knagen for hende. Saa gik hun ind

i Barnekammeret for at høre til Børnene og gjorde derpaa sin sædvanlige Aftenrunde i Huset.

Per søgte ind i sit eget Værelse og tændte Lampen. Da han skulde sætte Glasset paa, mærkede han, at ogsaa han rystede. Saa anbragte han sig i sin Skrivebordsstol med en Avis og ventede i angstfuld Spænding paa, hvad der vilde komme.

En halv Snes Minutter efter hørte han Inger gaa inde i Sovekammeret, og efter endnu en lille Tids Forløb kom hun ind — til hans Overraskelse i Underskørt og Frisertrøje, som tilmed hang uknappet omkring hende.

»Du ser, at der igen er blevet redt til dig herinde,« sagde hun, idet hun rettede paa hans Hovedpude. »Det er vel rigtigt?«

»Ja Tak — det er godt,« sagde han bag sin Avis.

»Ingeborgs Hoste er forresten meget bedre.«

Hertil svarede Per ikke noget.

Saa satte Inger sig i Gyngestolen henne i Krogen og betragtede ham herfra en Tid i Tavshed.

»Ja, Per — nu maa vi jo alligevel gøre Alvor af at komme herfra.«

»Hvorfor mener du?«

»Det veed du godt. — For hvad der skete iaften, var jo ingen Tilfældighed. Jeg forstaar nu bagefter, at det længe har trukket sammen til noget saadant.«

»Men hvad saa? At jeg for mit Vedkommende

herefter ikke godt kan komme i Bøstrup Præstegaard og maaske ikke engang vilde blive modtaget der, vil forhaabenlig ikke have til Følge, at ogsaa du og Børnene bliver lyst i Ban. Og det vilde dog være altfor unaturligt, om du selv af den Grund holdt dig borte fra dine Forældre.«

Inger sad med Hovedet tungt hvilende i den ene Haand og saae ud til Siden.

»Hvor du undertiden kan saare, uden at du vistnok selv veed af det. At du kan tænke dig, at jeg vilde kunne gaa ud og ind et Sted, hvor du var udelukket. Ovenikøbet med Børnene!«

»I dit eget Hjem.«

»Allermindst der — naturligvis. Men under de Forhold synes jeg, at Opholdet her maa blive saa rent umuligt for os begge to. Det kunde jo være bleven vanskeligt nok endda.«

»Hvor har du saa tænkt dig, vi skulde tage hen?«

»Du talte forleden om en Vejassistentpost et Sted ved Vestkysten. Den skulde du foreløbig søge, synes jeg. Og hellere idag end imorgen.«

»Veed du nu ogsaa rigtig, hvad du opfordrer mig til? For det første er Lønnen — hvad jeg vist fortalte dig — ikke to Tusinde Kroner; og nogen stor Udsigt til Ekstrafortjeneste er der næppe paa de Kanter. Og saa er det, saa vidt jeg veed, en af Danmarks ødeste Egne, bare Klit og Hede og ikke andre Mennesker i Miles Omkres end Smaabønder og Fiskere.«

»Men saa har vi jo da hinanden,« sagde Inger efter et Ophold. »Og det maaske mere der end her.«

»Kære Inger! Du, som hænger saa meget ved dine Forældre og dit gamle Hjem og dine Ungdomsbekendte, og som holder af at have det lidt hyggeligt og godt. — Nej, min Ven, det var for stort et Offer at kræve af dig. Du vilde saamænd — og det med god Grund — bebrejde mig det bagefter, dersom jeg tog derimod.«

»Gud give, jeg da vidste, hvad du egenlig vil,« sagde hun og rejste sig. Og med et pludseligt, ubehersket Udbrud fortsatte hun: »Vi maa dog bort herfra! Hergaard vi tilgrunde!«

Uden at sige Godnat gik hun ind til sig selv og trak heftig Døren til efter sig.

Per blev siddende ubevægelig og stirrede paa den lukkede Dør med et sygt Blik. Et Par Gange rykkede det i ham. Han vilde rejse sig og gaa derhen, men Spøgelsehaanden holdt ham tilbage. Det maatte ikke ske! — Han kastede sig ned over Bordet og trykkede Ansigtet mod sin Arm for at nedkæmpe en vild Graad, der brød inde i Brystet. Nej, det maatte ikke ske! Hun var jo ingen Trold! Hun maatte og skulde gives tilbage til Livet og Lyset. Hun og Børnene! Og nu var den yderste Frist ude! Hun var selv begyndt at føle, at Ulykken var over hende. Hendes Sjæl var ved at vaagne. — — Det fik saa gaa med ham, som det kunde!

Den følgende Aften, da Børnene var kommen i Seng, og mens begge Pigerne var beskæftiget i Køkkenet, søgerede han hende inde i Dagligstuen. Hun havde netop tændt Lampen og sad i Sofaen og stoppede Børnestrømper. Skønt Per havde holdt sig hjemme hele Dagen, havde de kun vekslet et Par Ord med hinanden siden den foregaaende Aften. Inger havde lagt Mærke til, at han flere Gange paa en underlig sky Maade havde kreset baade om hende og Børnene uden dog at indlade sig med dem; ja i Middagstiden, da Børnene hviledede, havde hun overrasket ham inde i Barnekammeret, hvor han havde staaet ved Hærbarts Seng og set ned paa den sovende Dreng med et Udtryk, som ængstede hende.

Dog, det var ikke udelukkende Bekymringerne for deres Fremitid, som havde gjort hende saa tavs og tilbageholden denne Dag. Hun følte sig ogsaa trykket af, hvad der om Aftenen var foregaaet mellem hende og Per inde i hans Stue. Hun havde bagefter slet ikke kunnet forstaa, hvad det var, der kom over hende i det Øjeblik, og Erindringen derom gjorde hende skamfuld.

Per gik nogle Gange frem og tilbage paa Gulvet og satte sig saa overfor hende ved Bordet. Ingen af dem havde endnu kunnet overvinde sig til at sige det første Ord. Udenfor støjede et Uvejr. Idelig slog de afbladede Rosen-

ranker mod Ruderne med en dump, ligesom
træt Lyd.

»Har du saa tænkt over, hvad vi talte om
iaftes?« spurgte endelig Inger.

»Ja. Jeg har overhovedet ikke tænkt paa
meget andet. Men inden vi tager den Sag op
igen, er der noget, jeg synes, vi først maa have
paa det rene. Jeg mener naturligvis det, som
foregik igaar hjemme hos dine Forældre. Du
sagde jo selv, at det ikke var noget rent tilfældigt,
og deri har du ganske Ret. Selv om mine Ord
maaske faldt anderledes, end de vilde have gjort
det i et roligere Øjeblik, saa gav de dog Udtryk
for noget, som er mere end en tilfældig Stemning
hos mig.«

»Det har jeg længe mærket, Per.«

»Ja, det sagde du jo ogsaa igaar. Men naar du,
kære Inger, altsaa ikke har været uvidende om
den dybe Uoverensstemmelse i Livssyn, der skiller
mig fra din Fader og hans Kres — og i en vis
Forstand altsaa ogsaa fra dig — er det da ikke
underligt, ja er det ikke ganske uforsvarligt, at
vi to ikke har talt mere med hinanden derom,
end vi har gjort? Fejlen er min — jeg veed det
godt. Det er en Slags Fejghed, der har faaet
mig til at skjule den fulde Sandhed for dig. Jeg
har været bange for, at du skulde komme til at
holde mindre af mig — eller maaske slet ikke kunde
holde af mig — dersom jeg helt ærligt fortalte dig,

hvad jeg tænkte, og hvordan jeg i det hele var. Det er den Fortielse, jeg nu bebrejder mig. Derfor kan jeg heller ikke fortryde, hvad jeg sagde igaar. Omend jeg — som sagt — kunde ønske, at selve Ordene havde været mindre uoverlagte.«

»Du tager fejl, Per. Jeg har godt kendt dit Standpunkt. Du har jo egenlig aldrig lagt Skjul paa det overfor mig. Jeg veed godt, at du ikke tror paa samme Maade som vi andre, og det har naturligvis ofte gjort mig bedrøvet. Men Far har sagt, at ogsaa den, som i Kristus kun vil se et ædelt og fuldkomment Menneske, har Lov til at kalde sig en Kristen og nære et Salighedshaab, naar han ellers er sand i sit Forhold til Gud og ærlig og gudfrygtig i sin hele Levevis.«

»Men jeg tror heller ikke paa Gud, — Inger.«

»Tror du heller ikke paa Gud!«

Hun sænkede sin Stoppestrømpe i Skødet og stirrede over paa ham med det samme blege, stivnede Ansigt som den foregaaende Aften i Præstegaarden.

»Nej. Det har jeg vist i Grunden ikke gjort længe. Overalt, hvor jeg har søgt ham, har jeg kun fundet mig selv. Og i Opdagelsen af Selvet ser jeg nu udelukkende Betydningen af al Religiøsitet. For den, som er blevet sig bevidst, er en Gud overflødig. Der er for ham hverken noget trøstende eller noget afskrækende

ved Forestillingen om en saadan overnaturlig Personlighed, hvad enten man saa tænker sig ham som Fader eller som Dommer.«

»Hvor du taler! Jeg tror, du engang vil blive et meget ulykkeligt Menneske, Per.«

»Maaske. — Veed du forresten, at der er dem, over hvem Ulykken har en sær fristende og dragende Magt. Paa samme Maade som Mosehuller og mørke Skovsøer skal kunne have det over enkelte Mennesker.«

»Det maa være saadanne, som er forhærdede i Synd og kun finder Glæde ved at synde. Det staar der jo ogsaa om i Biblen.«

»Det gælder i hvert Fald ikke alle. Der er dem, som drages mod Ulykken netop af deres religiøse Instinkt, der siger dem, at kun Sorgen og Savnet, ja maaske først Haabløsheden fuldt ud kan frigøre deres aandelige Menneske. Der er jo ogsaa Planter, som kun trives i Skyggen og Kulden, og som endda bærer Blomster.«

»Den Slags Mennesker kender jeg ikke.«

»Da er de ellers ikke sjeldne netop hos os. Vor Historie viser det. I Solskinstider lider vi gerne Nød paa betydelige Personligheder. Til Gengæld kan ofte vore Trængsler »ruge Ørne ud af Spurveæg« — som der staar i Visen.«

»Tænker du der paa nogen bestemt?«

Per nølede med Svaret.

»Jeg kunde nævne — f. Eks. min Moder, som

jeg har talt til dig om. Jeg kunde ogsaa nævne Pastor Fjaltring.«

»Pastor Fjaltring! Ja, saa forstaar jeg dig slet ikke. Han hængte sig jo!«

»Ja, det gjorde han. Desværre. Jeg har ofte savnet ham i disse Aar. Og egenlig har jeg aldrig før rigtig kunnet forklare mig hans Endeligt. Men i den sidste Tid synes jeg, at jeg har forstaaet ham bedre ogsaa paa det Punkt. Jeg ser nu Grunden til hans fortvivlede Gerning i hans Forhold til sin Kone. Du husker maaske, jeg har fortalt dig om hans besynderlige, næsten galante Opførsel overfor dette uhyggelige, i Bund og Grund ødelagte Menneske. Jeg tænker mig nu, at hun oprindelig har været af en Natur, der var ganske modsat hans, en rig, fuldblodig Natur, skabt for Solskin og Glæde, og at han — hvad i saa Fald kun var naturligt — har haft Samvittighedsnag, fordi han har holdt hende tilbage i et Skyggeliv, som virkede modnende og frigørende paa ham, men hvori hun maatte gaa tilgrunde. Maaske har ogsaa Sorgen og Skammen over at være Vidne til hendes Forfald haft noget pirrende for ham, . . . han kunde ved enkelte Lejligheder aabenbare noget sygelig abnormt i sit Forhold til Smerten. Da hun saa døde, har Samvittigheds-skruplerne taget Overhaand. Ansvaret for det Sjælemord, han havde begaætet, har han ikke

kunnet bære. Det var jo kun kort Tid efter hendes Død, at han aflivede sig.«

De sad et Øjeblik tavse begge to, mens Blæsten klagede sig som et Barn henne i Sprækken under Døren ud til Forstuen.

»Hvorfor fortæller du mig i Grunden alt det?« spurgte Inger og saae mistænksomt over paa ham. »Vi talte jo om noget ganske andet.«

»Fordi jeg synes, Inger, at den Tragedie kan tjene til Belæringer — og til Advarsel — ogsaa for os.«

Stoppestrømpen sank igen ned i Skødet.

»For os! — For os! — Hvad mener du?«

Per saae mod Gulvet og svarede ikke. Han var pludselig bleven saa hvid i sit Ansigt, at Inger uvilkaarlig brød ud i et lille Angstraab.

»Hvad er det dog, du har for i disse Dage, Per? Har jeg gjort dig noget imod? Eller Børnene? Saa sig dog, hvad der er i Vejen!«

Men Per kunde ikke faa Ordet sagt.

»Du er syg, min Ven! Og du veed ikke rigtig selv, hvad du siger. Du tager i den sidste Tid alting saa tungt, saa tungt. Og jeg, som netop har en saadan Trang til at være glad i disse Dage og glemme alle vore Bedrøveligheder! Det er til at fortvivle over! Hvad er det nu, du gaar og plager dig med? Er det vore Pengesager, min Ven? — Eller — — ?«

Der foer med eet som Glimtet af et Lyn over hendes Ansigt.

›Vil du svare mig oprigtig paa et Spørgsmaal, Per?«

›Ja.«

›Da du forleden var i København — traf du da din forrige Forlovede — hende — Frøken Salomon?«

›Nej.«

Hun blev ved at stirre tvivlende paa ham.

›Du lyver!« sagde hun pludselig og rejste sig — Stoppestrømpen fløj med det samme henad Bordet — ›Nu forstaar jeg altting!« — Hun gik med heftige Skridt frem over Gulvet — ›Det har altsammen været Komediespil! Du har talt med din gamle Kæreste og er igen bleven indtaget i hende.«

›Jeg siger dig, du tager fejl.«

›Ja, saa er det en anden! For her stikker noget under! Nu ser jeg det altsammen ganske klart! Du har bedraget mig. Det hele har været et modbydeligt Komediespil. Jeg har skullet forberedes. Du vil skilles fra mig for at gifte dig med en anden. Er det ikke det, der er Meningen? Sig det bare rent ud!«

Per havde det Svar paa Læben, at hvad man — omend ubevidst — ønsker, har man gerne let ved at tro paa. Men han bed Ordene i sig. Og det faldt ham nu ind, at han netop vilde tjene hende bedst ved at gaa ind paa hendes

Indbildung og erklære sig skyldig. Uden Tvangsgrund gav hun aldrig sit Minde til en Skilsmisse, og desuden maatte det jo være hans Formaal at bringe hende til at have og foragte ham; desto hurtigere vilde hun glemme ham. Og hvor han gav Afkald paa saa meget, kunde han vel ofre Æren med.

Han bøjede derfor Hovedet og sagde Ja.

Inger var bleven staaende midt paa Gulvet. Hun stod der med falmet Ansigt og Armene korslagte under Brystet. Øjnene var lutter sort Pupil.

»Og det har du fejgt skjult for mig i næsten tre Uger! Far havde altsaa Ret alligevel. Og jeg, som altid tog dig i Forsvar! Saa afskyeligt kan et Menneske bære sig ad! ... Og din Søvnloshed! Og din Hovedpine! ... Jeg maa le, naar jeg tænker paa, at jeg har gaaet og været bekymret for dig og har tænkt paa, hvordan jeg skulde glæde og opmunstre dig. Og saa har du gaaet her og længtes efter en anden og spekuleret paa, hvordan du lettest skulde blive os kvit. Et saa modbydeligt Komediespil! Ja, Far har bedømt dig fuldkommen rigtigt. Saa lumpent! Saa fejgt!«

Hun var igen begyndt at gaa op og ned ad Gulvet og talte efterhaanden mere til sig selv end til ham. Men inde i Barnekammeret, hvortil Døren stod aaben, begyndte nu »Stumpen« at klynke. Hastig gik hun derind og lukkede Døren tæt til efter sig.

Per rettede sig i Vejret, greb sig med Hænderne om Hovedet og stønnede. Nu var det sket! Og han lovede sig selv at holde ud til det sidste.

Pludselig mærkede han Uro i Huset. Der blev overalt gaaet med Dørene, og han hørte Inger højrøstet give Ordrer til Pigerne. Nede i Gaarden lød Karlens Træsko. Vognporten blev slaaet op — Blæsten smækede Fløjen ind mod Muren med en Lyd som et Riffelskud — og Vognen blev trukket frem.

Vil hun tage bort herfra allerede iaften? — tænkte han angst.

Nu blev Børnene vækket. Ingeborg tudede. Hagbarth spurgte, om der var Ildebrand. Skuffer blev trukket ud og skubbet ind. Allevegne hørtes Ingers bydende Stemme. En af Pigerne kom forfjamsket løbende ind i Dagligstuen paa sine Strømpesokker for at hente noget; men ved Synet af Per vendte hun skräekslagen om. Ogsaa Inger kom engang derind fuldt rejseklaedt, i Hat og Kaabe.

»Naar det endelig skal være, Inger, saa maa da hellere jeg rejse bort. — Eller vent dog i det mindste til imorgen.«

Hun svarede ikke. Hun stod henne ved Sekretæren og tog sine Husholdningspenge og andre Smaating.

»Vil du give mig Lov til at se Børnene?«

›Ikke iasten. Hjemme hos Far og Mor kan du herefter træffe os.«

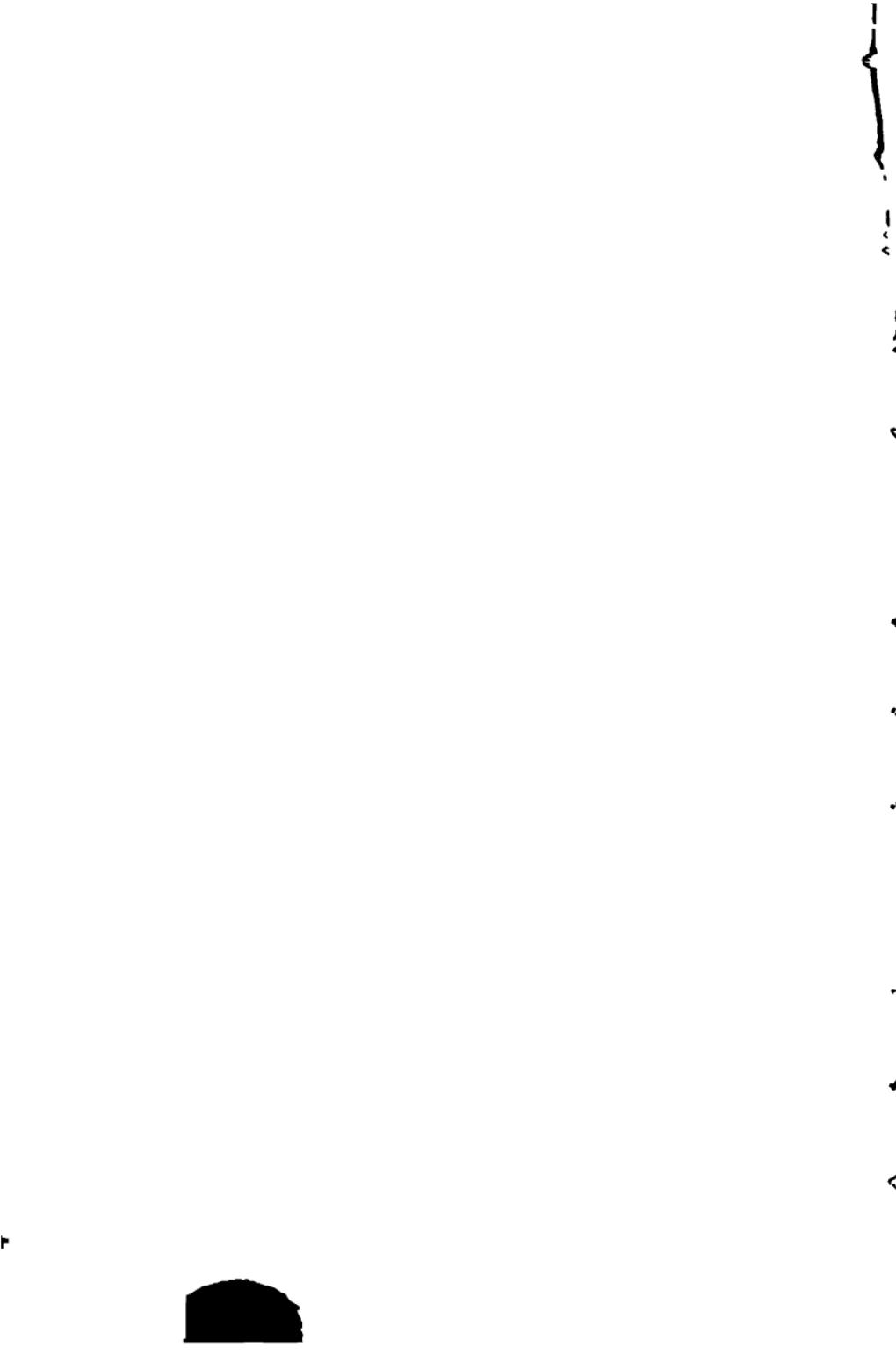
Uroen i Huset steg. Vognen holdt for Døren. De to Smaa blev ved at græde. Hagbarth derimod var henrykt, og hans Glæde mindskedes ikke kendeligt, efter at han paa sit Spørgsmaal, om ikke Far skulde med, havde faaet et kort Nej til Svar.

Saa rullede de ud af Gaarden.

Per havde ikke rørt sig. Da den sidste Lyd af Vognens Hjul splittedes af Stormen, løftede han det blodløse Ansigt op fra sine Hænder og vendte uvilkaarlig Blikket mod Himlen. Med en Flamme i hvert Øje hviskede han mellem Tænderne:

›Er det nu nok?«

SLUTNING

Naar man paa Vejen fra Oddesund til Thisted er kommen forbi Ydby med dens mange dystre Kauer og Daase og herfra søger vestover til den konne lille By Vestervig med Liden Kirstens Grav og videre mod Nord, kommer man til et fattigt, vejrpisket Land, hvor Faarrene selv ved Midsommertid har ondt ved at bjerge Føden. Det er en Klit- og Sumpegn, ens Vinter og Sommer, blaagrøn af Marehalm eller rødlig af Skavgræsser og Lyng, der alene modstaar Havgusens Saltlud. Ufarbare Kærstrækninger tvinger Vejene ud i store Buer, og naar det en sjælden Gang er stille Vejr, driver der en tung Røg henover dem som over en Brandtomt.

Hist og her ligger der en lille Gaard eller en lyngtækket Hytte; men der er ofte flere Kilometer mellem Husene, og Byer findes ikke. Et enkelt Sted ses dog Begyndelsen til en Sammenflytning. I en Lavning, hvor der har dannet sig lidt Eng paa begge Sider af et Moseafløb, ligger fire Huse, af hvilke det ene er en Skole. I det

andet bor en Engmester. I det tredje en Skomager. Det fjerde er tomt.

Fra dette sidste bar man fornlyig Liget af en midaldrende Mand, der i en Aarrække havde beskæftiget Sindene deromkring. Han var en Fremmed paa Egnen og havde aldrig skøttet om at fortælle om sin Fortid. Ellers var han ikke egenlig ordknap, omend lidt but, og han havde mange Venner rundt omkring og ingen Uven. Han var ugift og havde levet ene i sit temmelig store Hus sammen med en gammel Husholderske, en gammel Hest og noget Fjerkræ. I hans Stuer var der altid rent og lyst og hyggeligt; han kunde, som Folk sagde om ham, lokke Solen ind gennem sine Vinduer paa en Graavejrsdag, saadan elskede han den. Skønt han var en ulærd Mand, havde han mange Bøger og købte stadig nye; men sin meste Tid tilbragte han ene med sig selv og sine Tanker ude paa Landevejen, naar han i Embeds Medfør kørte rundt med sin stridhaarede norske Fjordhest, der var næsten blind af Ælde. Manden var Vejassistent, og aldrig havde Distrikts Veje været i saa god Stand som i hans Tid.

Trods sin Ensomhed, og skønt han i mange Aar havde haft et svagt Helbred, der nødte ham til en streng Regelmæssighed i sin hele Livsførelse og navnlig til at forsage saadanne haandfaste Nydelser, som forsonede andre her med Livets

Genvordigheder, syntes han altid rolig og tilfreds. Dette undrede Folk og foruroligede dem tillige, saa meget mere som han ikke søgte Trøst i Religionen, aldrig gik i Kirke, endsige til Herrens Bord, og derfor af Præsten blev betegnet som en af de ulykkelige, der var hjemfalden til den evige Fortabelse. Og endda skulde han — efter hvad man havde faaet oplyst ad anden Vej — have været gift engang og haft baade Hjem og Børn, ja, der var dem, som mente at vide, at han desuden havde været meget rig, hvad det lange Udenlandsophold, han ved enkelte Lejligheder havde talt om, ogsaa nok kunde tyde paa.

En af dem, paa hvem hans Personlighed havde gjort stærkest Indtryk, var hans Genbo, Skolelæreren, en yngre Mand med en nyvakt Aand. Han havde holdt meget af at smutte over til »Assistenten« om Aftenen for at faa sig en Passiar med ham om alvorlige Ting, og han havde (med lidt belagt Samvittighed forresten) altid følt sig særdeles vel tilpas hos ham trods hans ofte gudsbespotelige Tale. Skolelæreren var en Mand, der endnu ejede sin Barnetro ubeskaaren, og da han tillige beflittede sig paa i alle Forhold at leve som et ærligt og redeligt Menneske, mente han at turde haabe paa engang at faa Del i den evige Salighed. Ikke desmindre havde han mange triste og nedslaaede Timer, og han havde ikke kunnet skjule for sig selv, at hans gudløse Genbo

syntes lykkeligere end han. Da han engang havde taget Mod til sig og tilstaaet dette ogsaa for Assistenten, havde denne paa sin rolige Maade svaret, at han i saa Fald ikke havde fundet sit naturlige Voksested, hvor han alene vilde kunne lære den højeste Menneskelykke at kende: at blive sig sit eget Selv fuldt og klart bevidst. Men da Skolelæreren derefter spurgte ham, hvorledes man bar sig ad med at søger dette Voksested, svarede han, at herom kunde det ene Menneske ikke meddele det andet Raad, her maatte enhver frygteløst give sig det Selvudfoldelsens Instinkt i Vold, der var nedlagt i alt det skabte.

En anden Gang trængte Skolelæreren ind paa ham for at faa ham til at udtales sig om, hvorledes denne »højeste« Lykke da føltes; men her paa vilde han heller ikke indlade sig nærmere. »Spørg Deres Præst!« havde han mumlet ironisk. Bagefter havde han saa sagt, at hvad det for et hvert Menneske kom an paa, var at bringe sig i saa vidt mulig selvstændig og umiddelbar Forbindelse med Tingene i Stedet for at sanse dem gennem andres Organer, saaledes som f. Eks. og saa de gjorde det, der levede paa overleverede Forestillinger. Et saadant virkelig levende Forhold til Livet var den nødvendige Forudsætning for at kunne høste frisk Erkendelsesglæde af enhver forefaldende Begivenhed, den mindste saavel som den største, ja selv af den smerteligste. Den,

der ikke af Erfaring kendte den Lykke, som det var, naar en — omend nok saa lille og betydningsløs — hidtil uoplukket Afkrog af Tankens eller Virkelighedens Verden oplodes for En, vidste overhovedet ikke, hvad det var at leve.

Disse Ord havde Skolelærer Mikkelsen ofte maattet tænke paa i Assistentens sidste Leveaar, hvor denne trods frygtelige Kræftlidelser holdt Modet oppe uden fremmed Trøst. Under selve Smerte-anfaldene kunde han være ynklig nok og jamre sig saa vildt, at man i de tre omliggende Huse maatte gaa omkring med Bomuld i Ørene. Men naar man bagefter kom ind til ham, laa han med et Udtryk i sit Ansigt som En, der har haft en rig og dyb Nydelse; ja engang, da han havde været næsten smertefri i et Par Uger, havde han halvt spøgende sagt, at han begyndte at længes efter Pinebænken. At Livet virkelig intet Øjeblik havde syntes ham helt uudholdeligt, viste sig efter hans Død, da man fandt en ladt Revolver skjult i hans Natbordsskuffe.

De sidste Dage laa han stille hen og vilde Ingen se. Heller ikke for sin Sygdom og dens Ødelæggelser rundt om i hans Legeme havde han længer nogen Interesse. Først da han mærkede Dødskulden i sine Ben, slog han Øjnene op, og lidt efter bad han om et Spejl for at se Udtrykket i sit Ansigt. Men det var forslilde; han havde alle rede mistet Synet. Kort efter begyndte Døds-

kampen. Det var ved Aftenstid, og Vinduet var tildækket. Den gamle Husholderske holdt hans Haand. Et Lys brændte ved Sengens Hovedgærde. Paa Væggen tikkede Faderens store Sølvur.

»Det er snart forbi,« hviskede han pludselig med næsten klar Stemme og som i barnlig Angst. To Minutter efter sank hans Hoved til Siden. Konen hørte kun et lille Suk, og han var død.

Til Begravelsen mødte et efter Forholdene jævnstort Følge. I det skønneste Oktobervejr med blaa Himmel og næsten stille Luft blev han sæknet i den sandede Jord, medens Hovederne blottedes. Der blev sunget et enkelt Salmevers, men nogen Tale blev der ikke holdt, og Kirkeklokken hang stum i sin tjærede Galge. Saadan havde den Afdøde selv bestemt det. Til den Fanfare, han havde forlangt at faa blæst over sin Grav, havde Præsten til Gengaeld nægtet Tilladelse.

To af hans Søskende havde indfundet sig til Begravelsen. Det var Departementschef Eberhard Sidenius og Provsten Thomas Sidenius, begge uden Uniform. Efter Jordfæstelsen blev hans Testamenteaabnet, og til de to Brødres overbærende Beklagelse havde han taget den Bestemmelse, at hans Efterladenskaber skulde tilfalde »Jakobe Salomons konfessionsløse Skolehjem« i København. Det var en Virksomhed, ingen af dem fandt fortjenstfuld. Det viste sig,

at der foruden Bohavet ogsaa var et Par Sparekassebøger og adskillige Kontanter, tilsammen til en Værdi af henimod en Snes Tusinde Kroner. Den strengt regelmæssige og asketiske Levevis, som den Afdødes svage Helbred havde paabudt ham, og som iøvrigt passede godt for hans Tilbøjeligheder, havde tilladt ham at henlægge henved Halvdelen af sin Aarsløn foruden al Ekstrafortjeneste, deriblandt Afstaaelsessummerne for et Par smaa Opfindelser, han ved Lejlighed havde gjort.

Brødrene var forbavsede.

»Tyve Tusinde Kroner — det er virkelig en betydelig Sum,« sagde Departementschefen betænkelig.

»Ja, det er virkelig en ikke ringe Kapital,« sagde Provsten i samme Tone.

»Forhaabenlig er han kommen redelig til dem.«

»Derom har vi visselig ikke Lov til at tvivle.«

* * *

Da Departementschefen var vendt tilbage til København, drev en vis Nysgerrighed ham til personlig at overbringe Frøken Salomon Meddelelsen om den hendes Skolehjem tilfaldne Arv.

En Dag gik han ud paa Nørrebro, hvor Frøkenen havde opført sit meget omdisputerede

»Børnenes Hus« midt i Fattigkvarteret. En Porterske førte ham over en stor, sollys Legeplads med Træer og Bænke, og da det viste sig, at Bestyrerinden i Øjeblikket var beskæftiget ved Undervisningen, benyttede han Lejligheden til at se sig lidt om i den store og smukke Bygning.

En ung Lærerinde kom hen imod ham og tilbød at vise ham rundt.

Til den ene Side laa en højloftet, lys og festlig Spisesal, hvor den ene Halvdel af Børnene netop fik Mad, mens den anden var paa Skolen, som laa i Bygningens anden Ende. Ved Siden af var der et Par Systuer, hvor Børnene — baade Drengene og Pigerne — lærte at bøde deres Tøj, stoppe deres Strømper, lappe deres Sko. Ovenover var en Række luftige Badekamre. Hver tredje Dag fik Børnene et Bad — forklarede hans Ledsagerske. Lys, Luft, Vand og regelmæssige Maaltider var overhovedet de Midler, hvormed Skolen opdrog Børnenes moralske Sans, og som altsaa skulde erstatte Religionsundervisningen. Børnene boede ikke paa Skolen; det var netop Meningen, at de med deres rene Kroppe, deres velholdte Klæder og gode Manerer skulde virke rundtom i Hjemmene som smaa Missionærer for Troen paa Renlighed, Orden og Tugt. Men Skolen stod aaben fra tidlig om Morgen, naar Fabriksarbejdet begyndte, og Børnene fik deres fulde Forplej-

ning der for en Betaling, som ikke var helt ringe men iøvrigt afpassedes efter Forældrenes Evne.

Ja, tænkte Departementschefen ved sig selv. Alt dette kunde jo være meget godt, men —.

I det samme kom der Bud om, at Bestyrerinden ventede ham inde paa Kontoret.

Jakobe Salomon var nu en Dame paa et Par og Fyrre; men til Trods for, at hun havde bevaret sin ranke, knejsende Holdning, saae hun ikke saa lidt ældre ud. Man kunde se paa hende, at den Virksomhed, hun her havde skabt med en saa mægtig Energi og under saa megen Modstand og Mistænkeliggørelse fra forskellige Sider, havde kostet hende mere end hendes Formue. Den Kampens Lod, hun i sin Ungdom havde ønsket sig, var i fuldt Maal blevet hende til Del. Det Ansigt, som hendes Beundrere i sin Tid havde kaldt et Ørneansigt, hendes Uvenner og Misundere et Papegøjefjæs, var nu ubestridelig rovfugleagtigt. Med sit alle rede næsten hvide Haar, sin gullige Hud, sine store, mørke, opspilede Øjne, sin høje Hals, sin enkle, brune Kjole, blot pyntet med en bred, hvid Krave, lignede hun en Kondor, der fra en Fjældtinde skuer milevidt ud over Sletten.

Da Departementschefen kom ind, gik hun ham hurtigt imøde henne fra sit Skrivebord.

»Jeg kan tænke mig, at De kommer i den elskværdige Hensigt at meddele mig Deres Broders

Død. Jeg har dog allerede faaet Underretning derom gennem andre, der havde set Dødsanmeldelsen i en Avis.«

»Hvis jeg ikke havde haft anden Anledning, skulde jeg dog ikke have ulejlige Dem med et Besøg. Saa meget mindre som jeg veed, at min Broder eller hans Skæbne ikke kunde gøre Krav paa nogen Deltagelse fra Deres Side.«

»Deri tager De fejl,« svarede hun, mens en stærk men flygtig Rødme strøg henover hendes Kinder. »Jeg skylder Deres Broder mere, end han selv har haft Forstaaelse af. Paa Afstand har jeg da ogsaa fulgt ham, saa godt jeg kunde. Vi gled jo i Aarenes Løb i mere end een Henseende længere og længere bort fra hinanden. Om hans sidste Leveaar veed jeg slet intet. Nu maa De fortælle mig derom. — Tag Plads, Hr. Departementschef. — Og fortæl mig om hans Sygdom og Død. Det har været mig saa underligt slet intet at vide.«

Men Departementschefen vilde ikke sætte sig. Den ligefremme Tone, som denne noget tvivlsomme Dame tillod sig overfor ham, fik ham til at stramme Munden, hvorved hans store, uskønne Underbid blev endnu mere fremtrædende. Alligevel kunde han ikke lade være med at kigge sig lidt omkring i Stuen med et af sine smaa, skæve Sideblik; men da han mellem de store Portræter af Tidens berømte Mænd, der prydede

Væggene, opdagede Dr. Nathans livslysende Satyransigt, tog han sky Øjnene til sig, idet han samtidig søgte at smile overbærende.

»Jeg skulde, som sagt, ikke have ulejlighet Dem, dersom jeg ikke havde haft en ganske særlig Anledning. Men jeg skal fatte mig i al Korthed. Deres Formodning om, at min afdøde Broder mere og mere havde fjærnet sig fra Dem ikke alene i bogstavelig Forstand men ogsaa med Hensyn til Anskuelser og Tænkemaade, synes — De vil forstaa, at jeg for mit Vedkommende maa sige det med Beklagelse — ikke at være rigtig. I hvert Tilfælde har han i sit Testamente, mod hvis Lovformelighed der næppe kan rejses begrundede Indvendinger, indsat Dem eller rettere Deres ... Deres Institution, eller hvad man nu skal kalde det ... til Universalarving. Det drejer sig om en Kapital paa henved tyve Tusinde Kroner, om hvis Oprindelse jeg imidlertid ikke ser mig i Stand til at oplyse noget. Jeg har fundet, at det var min Skyldighed personlig at underrette Dem derom. Ogsaa for af Deres egen Mund at erfare, om De overhovedet ønsker at modtage denne Arv.«

Jakobe Salomon stod foran ham ved en Stol og lænede sig med Albuen til dens Ryg. Hun var dybt greben. Ungdomsminderne strømmede ind over hende. Hun, hvem kun faa Mennesker havde set græde, kunde i dette Øjeblik ikke holde Taarerne tilbage.

»Hvorfor skulde jeg dog ikke modtage Arven?« sagde hun stille. »Jeg kunde vanskelig tænke mig en mere kærkommens Gave. Deres Broder og jeg var meget forskellige, og jeg har ofte tænkt paa, at jeg vist i Grunden kun daarligt har forstaaet en Natur som hans. Men des taknemligere er jeg for den Hilsen, han her har sendt mig.«

»Tør jeg maaske i denne Forbindelse — Frøken Salomon! — minde Dem om en Samtale, vi havde med hinanden for en sejsten-syffen Aar siden. Jeg anvendte ved den Lejlighed omtrent de samme Ord om Deres og min Broders Forhold som De nu. Jeg tror, De nu maa indrømme mig, at det havde været bedst for alle Parter, om De dengang havde haft mere Tillid til min Dømmekraft.«

Hun løftede Hovedet og saae stolt paa ham.

»De tager igen ganske fejl, Hr. Departementschef! Jeg ønsker ikke noget u gjort. Jeg føler det tværtimod nu som en stor Lykke for mig, at jeg lærte Per at kende. Baade ved den Glæde og den Sorg, han gav mig, fik mit Liv først rigtig Indhold. Det Værk, De her ser omkring Dem, er i Grunden lige saa meget hans som mit. Og derfor vil jeg bestandig være ham taknemlig.«

»Ja, herom kommer De og jeg jo næppe til nogen Forstaaelse. Jeg skal derfor heller ikke opholde Dem længere. Farvel!«

*

*

*

En Aften en Ugestid efter Begravelsen opholdt Skolelærer Mikkelsen og Engmester Nielsen, der tillige var Stedets Sognefoged, sig inde i den Af-dødes ellers vel tillukkede Hus for efter hans bort-rejste Brødres Anmodning at udfærdige en Fortegnelse over det efterladte Indbo. Hvad der havde været af Værdipapirer, Breve og lignende Ting, havde Brødrene taget med sig; men i et Bord, der tilfældig havde staaet med Skuffen vendt ind mod Væggen, fandt man nu et tykt Hefte, næsten en lille Protokol, fuld af Optegnelser, skrevne med Assistentens halvt ulæselige Haand.

Skolelærer Mikkelsen kunde ikke dy sig for straks at kigge i den. Mens Sognefoden gik rundt i de andre Værelser med Lampen og skrev op paa sin Liste, sad han inde i Soveværelset ved et Lys, der var stukket i en Flaskehals, og gennembrandede Bogen.

Det var en Slags Dagbog, som Assistenten havde ført i alle de Aar, han havde boet der paa Egnen, og hvori han havde nedskrevet sine Tan-ker og i det hele ligesom ført Samtaler med sig selv om alt, hvad der var hændt ham. Paa et af Bogens første Blade stavede Skolelæreren sig be-sværligt gennem følgende :

»Saalænge vi er unge, stiller vi saa ubeskedne Fordringer til Tilværelsens styrende Magter. Vi vil, at de skalaabenhænse sig for os. Det Hem-melighedsfuldhedens Slør, hvorunder de virker,

fornærmer os, vi forlanger at kontrollere og korrigere det store Verdensmaskineri. Naar vi bliver lidt ældre, kaster vi i vor Utaalmodighed Blikket ud over Menneskene og Menneskehedens Historie for i det mindste her at finde Sammenhængen, Lovene, Udviklingen, kort sagt for her at søge Meningen med Livet, Formaalet for vor Kamp og Liden. Indtil vi en Dag standses af en Stemme fra Dybet af vort Indre, en Spøgelsestemme, der spørger: Men hvem er du selv? Fra den Dag kender vi intet andet Spørgsmaal end dette ene. Fra den Dag er vort eget, sande Jeg blevet den store Sfinks, hvis Gaade vi stræber at løse. Mit sande Jeg? Den Mand, der i Morges kørte ud i den stride Regn, forstemt, bitter, saa uendelig led ved Livet og dets Besvær, var det mit sande Jeg? Eller den, som i Skumringen sad derhenne ved Kakkelovnen og af Ildens Buldren lod sig lulle ind i lykkelige Drømme om Hus og Hjem og legende Børn, var det mit sande, mit egenlige Jeg? Eller den, som nu sidder her alene ved Lampen, hverken glad eller bedrøvet, hverken gammel eller ung, med den stille, ophøjede Fred i sit Indre, som kun Natten og Ensomheden skænker, er det mig, mig selv, saadan som jeg udgik fra Naturens Haand, uforvansket, ubesmittet. Eller er det altsammen lige meget mig selv? Det, vi kalder vor Sjæl, er det bare en forbifarende Stemning, et Resultat af vor Nattesøvn og vor Avislæsning, af-

hængigt af Barometerstanden og Torvepriserne? Eller har vi lige saa mange Sjæle i os, som der er Brikker i en Gnavpose? Hver Gang Posen rystes, kommer en ny tilsyne: en Nar, en Hugaf, en Natugle ... Jeg spørger! Jeg spørger!«

Skolelærer Mikkelsen var forbavset, kan kendte ikke sin Mand igen i disse mistrøstige Linjer. Men idet han nu søgte fremefter i Bogen for at komme til de Optegnelser, der skrev sig fra de senere Aar, stødte han paa et Brev, som havde ligget gemt mellem Bogens Blade. Han saae paa Udskriften. Der stod »Hr. Vejassistent P. Sidenius«, og af Stemplet paa Frimærket kunde han se, at Brevet kun var et Par Maaneder gammelt.

Efter en kort Samvittighedskamp trak han Papiret ud af Omslaget. Det var en Damehaand. Som Adresse stod der øverst paa første Side »Bud-deruplund«, og Brevet lød:

»Jeg hører, at du er syg, meget syg. Jeg bryder derfor den Tavshed, du har paalagt mig, jeg kan ikke blive rolig i mit Sind, før jeg faar sagt dig min uendelige Tak for alt, hvad du har ofret for min Lykkes Skyld. Jeg forstaar dig nu helt, forstaar, at du kun har villet mit Bedste, og jeg kan aldrig takke dig nok derfor. Fra vore tre Børn kan jeg bringe Hilsen, de har det godt, ligesom mine yngste to. Hagbarth er nu Student, han vil være Ingeniør og har efter alles Sigende ualmindelige Evner, er dertil en kæk og stærk

Dreng, saa han vil nok komme frem i Verden. Ingeborg blev konfirmeret sidste Høst; hende og lille Lise har jeg endnu herhjemme. De kender dig jo ikke; du har jo villet det saadan, og det er maaske ogsaa rigtigst. — Endnu engang min inderligste Tak for alt. Gud give dig Kraft til at bære, hvad der maatte komme!

Inger.«

Skolelærer Mikkelsen nikkede hen for sig og puttede derpaa stille Papiret ind igen i Omslaget. Hvad det dog har været for en sær Mand! tænkte han. Hvad kan der nu have været de to imellem?

Den sidste Del af Dagbogen bestod mest af udaterede Smaastykker, som næsten alle endte med den samme Sætning, der hist og her var understreget. Den lød: Naturen er rig, Naturen er viis og miskundelig! Paa disse Steder genkendte Mikkelsen let baade Tanker og Udtryk fra sin Vens Tale. Saaledes i et Stykke som dette:

»Uden den urmenneskelige Udfoldelsesdrift, den selvskabende Kraft, der ytrer sig i Liden-skaben, den være nu vendt ud mod Virkelig-hedens eller ind mod Tankens eller op mod Drømmens Verden, og uden et stort, ja eventyrligt Mod til at ville sig selv i guddommelig Nø-genhed naaer Ingen til virkelig Frigjorthed. Derfor priser jeg mig lykkelig, at jeg har levet i en Tid, der kaldte paa denne Drift og styrkede dette

Mod. Ellers var jeg bleven et halvfærdigt Menneske, en Sidenius alle mine Dage.«

Eller et andet Sted:

»Kristi Liv og Historie lærer os i Virkeligheden intet ud over dette (som er en gammel Visdom), at der kun er eet, der overvinder Lidelsen, og det er Passionen.«

Paa et tredje Blad stod der:

»Ære være min Ungdoms store Drømme! Saa blev jeg dog en Verdenserobrer alligevel! Hvert Menneskes Sjæl er et selvstændigt Universum, hans Død en Verdensundergang i det smaa. Ja, Naturen er rig, Naturen er viis og miskundelig.«

Et Sted læste han disse Linjer:

»Aviserne meddeler idag, at Hr. Steiner er blevet udnevnt til Etatsraad. Hvordan? For et helt Liv, hæsblæsende forspildt i Svindel; for saa megen Løgn og saa mange ynkelige Skrabud — bare en Etatsraadstitel! Verden er en slet Betaler. Stakkels Hr. Steiner! Om De anede, hvor jeg i min Navnløshed føler mig kongeligt fri og ukrænkelig, vilde De forstaa, at det er Dem, som blev den narrede. Men nu aner De det ikke og er glad. De lykønsker Dem selv og drikker stolt Deres Berømmelses Skaal i Champagne. Thi Naturen er rig, Naturen er viis og miskundelig.«

Et Sted stod der følgende under Overskriften »Om Gud.«.

»Der tillægges Voltaire det Ord, at dersom

Gud ikke var til, maatte man opfinde ham. Jeg finder mere Sandhed i Sætningen, naar den venderes om. Dersom der virkelig skulde være nogen Gud til, maatte man se at faa ham afskaffet, og dette ikke af Frygt for vore onde Gerninger og deres Straf, men for at opelske Mennesker, der gør det gode for det godes egen Skyld. Hvor kan man med rent Hjerte give en Tigger en Almisse, naar man tror eller har Interesse af at tro, at der sidder en regnskabsførende Gud i Himlen og ser derpaa og nikker bifaldende?«

Nedenunder stod der under Overskriften »Mere om Troen«.

»Vi omgiver os i Livet med saa mange Ting, som er bleven vor Ejendom ved et Tilfælde. Vi opdager en Dag, at vi trænger til en Kommode, gaar saa ind til en Snedker og køber en, der tilfældig staar fremme. Vi mørnstrer den med Ligegyldighed, den er maaske ikke engang efter vor Smag, men i samme Øjeblik, vi har besluttet os til at købe den og den er bleven vor, foregaar der en hemmelighedsfuld Forvandling med den og med os. Varsomt stryger vor Haand henover Polituren, med Kærlighed og Ængstelse følger vort Øje den, naar Flyttefolkene bærer den ned ad Trapperne, og bliver vi senere i Livet nødsaget til at skille os af med den, er det for os, som om vi mistede en Del af os selv. Dette er Besiddelsens Mysterium. Er det ikke ogsaa Troens?«

Fra hans sidste Leveaar skrev sig en Optegnelse, der havde Overskriften »Det store Spøgelse«, og som var indført med svag og rystende Haand.

»Et Sted ovre paa Mors forefalldt der for en Del Aar siden følgende Begivenhed. En Herremand havde to Sønner, to Smaadrenge, af hvilke den yngste var en mut lille Fyr med et trodsigt Sind, som Faderen vilde bøje. En Dag i Drengens tiende Leveaar, da han igen havde forset sig og derfor skulde tugtes, søgte han Tilflugt oppe i et højt Træ i Haven. Ør af Ophidselse og — som det paastaas — af for megen Vin (han var netop kommen hjem fra en Jagtfrokost i en Nabogaard) stod Faderen nedenunder med sin Ridepisk og befalede ham at komme ned. Men hvor meget han end raabte, og hvor stærkt han end truede, blev Drengen deroppe, krøb tilmed i sin Angst stadig højere tilvejrs, tilsidst saaes han helt oppe i Toppen. Saa hørtes pludselig et Skrig. Den Gren, hvorpaa han havde søgt Fodfæste, knækkede, og Drengen styrtede til Jorden. Han blev Krøbling for Livstid, og Samvittighedsnag gjorde Faderen vanvittig, han sad indtil sin Død indespærret i en Galeanstalt. Imidlertid voksede Sønnerne op. Den ældste blev en sund og rødmosset ung Junker, ret hvad man kalder en Kærnekarl, der giftede sig med en køn Pige, satte et Kuld raske Børn i Verden, drev Ejendommen

op til at blive en Mønstergaard og i det hele gjorde sin Skyldighed som velvoksent Mandfolk. Imens laa Broderen bleg og stille paa sin Baare ude i Parken, omsværmet af sine Venner Fuglene, som aad af hans Haand. Han følte sig slet ikke ulykkelig, pintes kun af dumme Menne-skers Medynk og af Tanken paa Faderens Elen-dighed. Jeg har selv set ham. Han var vel dengang en atten-nitten Åar, og jeg har aldrig kunnet glemme det forklarede Udtryk i hans An-sigt. Det var, som stod der en Lysglans om hans hele hjælpeløse Skikkelse. Til Erstatning for den Førlighed, der var blevet ham berøvet, havde han faaet hin sjette Sans, der skænker Sjælen dens dybeste Nydelser. Den klunte Dreng med den mutte Trold i Øjet var blevet — ja, en Stakkel, hverken Mand eller Kvinde, hverken Barn eller Voksen, men et Menneske, i hvis Blik Uendeligheden afspejlede sig i al sin Klarhed, Dybde og Ro. Og jeg maatte tænke paa hans Fader, hvem Samvittigheden, dette hæslige Spø-gelse, havde drevet ind i Mørket, fordi han ikke havde ejet Troen, den sande Tro, Troen paa Na-turen, den rige, den vise og miskundelige, som veed Raad for alt, som gavmildt erstatter paa den ene Led, hvad vi har mistet paa den anden, som — —.«

Skolelæreren blev afbrudt i sin Læsning ved, at Sognefogden kom ind.

»Ja, saa er vi vist færdige, Mikkelsen. Hvad er'et, De der sidder med?«

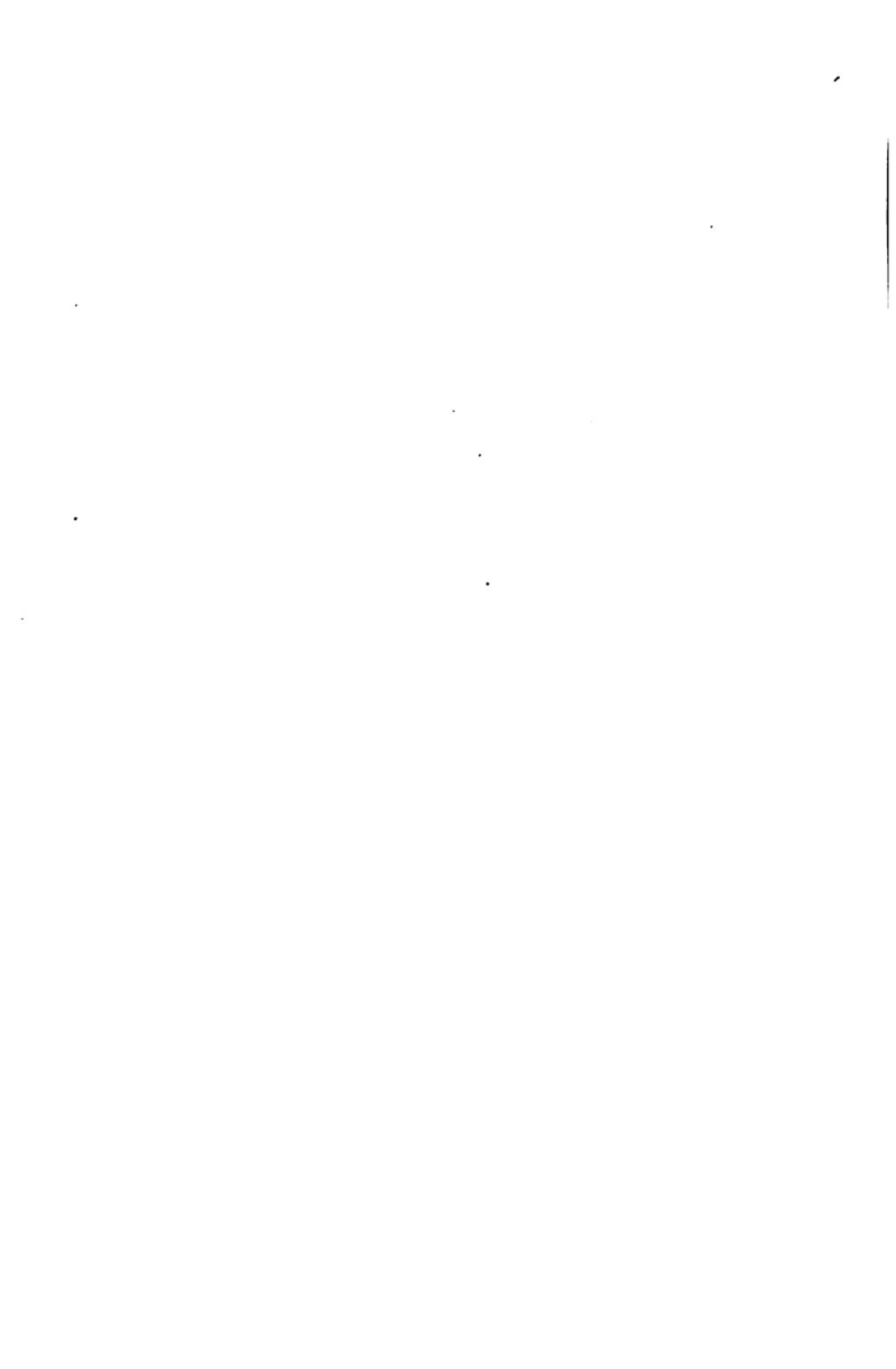
»Det er bare den Bog, vi fandt her i Skuffen. Hvad skal vi gøre ved den? Det er jo skrevne Sager, saa den kan da ikke gaa til Avktionen, og til at brændes er den da egenlig for god. Tror De ikke, Nielsen, at jeg med god Samvittighed kan ta' og beholde den? Saa havde jeg dog en Slags Minde om Assistenten. For — sandt at sige — saa vil jeg mangen Gang komme til at længes efter ham; og her staar netop saa meget om det, vi har siddet her og passiaret om, saa det er, ligesom jeg opfriskede det altsammen.«

»Ta' De den bare, Mikkelsen. For skrevne Sager har vi ingen Ansvær. Og den har jo ingen Pengeværde.«

Saa tændte Sognefogden en Lygte. Lampe og Lys blev slukket, og de to Mænd traadte ud af det tomme Hus og lukkede det omhyggelig efter sig.

En ny, gennemset, lidt forkortet Udgave af Fortællingerne om Lykke-Per vil udkomme efter Nytaar. Forfatteren anmoder om, at denne nye Udgave maa blive lagt til Grund ved mulig Bedømmelse af det samlede Værk.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN OG KRIEPTAHIA
1809

